

KALIX KOMMUN

DNR: UBN-2026-00030 60

Fördjupad utredning av grundskolans skolstruktur

Sammanfattning

Utbildningsförvaltningen har på utbildningsnämndens uppdrag utrett förändringar som kan stärka kvalitet och likvärdighet i utbildningen. Utredningen utgår från översynen av grundskolans skolstruktur från 2025. Översynen visade att skolenheterna har olika förutsättningar att erbjuda eleverna en likvärdig utbildning. Skillnaderna gäller framför allt tillgången till behöriga lärare, resursmarginal och undervisningens organisation. Även lärarnas förutsättningar för gemensam planering, sambedömning och samarbete kring ämnesdidaktiska och allmänpedagogiska frågor skiljer sig mellan skolenheterna.

Förvaltningen rekommenderar utifrån utredningen att undervisningen vid Sangis skola flyttas till Näsbyskolan. Det innebär att Sangis skola avvecklas och att upptagningsområdena anpassas. Av de prövade alternativen bedöms förändringen bäst förena möjligheten att stärka undervisningens förutsättningar med genomförbarhet i närtid.

En samlad verksamhet bedöms ge personalen bättre förutsättningar att fortsätta bedriva och utveckla undervisning av god kvalitet genom gemensam planering, lärarsamarbete, sambedömning, samarbete med elevhälsan och minskad sårbarhet vid frånvaro. Inget av de prövade alternativen bedöms helt utjämna skillnaderna mellan skolenheterna. Förändringen bedöms dock bidra till en mer likvärdig utbildning, en långsiktigt hållbar skolstruktur och bättre möjligheter att möta kommande reformer.

Barnkonsekvensanalysen visar att elever vid Sangis skola har starka band till kamrater och skolan samt stor tillit till sina lärare. En gemensam övergång och erbjudandet till samtliga lärare om placering vid Näsbyskolan ger förutsättningar att bevara viktiga relationer. Elever vid Näsbyskolan ser möjligheter till nya kamratrelationer men lyfter också behov av arbetsro, hjälp och fungerande undervisningsgrupper.

Förslaget innebär förlust av närhet och lokal skolservice samt en målkonflikt med översiktsplanens inriktning för Sangis. Res- och väntetiderna är ännu inte kända. Det begränsar bedömningen av påverkan på elevernas vardag. Förändringen kan innebära ökade kostnader för kommunen, till följd av förändrad skolskjuts.

Utifrån tillgängligt underlag bedömer förvaltningen sammantaget att inriktningen är förenlig med barnets bästa. Bedömningen väger samman elevernas behov av trygghet, relationer och en fungerande vardag med deras långsiktiga tillgång till likvärdig utbildning av god kvalitet.

Omslagsbilden är hämtad från Mostphotos.

Innehåll

Sammanfattning	2
1 Inledning	6
1.1 Bakgrund	6
1.2 Uppdrag från utbildningsnämnden	6
1.3 Tolkning av uppdraget	7
1.4 Utredningens syfte och analysfrågor	7
1.5 Avgränsningar	7
2 Metod och analytiskt ramverk	8
2.1 Policyanalys	8
2.2 Den analytiska processen	8
2.3 Samråd och möjligheter att lämna synpunkter	9
3 Problemdefinition	10
3.1 Utgångspunkter för problemdefinitionen	10
3.2 Utredningens problemdefinition	10
3.3 Underlag för problemdefinitionen	11
3.3.1 Antal födda barn i Kalix kommun 2020–2025	11
3.3.2 Uppdaterad elevprognos för grundskolan	12
3.3.3 Tillgång till legitimerade och behöriga lärare per skolenhet	13
3.3.4 Lärarbehörighet och skillnader mellan skolenheterna	14
3.3.5 Resursmarginal per skolenhet läsåret 2026/27	15
4 Mål och bedömningskriterier	16
4.1 Mål för utredningen	16
4.2 Bedömningskriterier	18
5 Handlingsalternativ	19
5.1 Utgångspunkter för de alternativ som provas i utredningen	19
5.2 Hur har alternativen tagits fram?	19
5.3 Inledande prövning av handlingsalternativ	20
5.4 Alternativ som analyseras vidare	21
5.4.1 Alternativ A – Oförändrad skolstruktur	21
5.4.2 Alternativ B – Flytt av undervisning från Sangis skola	22
5.4.3 Alternativ C – Flytt av undervisning från Ytterbyns skola	22

5.5	Jämförelse av alternativen.....	22
5.5.1	Jämförelse utifrån bedömningskriterierna.....	23
5.5.2	Samlad jämförelse av alternativen.....	24
6	Fördjupad konsekvensbedömning.....	26
6.1	Prövning av barnets bästa och barnkonsekvensanalys	26
6.1.1	Barnets bästa i beslutsprocessen	27
6.1.2	Att pröva barnets bästa.....	28
6.1.3	Identifierade risker och förebyggande åtgärder	29
6.1.4	Elevernas perspektiv vid Sangis skola	31
6.1.5	Sammanfattande bedömning av elevernas perspektiv vid Sangis skola.....	33
6.1.6	Elevernas perspektiv vid Näsby skolan.....	36
6.1.7	Sammanfattande bedömning av elevernas perspektiv vid Näsby skolan.....	38
6.2	Risk- och konsekvensanalyser	40
6.2.1	Sangis skola.....	40
6.2.2	Näsby skolan.....	41
6.2.3	Utbildningsförvaltningen.....	42
6.2.4	Sveriges Lärare.....	44
6.2.5	Sammanfattande bedömning av likheter och skillnader	45
6.3	Information till och synpunkter från arbetstagarorganisationer	47
6.3.1	Arbetsgivarens information	47
6.3.2	Arbetstagarorganisationernas synpunkter	47
6.4	Ekonomi.....	48
6.4.1	Förklaring av ekonomiska poster	49
6.4.2	Kostnader som påverkas vid eventuell skolnedläggning	50
6.4.3	Konsekvenser för skolskjuts.....	51
6.5	Lokalsamhälle och geografi.....	52
7	Genomförda och kommande reformer inom skolväsendet	54
7.1	Översikt över reformerna.....	55
7.1.1	Stärkta skolbibliotek	56
7.1.2	En tioårig grundskola	56
7.1.3	Nya läroplaner – för en stark kunskapsskola	57
7.1.4	Förbättrat stöd i skolan	57
7.1.5	Tid för undervisningsuppdraget	57
7.1.6	Ett likvärdigt betygssystem.....	58

7.1.7	En förbättrad elevhälsa.....	58
7.1.8	Rektor i fokus – förutsättningar för ett pedagogiskt ledarskap.....	59
7.2	Förutsättningar för att genomföra förändringarna.....	59
8	Besvarande av analysfrågor och förvaltningens rekommendation.....	60
8.1	Besvarande av analysfrågor.....	60
8.1.1	Vilka förändringar i grundskolans skolstruktur bedöms kunna stärka kvalitet och likvärdighet i utbildningen?	60
8.1.2	Vilka konsekvenser bedöms föreslagen förändring få?	68
8.2	Förvaltningens rekommendation	73
	Referenser.....	75

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Denna utredning bygger vidare på den tidigare översynen av grundskolans skolstruktur i Kalix kommun.¹ I översynen granskades skolornas förutsättningar utifrån bland annat organisation, bemanning, elevunderlag och tillgång till behöriga lärare. Den samlade bedömningen var att nuvarande struktur inte ger skolorna likvärdiga förutsättningar för en undervisning av god kvalitet. Nuvarande struktur bedömdes inte heller vara hållbar över tid.

Mot denna bakgrund gav utbildningsnämnden förvaltningen i uppdrag att genomföra en fördjupad utredning av vilka förändringar som behöver vidtas för att stärka kvaliteten och likvärdigheten i utbildningen.²

Skolstrukturfrågan rymmer därför flera dimensioner. Uppdraget handlar inte enbart om hur skolor är organiserade, utan också om vilka förutsättningar olika skolenheter har att bedriva undervisning med god kvalitet, att möta elevers behov och att långsiktigt upprätthålla en hållbar verksamhet. Frågan berör därmed både kvalitet och likvärdighet i utbildningen, som det uttrycks i skollagen.

1.2 Uppdrag från utbildningsnämnden

Den 16 december 2025 gav utbildningsnämnden ett uppdrag till skolchefen i Kalix kommun. Uppdraget innebar att påbörja en utredning baserad på tidigare översyn av grundskolans skolstruktur.³ Syftet med utredningen är att identifiera anpassningar och förändringar som behövs för att stärka kvalitet och likvärdighet i utbildningen, mot bakgrund av ett minskat barnantal.

I uppdraget framgår det att skolchefen ska återrapportera uppdraget till nämnden i september 2026 samt löpande informera nämnden om utredningen.⁴ Utbildningsnämnden har fått muntlig information vid varje sammanträde om utredningens fortskridande.

¹ Översyn av skolstruktur Kalix kommun 2025, dnr UBN-2024-163 60

² Kalix kommun, Utbildningsnämnden, protokoll 2025-12-16, § 140

³ Översyn av skolstruktur Kalix kommun 2025, dnr UBN-2024-163 60

⁴ Jfr European Commission (2015), s. 19

1.3 Tolkning av uppdraget

För att svara på utbildningsnämndens uppdrag har denna utredning analyserat och redovisat vilka anpassningar och förändringar i grundskolans upptagningsområden och verksamheter som rekommenderas vidtas för att stärka kvalitet och likvärdighet i utbildningen.

Användningen av det modala hjälp verbet *ska*, som återfinns i uppdragsbeskrivningen, innebär att förvaltningen är skyldig att utreda de frågor som utbildningsnämnden ger.

Uppdraget innebär också att utredningen inte stannar vid en beskrivning av nuläget. Den ska även pröva olika handlingsalternativ och redovisa vilka konsekvenser som följer av dessa jämfört med en oförändrad struktur. Analysen behöver därmed omfatta både problemets karaktär, möjliga alternativ och de följder som olika vägval kan antas få.⁵

1.4 Utredningens syfte och analysfrågor

Utredningens syfte är att analysera och bedöma vilka anpassningar och förändringar i grundskolans skolstruktur som behöver vidtas för att stärka kvalitet och likvärdighet i utbildningen. Utredningen avser särskilt upptagningsområden och verksamheter.

Utredningen ska besvara följande analysfrågor:

1. Vilka förändringar i grundskolans skolstruktur bedöms kunna stärka kvalitet och likvärdighet i utbildningen?
2. Vilka konsekvenser bedöms föreslagen förändring få?

1.5 Avgränsningar

Utbildningsnämnden har i uppdraget till utbildningsförvaltningen angett att utredningen ska avse grundskolans verksamheter och upptagningsområden. Förskolans och gymnasieskolans organisation samt vuxenutbildningen omfattas därmed inte av utredningen.

⁵ Utbildningsförvaltningen har i denna fördjupade utredning utgått från Statsrådsberedningens beskrivning av att föreslå lösningar på problem. Se Statsrådsberedningen (2000) samt SOU 2018:79

2 Metod och analytiskt ramverk

2.1 Policyanalys

Utredningen genomförs som en policyanalys, problem har identifierats och möjliga åtgärder och konsekvenser har systematiskt undersökts.

Den här utredningen har en preskriptiv inriktning. Det innebär att möjliga förändringar prövas, att konsekvenser och avvägningar redovisas och att förvaltningen lämnar en rekommendation.⁶

Skolstrukturfrågan är en komplex fråga som rör kvalitet, likvärdighet, långsiktig hållbarhet, ekonomi och lokalsamhälle. Det innebär att det är flera intressen som behöver vägas samman i bedömningen.

2.2 Den analytiska processen

Utredningen bygger på en praktiskt inriktad policyanalys.⁷ Först definieras det problem som ska undersökas. Därefter anges mål och bedömningskriterier. Möjliga handlingsalternativ tas fram och jämförs utifrån hur de bedöms möta problemet, vilka konsekvenser de kan få och om de kan genomföras. Analysen ska ge nämnden ett beslutsunderlag. Kriterierna ska göra jämförelsen tydlig och bedömningarna möjliga att följa. De viktas inte matematiskt och räknas inte samman till ett totalvärde. Utbildningsförvaltningens rekommendation bygger i stället på en samlad bedömning av hur väl åtgärderna möter problemet och vilka konsekvenser de kan få.

Problemdefinitionen utgår från översynen av skolstrukturen från 2025, utbildningsnämndens uppdrag och de analyserade underlagen. Hur alternativen har tagits fram redovisas i avsnitt 5.2. Nuvarande skolstruktur används som nollalternativ och jämförelsegrund.

Alternativen prövas först översiktligt. De alternativ som kvarstår jämförs därefter utifrån gemensamma bedömningskriterier. Jämförelsen ligger till grund för vilka alternativ som förs vidare till fördjupad konsekvensbedömning. Resultaten vägs samman i besvarandet av analysfrågorna och förvaltningens rekommendation.

⁶ Se även SOU 2018:79, s. 25

⁷ Hammond et al. (2015); Walker (2000); Bardach (2012); Bardach & Patashnik (2016); Patton et al. (2013)

2.3 Samråd och möjligheter att lämna synpunkter

I utredningen har elever vid Sangis skola och Näsby skolan fått komma till tals inom ramen för barnkonsekvensanalyserna.⁸ Elevernas svar har sammanställts tematiskt och används kvalitativt i utredningen. Det innebär att de inte svarar på hur stor andel av samtliga elever som har en viss uppfattning.

Information och dialog har också förts med arbetstagarorganisationer. Medborgardialogerna som genomfördes inom översynen 2025 ingår i underlaget för denna utredning. Utbildningsförvaltningen har varit tillgänglig via telefon och e-post samt informerat löpande på kommunens webbplats. Företrädare för förvaltningen och utbildningsnämnden har även funnits på plats i kommunens informationscenter för att svara på frågor.

Utbildningsförvaltningen bedömer därför att nämnden, genom beskrivning ovan har fullgjort sin uppgift att verka för samråd med dem som brukar verksamhetens tjänster.⁹

Innan beslut ska fattas i kommunfullmäktige ska utredningen skickas på remiss för att komplettera beslutsunderlaget och ge remissinstanserna möjlighet att yttra sig över innehållet och förvaltningens rekommendation. Förfarandet motsvarar det arbetssätt som beskrivs i förvaltningslagens bestämmelser om utredningsansvar och remiss.¹⁰

⁸ Finns som bilagor till denna utredning

⁹ 8 kap. 3 § kommunallagen (2017:725), se även 4 kap. 9 § skollagen

¹⁰ Jfr 23 och 26 §§ förvaltningslagen (2017:900). Bestämmelserna är enligt 2 § inte tillämpliga i ärenden där beslut kan laglighetsprövas enligt 13 kap. kommunallagen.

3 Problemdefinition

3.1 Utgångspunkter för problemdefinitionen

Problemdefinitionen utgår från utbildningsnämndens uppdragsbeskrivning: att analysera vilka anpassningar och förändringar i grundskolans skolstruktur som behöver vidtas för att stärka kvalitet och likvärdighet i utbildningen. Den bygger på den tidigare översynen av skolstrukturen och en samlad bedömning av skillnaderna mellan kommunens skolenheter.

Utredningen bedömer inte om enskilda skolor är bättre eller sämre jämfört med andra skolor. Den undersöker om skolstrukturen ger skolenheterna likvärdiga och långsiktigt hållbara förutsättningar att bedriva undervisning av god kvalitet.

Problemdefinitionen beskriver vilka strukturella skillnader som är centrala i dag, varför de är relevanta för kvalitet och likvärdighet och hur ett förändrat elevunderlag kan påverka dem över tid.

3.2 Utredningens problemdefinition

Kalix kommuns skolenheter har olika förutsättningar att organisera undervisningen. Skillnaderna gäller bland annat tillgången till legitimerade och behöriga lärare, elevgruppernas storlek och organisation samt det resursutrymme som återstår när undervisningen enligt timplanen har bemannats. Det kan påverka möjligheterna att planera verksamheten och hantera exempelvis frånvaro och förändrade behov.

Det föddes 92 barn i kommunen 2025, jämfört med 147 barn 2020. De mindre barnkullarna kommer successivt in i skolan och kan påverka elevunderlaget även efter den redovisade prognosperioden. Skolstrukturens hållbarhet behöver därför bedömas utifrån både den prognostiserade fördelningen av elever och utvecklingen av kommande barnkullar.

Skolenheternas olika förutsättningar och de minskande barnkullarna innebär en utmaning för kommunens skolstruktur. Den behöver ge långsiktigt hållbara förutsättningar för undervisning av god kvalitet och en likvärdig utbildning.

3.3 Underlag för problemdefinitionen

I detta avsnitt redovisas de tabeller som ligger till grund för problemdefinitionen. Mer information finns att läsa i tidigare genomförd översyn av grundskolans skolstruktur.

3.3.1 Antal födda barn i Kalix kommun 2020–2025

Tabellen visar hur många barn som föddes i Kalix kommun varje år mellan 2020 och 2025. Födelsetalen är en del av underlaget för att bedöma det framtida elevantalet, men visar inte i sig hur elevantalet kommer att utvecklas vid enskilda skolenheter.

År	Antal födda barn
2025	92
2024	121
2023	110
2022	127
2021	135
2020	147

Tabell 1. Antal födda barn 2020–2025. Källa: SCB. Uttagsdatum 2026-09-24

Antalet födda barn minskade från 147 år 2020 till 92 år 2025. Utvecklingen har dock inte varit jämn; 2024 föddes fler barn än året före. Födelsetalen är en del av underlaget för att bedöma det framtida elevantalet. Den uppdaterade elevprognosen, som även tar hänsyn till andra uppgifter, redovisas i nästa avsnitt.

3.3.2 Uppdaterad elevprognos för grundskolan

Elevprognosen visar antalet elever per upptagningsområde. Elevprognosen uppdateras löpande när nya uppgifter blir tillgängliga. Tabellen visar den beräknade elevutvecklingen utifrån de uppgifter och antaganden som gällde vid uttaget. Senare uppdateringar kan därför ge andra resultat.

	26/27	27/28	28/29	29/30	30/31	31/32
Centrumskolan	184	178	175	186	194	188
Djuptjärnsskolan	143	138	135	132	128	115
Innanbäckens skola	146	146	137	145	145	137
Näsby skolan	153	171	187	184	188	188
Sangis skola	40	47	41	42	38	42
Töre skola	110	115	109	108	94	93
Ytterbyns skola	92	100	99	100	99	97
Totalt	868	895	883	897	886	860

Tabell 2. Uppdaterad elevprognos för grundskolan. Källa: Kalix kommun.
Uttagsdatum: 2026-09-24.

Elevprognosen bygger på uppskattningar och antaganden om det framtida elevantalet. Den är därför osäker, och osäkerheten ökar ju längre fram i tiden prognosen sträcker sig. Siffrorna för de senare läsåren ska ses som ungefärliga uppskattningar, inte som säkra besked om hur många elever det faktiskt kommer att vara. Prognosen förändras när nya uppgifter blir tillgängliga.

Förtydligande om tidigare prognos

En skolstrukturutredning bygger på uppgifter från flera förvaltningar och funktioner inom kommunen. Efter att den tidigare översynen hade färdigställts uppmärksammades felaktiga beräkningar i delar av det prognosunderlag som en annan förvaltning hade lämnat till utbildningsförvaltningen. Underlaget har därefter kontrollerats och prognosen uppdaterats.

Den uppdaterade prognosen i avsnitt 3.3.2 ersätter prognosuppgifterna i den tidigare översynen. Den visar en mindre samlad elevminskning under prognosperioden än vad det tidigare underlaget angav. Födelsetalen används som ett kompletterande underlag för den långsiktiga planeringen.

3.3.3 Tillgång till legitimerade och behöriga lärare per skolenhet

Tillgång till behöriga lärare är en viktig förutsättning för undervisning av god kvalitet och för en likvärdig utbildning. Lärarnas kompetens omfattar samtidigt mer än formell behörighet. Andelen legitimerade och behöriga lärare används därför i utredningen för att beskriva en av skolenheternas förutsättningar.¹¹

Tabellen nedan visar hur behörigheten har förändrats vid skolenheterna, mätt i andelar i procent.¹²

Skolenhet	25/26	24/25	23/24	22/23	21/22	20/21
Centrumskolan	80,5	92,0	91,0	85,5	84,0	88,5
Djuptjärns skola	72,3	84,6	84,9	88,7	83,2	78,7
Innanbäckens skola	66,9	77,5	70,9	86,7	96,7	99,6
Näsby skolan	67,8	72,4	71,3	76,1	86,0	78,6
Sangis skola	51,1	55,5	50,4	41,6	47,3	58,4
Töre skola	89,5	74,3	79,5	73,7	85,1	88,6
Ytterbyns skola	78,8	76,9	76,9	80,7	86,0	89,2

Tabell 3. Personalstatistik med lärarlegitimation och behörighet. Källa: Skolverket.
Utgagsdatum: 2026-09-24

Andelen personal med lärarlegitimation och behörighet varierar mellan läsåren vid samtliga skolenheter. Jämfört med 2020/21 är andelen lägre 2025/26 vid sex av sju skolenheter. Tabellen visar därmed både att behörigheten förändras över tid och att utvecklingen skiljer sig mellan skolenheterna. Tabellen bör även ställas i relation till riket där 73,3 procent av lärarna är behöriga att undervisa i ämnet.¹³ Skillnadernas storlek redovisas i nästa avsnitt.

Statistik för läsåret 2026–2027 finns inte tillgängliga vid framställandet av denna rapport.

¹¹ Skolverket (2025); Skolinspektionen (2023).

¹² Statistiken bygger på Skolverkets offentliga statistik. Redovisningen av pedagogisk personal rapporteras in av skolenheterna varje år med mätdatum är 15 oktober, eller närliggande vardag om datumet infaller under en helg

¹³ Lärarbehörighet, grundskolan och anpassade grundskolan, läsåret 2025/26. Heltidstjänster på skolenheter som omfattas av kravet på legitimation. Källa: Skolverket

3.3.4 Lärarbehörighet och skillnader mellan skolenheterna

Tabellen nedan visar hur skillnaden mellan den högsta och lägsta andelen avseende lärare med legitimation och behörighet har utvecklats över tid, mätt i procentenheter.

Läsår	Max	Min	Differens
25/26	89,5	51,1	38,4
24/25	92,0	55,5	36,5
23/24	91,0	50,4	40,6
22/23	88,7	41,6	47,1
21/22	96,7	47,3	49,4
20/21	99,6	58,4	41,2

Tabell 4. Lärarbehörighet och skillnader mellan skolenheterna. Källa: Skolverkets statistik över lärarlegitimation och behörighet. Skillnaden mellan högsta och lägsta andel är beräknad av utbildningsförvaltningen. Uttagsdatum: 2026-09-24

Det finns spridning mellan skolenheterna avseende tillgången till andelen personal med lärarlegitimation och behörighet. Mellan den högsta och lägsta andelen var 49,4 procentenheter läsåret 21/22 och 38,4 procentenheter läsåret 25/26. Förändringarna varierar från år till år.¹⁴

Sammantaget visar uppgifterna att skolenheterna har, sett över tid, olika förutsättningar när det gäller tillgången till legitimerad och behörig personal. Statistiken visar däremot inte vilken kvalitet undervisningen har vid respektive skola.

Det finns variation mellan de skolor som har högst redovisad behörighet (max). Sangis skola har lägst redovisad behörighet (min) för de år som tabellen ovan redovisar.

¹⁴ Statistik för läsåret 2026–2027 finns inte tillgängliga vid framställandet av denna rapport.

3.3.5 Resursmarginal per skolenhet läsåret 2026/27

Resursmarginalen är skillnaden mellan antalet lärartjänster som tilldelats skolenheten och det beräknade behovet av lärartjänster för att genomföra undervisningen enligt timplanen. Tilldelningen beräknas utifrån antalet inskrivna elever på skolenheten. En högre marginal innebär ett större utrymme utöver det beräknade behovet för undervisningen enligt timplanen.

Skolenhet	26/27
Centrumskolan	3,75
Djuptjärns skola	2,00
Innanbäckens skola	2,50
Näsby skolan	2,50
Sangis skola	0,50
Töre skola	2,50
Ytterbyns skola	2,00

Tabell 5. Resursmarginal per skolenhet, föregående och nuvarande läsår. Uträkningar gjorda av Kalix kommun. Utdagsdatum: 2026-09-24

Resursmarginalen varierar mellan 0,50 och 3,75 lärartjänster. Måttet ingår i utredningen för att belysa skillnader mellan skolenheternas tilldelade lärarresurser och det beräknade behovet för undervisning enligt timplanen. Det visar ett beräknat utrymme, som redan kan vara avsatt för andra uppgifter och behov i verksamheten. Marginalen ska därför inte likställas med lediga personalresurser.

Eftersom marginalen anges i antal lärartjänster behöver den förstås i relation till skolenhetens storlek, organisation och elevernas behov. Måttet kan inte ensamt användas för att bedöma undervisningens kvalitet, resursernas tillräcklighet eller skolans förmåga att hantera frånvaro.

4 Mål och bedömningskriterier

4.1 Mål för utredningen

Utbildningsnämndens uppdrag innebär att utredningen ska analysera och lämna förslag på förändringar som stärker kvaliteten och likvärdigheten i utbildningen. Utredningen ska ge nämnden ett underlag för att bedöma vilka åtgärder som stärker förutsättningarna att uppfylla utbildningens nationella mål och krav.

Det framgår av bestämmelserna i skollagen att utbildningen ska vara likvärdig och hålla sådan kvalitet att de nationella målen kan uppnås, oavsett vilken skola eleven går i. Undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Likvärdighet innebär inte att undervisningen ska utformas på samma sätt överallt eller att resurserna ska fördelas lika.¹⁵

Alla elever ska få den ledning och stimulans de behöver för att utifrån sina egna förutsättningar utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Utbildningen ska sträva efter att uppväga skillnader i elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig den. Dessa krav anknyter till barnets rätt till utbildning på grundval av lika möjligheter och till utbildningens syfte att utveckla barnets fulla möjligheter.¹⁶

Undervisningen får endast bedrivas av legitimerade lärare som är behöriga för den aktuella undervisningen.¹⁷ Eleverna ska genom strukturerad undervisning få kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att uppfylla de kriterier som minst ska uppfyllas och i övrigt utvecklas så långt som möjligt.¹⁸

¹⁵ 1 kap. 9 § skollagen (2010:800); prop. 2013/14:148, s. 15 f; SKOLFS 2010:37 Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (LGR 22), avsnitt 1

¹⁶ 1 kap. 4 § andra stycket skollagen; 3 kap. 2 § skollagen; artiklarna 28.1 och 29.1 a i barnkonventionen, införlivad genom lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter.

¹⁷ 2 kap. 13 § skollagen med undantagsregler i 2 kap. 18 § skollagen

¹⁸ 5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185)

Utbildningen ska också främja allsidiga kontakter och social gemenskap. Det innebär att eleverna ska ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att inhämta kunskaper och värden och arbeta tillsammans med andra elever.¹⁹ Av förarbetena till skollagen framgår att huvudmannens och professionens ansvar omfattar att anpassa organisation, resursfördelning, metoder och arbetssätt till dessa förutsättningar och behov.²⁰

Utifrån nämndens uppdrag och författningskrav ska utredningen bedöma nuvarande skolstruktur och möjliga förändringar. Bedömningen ska avse hur alternativen påverkar förutsättningarna att tillgodose elevernas behov av undervisning, stöd och stimulans. Alternativen ska jämföras utifrån gemensamma kriterier, med redovisning av förväntade konsekvenser och osäkerheter.

Barnets bästa ska vara en utgångspunkt i utredningen.²¹ Hur barnets bästa har bedömts och beaktats ska framgå av analysen och den samlade bedömningen.

¹⁹ 10 kap. 2 § skollagen; SKOLFS 2010:37 Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (LGR 22), avsnitt 2

²⁰ 2 kap. 8 b § skollagen; prop. 2009/10:165, s. 221 f

²¹ 1 kap. 10 § skollagen; artikel 3.1 barnkonventionen

4.2 Bedömningskriterier

Alternativen prövas utifrån sju bedömningskriterier. Kriterierna har tagits fram med utgångspunkt i utbildningsnämndens uppdrag, de rättsliga utgångspunkterna i avsnitt 4.1 och de förutsättningar som redovisas i kapitel 3. De används för att bedöma hur alternativen kan bidra till utredningens mål och vilka andra konsekvenser de kan få.

Kriterium	Det som bedöms
Likvärdiga förutsättningar	Hur alternativet bedöms påverka skillnader i lärarbehörighet, bemanning och resursmarginal mellan skolenheterna, utifrån elevernas behov
Förutsättningar för kvalitet i undervisningen	Hur alternativet bedöms påverka grupporganisation, gemensam planering, lärarsamarbete, sambedömning och uppföljning av undervisningen
Personalens arbetsmiljö och rektorernas förutsättningar	Hur alternativet bedöms påverka arbetsbelastning, arbetsfördelning, frånvarohantering och rektorns ledarskap
Elevernas förutsättningar för lärande och deltagande	Hur stöd, kontinuitet, lärande tillsammans med andra samt skolbyten och skolresor bedöms påverka elever vid berörda skolor
Långsiktig hållbarhet	Hur alternativets organisation och ekonomi bedöms påverkas av förändrat elevunderlag och kompetensförsörjning
Lokalsamhälle och kommunal utveckling	Hur alternativet bedöms påverka lokal skolservice och familjernas vardag samt förhålla sig till kommunens översiktsplan
Genomförbarhet	Om alternativet bedöms kunna genomföras i närtid utifrån lokaler, bemanning och behov av övergångsåtgärder

Tabell 6. Bedömningskriterier

Kriterierna används för att jämföra hur de olika alternativen kan påverka de frågor som är viktiga för utredningen.²² Jämförelsen visar var alternativen skiljer sig åt och vilka avvägningar som behöver göras.

²² Jfr Karlsson (1999), s. 42 som förklarar att i en induktiv ansats formuleras kriterier genom att ta hänsyn till verksamhetens speciella förutsättningar.

5 Handlingsalternativ

5.1 Utgångspunkter för de alternativ som prövas i utredningen

Handlingsalternativen utgår från utbildningsnämndens uppdrag och den problemdefinition som redovisas i kapitel 3. Den tidigare översynen av grundskolans skolstruktur från 2025 utgör ett centralt underlag.

Utifrån dessa utgångspunkter prövas möjliga anpassningar och förändringar av skolstrukturen som kan stärka förutsättningarna för kvalitet och likvärdighet i utbildningen. Nuvarande skolstruktur ingår som nollalternativ och jämförelsegrund. Det innebär att dagens organisation jämförs med olika alternativ för hur skolstrukturen skulle kunna utformas framöver.

5.2 Hur har alternativen tagits fram?

Alternativen har tagits fram med problemdefinitionen som grund. Översynens resultat och möjliga åtgärder har diskuterats i grundskolans ledningsgrupp, med förvaltningens verksamhetsutvecklare och i kommunfullmäktiges arbetsgrupp för skolstrukturfrågor. Samtliga partier i kommunfullmäktige under mandatperioden 2022–2026 har haft möjlighet att delta i arbetsgruppen.

I arbetet har kompetens inom skolledning, utbildningsvetenskap, elevhälsa och verksamhetsutveckling medverkat. Utbildningsnämndens uppdrag och antagna inriktning för utredningen har också legat till grund för utformningen av alternativen.

Sex handlingsalternativ ingår i den inledande prövningen. De alternativ som går vidare beskrivs närmare och jämförs utifrån bedömningskriterierna i avsnitt 4.2.

5.3 Inledande prövning av handlingsalternativ

Den inledande prövningen syftar till att bedöma vilka alternativ som är relevanta att analysera vidare utifrån nämndens uppdrag och utredningens problemdefinition. Prövningen omfattar alternativens praktiska förutsättningar, med särskild hänsyn till mottagande skolors kapacitet, berörda skolors elevunderlag och möjligheterna att möta framtida behov av elevplatser.

Tabell 7 redovisar resultatet av prövningen. För de alternativ som inte analyseras vidare anges de huvudsakliga skälen för ställningstagandet.

Handlingsalternativ	Resultat av den inledande prövningen
Oförändrad skolstruktur	Ingår som nollalternativ och jämförelsegrund
Ändrade upptagningsområden	Alternativet analyseras inte vidare som eget alternativ. Att ändra upptagningsområden utan att förändra bakomliggande struktur bedöms inte bidra till ökad likvärdighet baserat på översynens resultat. Förändring av upptagningsområden kan bli aktuellt som konsekvens av annat alternativ.
Flytt av årskurs 6 till Manhemsskolan	Alternativet analyseras inte vidare. Flytten skulle minska elevunderlaget vid samtliga skolenheter (F–6). Det innebär att nuvarande skolenheter blir innehåller färre elever än idag. Det bedöms få direkta konsekvenser för likvärdighet, bemanning och möjligheten att organorganisera kvarvarande årskurser. Kapacitetskontroll visar att aktuella elever inte ryms på skolenheten i närtid.
Flytt av undervisning från Sangis skola	Går vidare till fördjupad analys
Flytt av undervisning från Ytterbyns skola	Går vidare till fördjupad analys
Flytt av undervisning från en skola i centralorten	Alternativet analyseras inte vidare. Alternativet bedöms kunna försätta den framtida skolstrukturen i en situation där utrymme att växa inte finns. Kapacitetskontrollen visar att mottagande skolor inte kan ta emot samtliga berörda elever samtidigt. Alternativet förs därför inte vidare i prövad form. Åtgärderna bedöms därför inte kunna genomföras med nuvarande elevunderlag.

Tabell 7. Inledande prövning av handlingsalternativ.

Efter den inledande prövningen går alternativen: flytt av undervisning från Sangis skola respektive Ytterbyns skola vidare till fördjupad analys. Nuvarande skolstruktur följer med som nollalternativ och jämförelsegrund.

Att flytta årskurs 6 till Manhemsskolan minskar elevunderlaget ytterligare vid skolenheterna och bedöms göra dem ännu mer ojämlika. Kapacitetskontroll visar att elevunderlaget som årskurs 6 innebär inte ryms i närtid. Alternativet utreds därför inte vidare.

Att ändra upptagningsområden utan att förändra bakomliggande struktur bedöms inte bidra till ökad likvärdighet baserat på översynens resultat samtidigt som alternativet riskerar att bli kostsamt på grund av ökade kostnader för skolskjuts. Förändring av upptagningsområden kan bli aktuellt som konsekvens av annat alternativ. Alternativet avseende förändring av upptagningsområden analyseras inte vidare som eget alternativ.

Alternativet som innebär att flytta undervisning från en central skola förutsätter att samtliga berörda elever kan tas emot vid andra skolenheter. Genomförd kapacitetskontroll visar att detta inte är möjligt vid en samtidig flytt. Alternativet förs därför inte vidare i prövad form. Bedömningen avser den befintliga mottagningskapaciteten. Alternativet bedöms kunna försätta skolstrukturen i en situation där utrymme av växa begränsas om större skollokaler försvinner.

I den fördjupade analysen prövas alternativens förutsättningar, förväntade konsekvenser och osäkerheter. Rekommendationen lämnas efter den samlade bedömningen.

5.4 Alternativ som analyseras vidare

Fyra alternativ går vidare från den inledande prövningen. Här beskrivs vad alternativen innebär och varför de prövas. Deras förutsättningar och möjliga konsekvenser jämförs i nästa avsnitt.

5.4.1 *Alternativ A – Oförändrad skolstruktur*

Alternativ A innebär att samtliga skolenheter behålls. Bemanning, undervisningsgrupper och resursfördelning behöver även fortsättningsvis anpassas till elevantal, elevernas behov och tillgången till behöriga lärare.

Alternativet innebär ingen förändring av verksamheternas lokalisering. De skillnader i behörighet, bemanning och resursmarginal som redovisas i kapitel 3 behöver därför hanteras inom den befintliga skolstrukturen. Detsamma gäller förutsättningarna för gemensam planering, undervisning i åldersblandade grupper och hantering av frånvaro.

Eleverna fortsätter på sina nuvarande skolor och någon omställning till följd av skolbyte krävs därför inte. Befintliga relationer och närheten till skolan kan bevaras, samtidigt som samtliga orter behåller sin skola.

5.4.2 Alternativ B – Flytt av undervisning från Sangis skola

Alternativet innebär att undervisningen vid Sangis skola upphör och att eleverna tas emot vid Näsbyskolan. Upptagningsområdet ändras så att även nya elever från området anvisas till Näsbyskolan.

Alternativet prövas för att undersöka hur en samlad verksamhet påverkar undervisningens förutsättningar och vilka konsekvenser förändringen får för elever vid båda skolorna, personal och lokalsamhälle.

5.4.3 Alternativ C – Flytt av undervisning från Ytterbyns skola

Alternativet innebär att undervisningen vid Ytterbyns skola upphör och att eleverna tas emot vid Innanbäckens skola. Upptagningsområdet ändras så att även nya elever från området anvisas till Innanbäckens skola.

Alternativet prövas för att undersöka hur en samlad verksamhet påverkar undervisningens förutsättningar och vilka konsekvenser förändringen får för elever vid båda skolorna, personal och lokalsamhälle.

5.5 Jämförelse av alternativen

De fyra kvarstående alternativen jämförs var för sig utifrån angivna bedömningskriterier.

Bedömningskriterier för utredningen:

- Likvärdiga förutsättningar
- Förutsättningar för kvalitet i undervisningen
- Personalens arbetsmiljö och rektorernas förutsättningar
- Elevernas förutsättningar för lärande och deltagande
- Långsiktig hållbarhet
- Lokalsamhälle och kommunal utveckling
- Genomförbarhet

Jämförelsen utgår från underlagen i kapitel 3 och från de förändringar som beskrivs i avsnitt 5.4. Nollalternativet används som jämförelsegrund.

Bedömningarna är kvalitativa och kriterierna räknas inte samman till ett poängtal. Ett alternativ kan innebära förbättrade förutsättningar inom ett område och samtidigt medföra svårigheter eller negativa följder inom ett annat.

5.5.1 Jämförelse utifrån bedömningskriterierna

Alternativ	Likvärdiga förutsättningar	Förutsättningar för kvalitet i undervisningen	Personalens arbetsmiljö och rektors förutsättningar	Elevernas förutsättningar för lärande och deltagande	Långsiktig hållbarhet	Lokalsamhälle och kommunal utveckling	Genomförbarhet
A. Oförändrad struktur	Oförändrad skolstruktur åtgärddar inte i sig skillnaderna i behörighet, bemanning och resursmarginal. Utfallet beror på resursfördelning och bemanning.	Undervisning och lärarsamarbete organiseras inom befintliga skolenheter. Redovisade begränsningar i gemensam planering, sambedomning och tillgång till ämneskollegor bedöms kunna kvarstå.	Bemanning och arbetsuppgifter behöver fortsatt organiseras inom befintliga skolenheter. Redovisad arbetsbelastning och sårbarhet vid frånvaro bedöms kunna kvarstå. Ingen omställning till följd av skolbyte krävs.	Eleverna behåller skola och resvägar. Gruppindelning, lärarkontakter och stöd kan förändras inom befintliga skolenheter.	Befintlig struktur bedöms inte vara långsiktigt hållbar utan åtgärder som möter bemannings- och organisationsproblemen. Förändrat elevunderlag kräver fortsatt anpassning.	Samtliga orter behåller sin skola. Verksamhetens omfattning kan förändras med elevunderlaget.	Kräver ingen strukturförändring. Identifierade problem behöver hanteras genom andra åtgärder.
B. Undervisningen flyttas från Sangis skola till Näsby skolan	Bedöms kunna stärka tillgången till lärarkompetens och stöd där låg behörighet, liten resursmarginal och begränsad bemanning sammanfaller.	Bedöms möjliggöra åldershomogen undervisning och stärka gemensam planering, sambedomning och ämnesdidaktiskt samarbete. Förutsätter avsatt tid och anpassad bemanning.	Bedöms underlätta arbetsfördelning, frånvarohantering och pedagogisk ledning. Omställningen innebär nya arbetslag och krav på samordning.	Gemensam övergång och erbjudande om placering för samtliga lärare bedöms kunna bevara viktiga relationer. Fler jämnåriga möjliggör lärande tillsammans. Skolbyte och ändrade resor påverkar vardagen. Stöd och kontinuitet behöver säkras för båda skolornas elever.	Samlad lärarkompetens och minskad sårbarhet bedöms ge en långsiktigt hållbar organisation. Bemanning och ekonomi behöver anpassas till förändrat elevunderlag och kompetensförsörjning.	Lokal skolservice försvinner från Sangis. Bedöms påverka familjernas vardag. Innebär även målkonflikt med översiktsplanen.	Kontrollerad lokalkapacitet medger mottagande av samtliga elever. Bedöms genomförbart i närtid med planerad bemanning, stöd, skolskjuts och övergång.
C. Undervisningen flyttas från Ytterbyns skola till Innanbäckens skola	Bedöms kunna stärka tillgången till lärarkompetens och stöd genom gemensam bemanning.	Bedöms möjliggöra åldershomogen undervisning och stärka gemensam planering, sambedomning och ämnesdidaktiskt samarbete. Förutsätter avsatt tid och anpassad bemanning.	Bedöms underlätta arbetsfördelning, frånvarohantering och pedagogisk ledning. Omställningen innebär nya arbetslag och krav på samordning.	Gemensam övergång och erbjudande om placering för samtliga lärare bedöms kunna bevara viktiga relationer. Fler jämnåriga möjliggör lärande tillsammans. Skolbyte och ändrade resor påverkar vardagen. Stöd och kontinuitet behöver säkras för båda skolornas elever.	Samlad lärarkompetens och minskad sårbarhet bedöms ge en långsiktigt hållbar organisation. Bemanning och ekonomi behöver anpassas till förändrat elevunderlag och kompetensförsörjning.	Lokal skolservice försvinner från Nyborg. Bedöms påverka familjernas vardag. Innebär även målkonflikt med översiktsplanen.	Kontrollerad lokalkapacitet medger inte mottagande av samtliga elever. Kan inte genomföras i prövad form.

Tabell 8. Jämförande av alternativen utifrån bedömningskriterierna. Bedömningarna bygger på tillgängliga underlag och redovisar förväntade förändringar, nödvändiga förutsättningar och osäkerheter.

5.5.2 Samlad jämförelse av alternativen

Inget av de prövade alternativen bedöms ensamt undanröja samtliga skillnader i skolenheternas förutsättningar. Alternativen möter olika delar av problemet och innebär olika möjligheter, begränsningar och krav på genomförande.

Alternativ A – oförändrad skolstruktur

Alternativ A innebär att samtliga skolenheter behålls och att omställning till följd av skolbyte undviks. Skillnaderna i behörighet, bemanning och resursmarginal behöver hanteras inom befintlig struktur. Det gäller även redovisad sårbarhet vid frånvaro och begränsningar i gemensam planering, sambedömning och lärarsamarbete. Bemanning, arbetsfördelning och undervisningsgrupper behöver fortsatt anpassas till elevantal och elevernas behov.

Nuvarande struktur bedöms inte vara långsiktigt hållbar. Det bör också ställas i relation till statistik om antalet födda. Alternativet bevarar lokal skolservice men förändrar inte i sig de organisatoriska förutsättningar som ligger till grund för utredningen.

Alternativ B – Sangis skola till Näsbyskolan

Alternativ B innebär att undervisningen vid Sangis skola flyttas till Näsbyskolan. Det innebär att Sangis skola avvecklas. Alternativet bedöms bidra till en mer likvärdig skolstruktur. Det motiveras genom att samlad bemanning bedöms kunna stärka planering, lärarsamarbete och sambedömning, möjliggöra åldershomogen undervisning och minska sårbarheten vid frånvaro.

Alternativet bedöms också kunna underlätta arbetsfördelning, rektors pedagogiska ledning och anpassning till förändrat elevunderlag. Förbättringarna förutsätter anpassad bemanning, grupporganisation och tid för gemensam planering. Näsbyskolans lokaler rymmer samtliga elever från Sangis, men övergången behöver planeras för båda skolornas elever och personal. Skolbytet och de förändrade resorna innebär samtidigt en omställning för elever och familjer.

Förlusten av lokal skolservice innebär en målkonflikt med översiktsplanens inriktning för Sangis.

Alternativ C – Ytterbyns skola till Innanbäckens skola

Alternativ C innebär att undervisningen vid Ytterbyns skola flyttas till Innanbäckens skola. Det innebär att Ytterbyns skola avvecklas. Alternativet bedöms bidra till en mer likvärdig skolstruktur. Det motiveras genom att samlad bemanning bedöms kunna stärka planering, lärarsamarbete och sambedömning, möjliggöra åldershomogen undervisning och minska sårbarheten vid frånvaro.

Alternativet bedöms också kunna underlätta arbetsfördelning, rektors pedagogiska ledning och anpassning till förändrat elevunderlag. Förbättringarna förutsätter anpassad bemanning, grupporganisation och tid för gemensam planering. Alternativet innebär samtidigt skolbyten, förändrade resor och omställning vid båda skolorna. Skolbytet och de förändrade resorna innebär samtidigt en omställning för elever och familjer. Förlusten av lokal skolservice i Ytterbyn innebär en målkonflikt med översiktsplanen.

Den fortsatta analysen visar att Innanbäckens skola saknar tillräcklig lokalkapacitet efter tidigare ombyggnation. Alternativet kan därför inte genomföras i prövad form.

Alternativ B går vidare till fördjupad konsekvensbedömning

Jämförelsen ger sammantaget skäl att föra alternativ B vidare till en fördjupad konsekvensbedömning. Alternativet förenar möjligheten att stärka bemanning och undervisningsorganisation med tillgång till mottagande lokaler. Bedömningen gäller organisatoriska förutsättningar och innebär ingen värdering av personalens insatser eller något generellt ställningstagande till små eller stora skolor. Konsekvenserna för elever, personal, ekonomi och lokalsamhälle behandlas i kapitel 6 och ligger tillsammans med alternativjämförelsen till grund för den samlade bedömningen och rekommendationen i kapitel 8.

6 Fördjupad konsekvensbedömning

I detta kapitel redovisas konsekvensbedömningar för alternativ B, flytt av undervisning från Sangis skola. Kapitlet omfattar elevernas perspektiv och prövningen av barnets bästa, risk- och konsekvensanalyser, information till och synpunkter från arbetstagarorganisationer samt ekonomiska och konsekvenser utifrån tids- och kulturgeografi. Underlagen ligger till grund för den samlade bedömningen i kapitel 8.

6.1 Prövning av barnets bästa och barnkonsekvensanalys

Barnkonventionen gäller som svensk lag sedan den 1 januari 2020.²³ Syftet med att införliva konventionen i svensk lag var bland annat att stärka barnets rättigheter och tydliggöra att de ska beaktas vid bedömningar och beslut som rör barn.²⁴

Barnkonventionens fyra grundprinciper är:

- Lika rättigheter och rätten att inte bli diskriminerad, artikel 2.
- Barnets bästa, artikel 3.
- Rätten till liv, överlevnad och utveckling, artikel 6.
- Rätten att uttrycka sina åsikter och få dem beaktade, artikel 12.

Grundprinciperna uttrycker konventionens grundläggande värderingar och barnsyn. Alla rättigheter i konventionen har samma värde och är beroende av varandra. Grundprinciperna vägleder tolkningen och tillämpningen av de övriga rättigheterna.

²³ Lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter

²⁴ Prop. 2017/18:186 s. 74

6.1.1 Barnets bästa i beslutsprocessen

Enligt artikel 3.1 barnkonventionen ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa vid åtgärder som rör barn.²⁵ Det innebär att konsekvenserna för berörda barn behöver undersökas innan beslut fattas. Barnet har rätt att få sitt bästa utrett, bedömt och beaktat.

Barnets bästa behöver inte vara ensamt avgörande för beslutet. Högsta domstolen har framhållit att barnets bästa ska vara en tungt vägande faktor när det ställs mot andra legitima intressen.²⁶ Det behöver därför framgå vad som bedöms vara barnets bästa och hur detta har vägts mot andra intressen.

Bedömningen kan innehålla flera avvägningar. Ett beslut kan få både positiva och negativa konsekvenser, och barn som berörs av samma beslut kan påverkas på olika sätt. Kammarrätten i Stockholm har uppmärksammat att det därför inte alltid går att entydigt slå fast om ett beslut är förenligt med barnets bästa.²⁷ Ett beslut som rör flera barn kan vara positivt för några barn men negativt för andra. Det innebär att det inte alltid är möjligt att fastslå vad som är barnets bästa.²⁸

Barnets rätt att komma till tals

Barnens egna uppfattningar är en viktig del av underlaget. För att klarlägga deras intressen behöver de få möjlighet att beskriva sin situation och vad som är betydelsefullt för dem.²⁹

Artikel 3.1 har en nära koppling till artikel 12 om barnets rätt att uttrycka sina åsikter och bli hört. Barnrättskommittén beskriver artiklarna som kompletterande: artikel 3 handlar om att förverkliga barnets bästa, medan artikel 12 anger hur barnets åsikter ska inhämtas och beaktas. Processen behöver också vara anpassad till barnen.³⁰

Att barnen har fått komma till tals är en del av prövningen. Det behöver därefter framgå hur deras synpunkter har beaktats i analysen och vilka avvägningar som har gjorts.

²⁵ Transformerad bestämmelse finns även i 1 kap. 10 § skollagen

²⁶ Högsta domstolens beslut den 2020-10-19 i mål nr Ö 1020-20; även SOU 1997:113 del 2, s. 65

²⁷ Kammarrätten i Stockholms dom den 2022-04-07 i mål nr 5626-21; Barnombudsmannens metodstöd för prövning av barnets bästa
<https://provningbarnetsbasta.barnombudsmannen.se/nar-ett-enskilt-barn-eller-en-specifik-grupp-berors>

²⁸ Kammarrätten i Stockholms dom den 2022-04-07 i mål nr 5211-21.

²⁹ Singer (2024) s. 39

³⁰ SOU 2020:63 s. 183; Kammarrätten i Stockholm dom 2022-04-07 i mål nr 5211-21 och 5626-21

6.1.2 Att pröva barnets bästa

Att pröva barnets bästa innebär att inför ett beslut undersöka hur berörda barn påverkas och bedöma vad som är bäst för dem i den aktuella situationen. Prövningen omfattar både direkt och indirekt påverkan.³¹

Prövningens omfattning anpassas efter frågan och dess betydelse för barnen. Ju större påverkan ett beslut bedöms få, desto mer ingående behöver prövningen vara.³²

Processen innebär att identifiera vilka barn och rättigheter som berörs, samla in relevant kunskap och ge barnen möjlighet att uttrycka sina åsikter. Därefter analyseras olika handlingsalternativ och deras positiva och negativa konsekvenser. Underlaget ligger till grund för en samlad bedömning av barnets bästa. Barnens åsikter är en viktig del av bedömningen, tillsammans med deras behov och rättigheter.

Barnkonsekvensanalys

En barnkonsekvensanalys är ett strukturerat arbetssätt för att fördjupa bedömningen av barnets bästa. Analysen undersöker inför ett beslut vilka konsekvenser det bedöms få för det barn eller de barn som berörs.³³

Barn kan komma till tals genom exempelvis samtal, gruppintervjuer eller elevråd. Samtalens upplägg och innehåll behöver anpassas efter barnen och den fråga som behandlas.³⁴

Arbetet med risker och kompensatoriska åtgärder

I prövningen ingår att identifiera risker för negativa konsekvenser och behov av förebyggande och kompensatoriska åtgärder. Barnombudsmannens metodstöd beskriver att kompenserande, skadeförebyggande eller förbättrande insatser ska tas fram när andra intressen ges företräde framför barnets bästa. Åtgärderna kan omfatta samtliga berörda barn, särskilda grupper eller enskilda barn.³⁵

Utbildningsförvaltningen har inom ramen för utredningen arbetat med att identifiera risker och behov av åtgärder. Arbetet har anpassats till ärendet, förändringens omfattning och hur eleverna bedöms påverkas. Elevernas synpunkter ingår i underlaget.

I de följande avsnitten redovisas först elevernas perspektiv och därefter identifierade risker och föreslagna åtgärder. Åtgärderna behöver svara mot riskerna.

³¹ Barnrättskommitténs allmänna kommentarer nr 14, p. 19–20

³² Barnombudsmannens metodstöd om prövning av barnets bästa

³³ Barnkonsekvensanalys beskrivs även i Barnrättskommitténs allmänna kommentarer nr 14, p. 99

³⁴ SKR (2023)

³⁵ Barnombudsmannens metodstöd om prövning av barnets bästa

Bedömning, återkoppling och uppföljning

Barnets bästa ska beaktas när berörd instans fattar beslut.³⁶ Det ska framgå vad som har bedömts vara barnets bästa, vad bedömningen grundas på och hur barnens intressen har vägts mot andra intressen.

Processen omfattar också återkoppling till barnen och uppföljning av beslutets konsekvenser. Uppföljningen behöver ge möjlighet att uppmärksamma kvarstående eller nya behov och anpassa åtgärderna.

6.1.3 Identifierade risker och förebyggande åtgärder

Utbildningsförvaltningen har inledningsvis identifierat risker som en flytt av undervisningen kan medföra för berörda elever. Riskerna gäller bland annat oro inför förändringen, trygghet, relationer och kontinuitet. Elevernas synpunkter har därefter inhämtats genom barnkonsekvensanalyserna och används för att precisera riskerna och behovet av åtgärder.³⁷

Nedan redovisas åtgärder som ingår i förslaget eller behöver genomföras vid ett beslut om förändring. Framtida insatser ska skiljas från de elevsamtal och andra former för delaktighet som redan har genomförts.

Identifierad risk 1 – oro inför ett skolbyte och en ny skolmiljö

Förvaltningen har identifierat en risk för att elever känner oro inför att lämna en välbekant skola och börja i en ny miljö. Förändringen innebär att eleverna behöver lära känna nya lokaler, vuxna och elever. Behovet av information, förberedelser och stöd bedöms variera mellan eleverna.

Mot bakgrund av identifierad risk har utbildningsförvaltningen vidtagit följande kompensatoriska åtgärder:

- Eleverna ska ges möjlighet att uttrycka sina åsikter om en eventuell förändring och få dem beaktade.
- Elever som känner oro ska uppmärksammas och ges möjlighet att beskriva vilket stöd de behöver.
- Eleverna ska ges möjlighet att vara delaktiga i planeringen av övergången.

³⁶ Se artikel 3.1 barnkonventionen.

³⁷ Processen har utgått från Barnombudsmannens metodstöd om prövning av barnets bästa

Identifierad risk 2 – oro för att förlora kontakten med kompisar

Förvaltningen har identifierat en risk för att elever känner oro för att förlora kontakten med kompisar och den gemenskap som finns vid Sangis skola.

Mot bakgrund av identifierad risk har utbildningsförvaltningen vidtagit följande kompensatoriska åtgärder:

- Eleverna ska ges möjlighet att beskriva de relationer som är viktiga för deras trygghet och tillhörighet.
- Kamratrelationer ska beaktas vid planering av nya undervisningsgrupper.
- Lärare vid Sangis skola ska erbjudas placering vid Näsby skolan

Identifierad risk 3 – Oro hos elever och vårdnadshavare inför förändringen

Förvaltningen har identifierat en risk för att elever och vårdnadshavare känner oro inför förslaget och osäkerhet om vad förändringen skulle innebära.

Mot bakgrund av identifierad risk har utbildningsförvaltningen vidtagit följande kompensatoriska åtgärder:

- Berörda elever och vårdnadshavare ska få information om föreslagen förändring.
- Elever och vårdnadshavare ska ges möjlighet att ställa frågor och få svar om förändringen.

6.1.4 Elevernas perspektiv vid Sangis skola

Samtalen med eleverna vid Sangis skola genomfördes av tidigare samt nuvarande rektor för skolenheten. Samtalen genomfördes i olika grupper.³⁸ Elevernas svar beskriver vad de uppskattar i sin nuvarande skola, vad som skapar trygghet och vilka förväntningar och farhågor de har inför ett möjligt skolbyte. Svaren innehåller både oro och förväntningar på sådant som skulle kunna bli bättre. Redovisningen nedan sammanfattar de uppfattningar som kommer till uttryck i materialet.

Barnkonsekvensanalys finns som bilaga till denna utredning.

Trivsel och trygghet i den nuvarande skolan

I samtliga årskursgrupper finns svar som beskriver god trivsel och trygghet vid Sangis skola. Eleverna uppskattar bland annat lärarna, kompisarna, rasterna och möjligheten att lära sig nya saker. De äldre eleverna lyfter också gemenskapen, att alla känner alla och att det inte är mycket bråk och konflikter på skolenheten.

Tryggheten är nära knuten till relationerna i skolan. Eleverna beskriver betydelsen av att ha vänner och lärare som de litar på. Att det finns lärare att prata med och att eleverna känner människorna omkring sig återkommer i svaren. Den välbekanta miljön och relationerna till andra elever och vuxna framstår som viktiga delar av det som fungerar i dag.

Kompisar och tillhörighet vid ett skolbyte

Att få behålla sina kompisar återkommer i samtliga årskursgrupper när eleverna beskriver vad som skulle vara viktigast vid ett skolbyte. Elever uttrycker oro för att inte känna de nya eleverna, att bli ensamma och att kompisar ska gå på olika skolor. Bland de elevernas svar finns önskemål om att de gamla kompisarna följer med och att hela klassen får gå på samma skola.

Samtidigt ser elever möjligheter att få nya kompisar. Några beskriver att de redan känner elever vid en annan skola, medan andra lyfter möjligheten att hitta fler vänner som gillar samma saker. Svaren rymmer både förväntningar på nya kontakter och oro för att förlora befintliga relationer. Möjligheten att få nya vänner ersätter inte elevernas uttryckta behov av att behålla kontakten med dem som redan skapar trygghet.

³⁸ Se Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 12, p. 134 b, e, f, i och allmänna kommentar nr 14, p. 97

Oro för att lämna skolan och möta en ny miljö

Eleverna beskriver olika känslor inför en förändring. Det finns svar som uttrycker att det känns okej, både bra och svårt eller mest svårt. Andra uttrycker osäkerhet.

Oron handlar bland annat om att lämna Sangis skola och att förlora det eleverna har i dag. Bland de äldre elevernas svar finns uttryck som "att man förlorar det man har" och "att skolan försvinner". Även fler elever och en större skola beskrivs som sådant som skulle kunna kännas jobbigt. Eleverna lyfter att de inte vill vara för många och att skolan inte ska vara för stor.

Att börja i en obekant miljö väcker också frågor. Ett svar handlar om att behöva lära sig var alla klassrum finns. När eleverna beskriver vad som skulle vara viktigt vid ett skolbyte framhåller de att känna sig trygga och snabbt komma in i klassen. De uttrycker även att ingen ska bli utfrysad och att det ska finnas någon att prata med. Oron gäller både den fysiska miljön och den egna platsen i den nya gemenskapen.

Lärare, stöd och arbetsro

Lärarna har en central plats i elevernas beskrivningar av vad som hjälper dem att lära och må bra. Eleverna lyfter att Sangis skola har bra och snälla lärare, god tillgång till hjälp och en lugn arbetsmiljö. Ett svar beskriver att det är lättare att våga räcka upp handen när man känner läraren. Andra handlar om att få hjälp snabbt, få rätt stöd och att eleverna hjälper varandra.

Elever ser också möjliga fördelar med en förändring, bland annat nya och fler lärare samt mer stöd. Svaren visar att eleverna värdesätter både tillgången till hjälp och förtroendet för de vuxna. Vid en förändring är därför tillgången till stöd, arbetsro och möjligheten att bygga trygga relationer till nya lärare betydelsefulla delar av elevernas perspektiv.

Närhet till skolan och oro för längre resor

Närheten till Sangis skola beskrivs som en fördel. Eleverna uppskattar att kunna gå eller cykla till skolan och att inte behöva åka buss. Kort väg till skolan finns också bland svaren på vad som är viktigt för att må bra.

Inför en förändring uttrycks oro för att skolan ska ligga långt bort, för skolskjuts och för en längre färdväg. Ett svar uttrycker rädsla för att åka buss. De äldre eleverna lyfter även att en lång resväg innebär att behöva stiga upp tidigare på morgonen. Närheten till skolenheten beskrivs också som att promenaden eller cykelturen till skolan ger energi.

Uppfattningarna om hur en längre resväg skulle påverka eleverna varierar. Från liten påverkan till ganska stor eller stor påverkan. Materialet ger därför inte stöd för att beskriva resans betydelse som densamma för alla elever.

Vad som skulle göra skolskjutsen tryggare och bättre

Eleverna lämnar konkreta förslag på vad som skulle göra en skolresa bra. Att resa tillsammans med kompisar och ha en kompis bredvid sig återkommer i flera årskursgrupper. Andra svar handlar om en busshållplats nära hemmet, fräscha bussar och att inte behöva åka så tidigt.

Svaren visar att skolresan har både praktisk och social betydelse. Avståndet till hållplatsen och tidpunkten för resan påverkar vardagen, medan sällskapet av kompisar ger ett välbekant sammanhang. Elevernas synpunkter behöver därför beaktas vid planeringen av skolskjutsen.

Skolan som en del av uppväxten och lokalsamhället

I de äldre elevernas svar framkommer en stark anknytning till skolan och platsen där de växer upp. Ett svar beskriver att det skulle kännas som att "vår barndom splittras sönder". Ett annat uttrycker oro för att byn ska dö ut. Elever berättar också att de har genomfört en namninsamling för att skolan inte ska läggas ned.

Dessa svar visar att skolan förknippas med mer än undervisningen. Den är också en del av elevernas uppväxt, gemenskap och anknytning till Sangis. Oron för lokalsamhället behöver redovisas som elevernas uttryckta farhåga. Den är inte i sig ett belägg för vilken utveckling en förändring faktiskt skulle medföra för orten.

6.1.5 Sammanfattande bedömning av elevernas perspektiv vid Sangis skola

Elevernas svar visar att trygghet, kompisar, välbekanta lärare, arbetsro och närhet till skolan är viktiga delar av deras skolgång. Oron inför en eventuell förändring handlar framför allt om att förlora befintliga relationer, lämna en välbekant miljö och få längre skolresor. Samtidigt uttrycker elever förväntningar om nya kompisar, fler lärare och mer stöd. Både oron och förväntningarna behöver beaktas i den fortsatta planeringen.

Kamratrelationer och en trygg övergång

Elevernas svar ger stöd för att planera en gemensam övergång till den mottagande skolan. Att få behålla sina kompisar återkommer i samtliga årskursgrupper. Elever uttrycker också oro för att bli ensamma eller att kompisar ska gå på olika skolor. Bland de äldre elevernas svar finns önskemål om att hela klassen får gå på samma skola.

En gemensam övergång bedöms därför svara mot elevernas uttryckta behov av trygghet och tillhörighet. Vid planeringen av undervisningsgrupper behöver viktiga kamratrelationer och individuella behov beaktas. Eleverna behöver också få möjlighet att lära känna den nya skolmiljön och de vuxna som ska möta dem.

Lärare och förutsättningar för lärande

Lärarnas betydelse återkommer i elevernas beskrivningar av vad som hjälper dem att lära och må bra. Eleverna lyfter tillgång till hjälp, rätt stöd och lärare som de känner och litar på. I materialet finns även önskemål om att lärarna ska ha rätt kvalifikationer. Arbetsro beskrivs också som betydelsefullt för både lärande och trivsel.

Dessa synpunkter kan sättas i relation till barnets rätt till utbildning enligt artikel 28 i barnkonventionen. Barnrättskommittén framhåller att tillgång till god utbildning är förenlig med barnets bästa. För att fler barn ska få utbildning eller bättre utbildning betonar kommittén behovet av välutbildade lärare och andra yrkespersoner i utbildningsrelaterade miljöer. Kommittén lyfter också behovet av en barnanpassad miljö och lämpliga undervisnings- och lärandemetoder.³⁹

Elevernas svar visar vad flera av dessa förutsättningar betyder i deras vardag. Det handlar om att få hjälp när den behövs, våga delta i undervisningen och kunna arbeta i lugn och ro.

Skolresor, relationer och tillhörighet

Närheten till skolan har betydelse för eleverna. De uppskattar att kunna gå eller cykla, medan längre resor och tidigare morgnar väcker oro. Önskemålen om att resa med kompisar, ha en hållplats nära hemmet och inte behöva åka för tidigt behöver beaktas vid planeringen av skolskjutsen.

Svaren visar också att skolan är en del av elevernas uppväxt, gemenskap och tillhörighet till Sangis. Det står i nära relationer med barnrättskommittén som uppmärksammar barnets band till bland annat vänner, skola och den bredare sociala miljön.⁴⁰ Även om punkten behandlar bevarandet av familjemiljön ger den vägledning för att uppmärksamma elevernas relationer och sociala sammanhang i bedömningen av barnets bästa enligt artikel 3.

En eventuell flytt berör därför mer än undervisningens organisation. Elevernas sorg och oro inför att lämna skolan behöver tas på allvar. Vid planeringen av övergången behöver viktiga relationer tas till vara och eleverna få stöd att skapa trygghet och tillhörighet i den nya skolmiljön.

³⁹ Barnrättskommitténs allmänna kommentarer nr 14, p. 79

⁴⁰ Barnrättskommitténs allmänna kommentarer nr 14, p. 70

Betydelse för den fortsatta bedömningen

Elevernas svar ger stöd för att de riskområden som förvaltningen inledningsvis har identifierat behöver uppmärksammas. Svaren fördjupar förståelsen av riskerna och visar vad eleverna själva anser är viktigt vid en förändring. Det gäller särskilt kamratrelationer, mottagandet på den nya skolan, tillgången till lärare och stöd, arbetsro samt skolresornas utformning.

Elevernas perspektiv ingår därefter i rapportens samlade bedömning. Där vägs deras synpunkter och bedömda konsekvenser samman med utredningens övriga underlag och förutsättningarna för en likvärdig utbildning av god kvalitet över tid.

Återkoppling till eleverna efter beslut

Oavsett vilket beslut som fattas ska eleverna få veta vad det innebär, varför det har fattats och hur deras synpunkter har beaktats. Informationen ska anpassas till elevernas ålder och förutsättningar.

Barnrättskommittén framhåller att beslut som rör barn behöver motiveras. Det ska framgå hur barnets bästa har bedömts och vägts mot andra intressen. Om beslutet skiljer sig från barnets åsikter bör skälen tydligt anges. Detta ger stöd för att återkopplingen till eleverna förklarar både beslutet och hur deras synpunkter har beaktats.⁴¹

Eleverna ska också få veta vad som händer efter beslutet. Om det innebär ett skolbyte ska de få information om hur övergången ska göras trygg. De ska ges möjlighet att ställa frågor, få svar och få stöd.

⁴¹ Barnrättskommitténs allmänna kommentarer nr 14, p. 97

6.1.6 Elevernas perspektiv vid Näsbyskolan

Samtalen med eleverna vid Näsbyskolan genomfördes av mentorer för respektive klass. Det innebär att det är personer som är kända för eleverna. Samtalen genomfördes klassvis.⁴² Elevernas svar beskriver hur de upplever sin skola och vilka förväntningar och farhågor de har inför att Näsbyskolan eventuellt tar emot elever från Sangis skola. Redovisningen sammanfattar de uppfattningar som kommer till uttryck i materialet. Både återkommande synpunkter och andra erfarenheter som har betydelse för elevernas skolsituation uppmärksammas.

Barnkonsekvensanalys finns som bilaga till denna utredning.

Trivsel och trygghet i den nuvarande skolan

Svaren visar överlag att eleverna trivs bra eller mycket bra och känner sig trygga i skolan. Eleverna uppskattar lärarna, kompisarna, rasterna och möjligheten att lära sig nya saker. Bland svaren finns också uppskattning av skolans aktiviteter, undervisningen i olika ämnen och böckerna i biblioteket.

Tryggheten förknippas med snälla kompisar och vuxna som finns nära, lyssnar och hjälper till. Elever beskriver att de vågar vända sig till vuxna när något har hänt och att lärarna hjälper både på lektionerna och i svåra situationer. Vuxnas närvaro på rasterna återkommer som betydelsefull.

Samtidigt beskriver elever sådant som behöver förbättras. Det gäller bland annat arbetsro, ljudnivån i matsalen, bemötandet mellan elever och tillgången till rastaktiviteter. I materialet finns även önskemål om mindre mobbning och mer hjälp. Den övervägande positiva bilden behöver därför läsas tillsammans med de problem och förbättringsbehov som eleverna lyfter.

Lärare, stöd och förutsättning för lärande

Svaren ger en övervägande positiv bild av elevernas möjligheter att lära sig i skolan. Eleverna framhåller lärarnas hjälp, tydliga genomgångar och en lugn arbetsmiljö även om variationer förekommer i svaren. De uppskattar att kunna få uppgifter förklarade på olika sätt och att ha tillgång till hjälpmedel som hörselkåpor, skärmar eller datorer.

Möjligheten att arbeta i mindre grupper och halvklass lyfts som något som underlättar lärandet. Det finns också svar om att få arbeta med en kompis och att ibland få göra uppgifter på sitt eget sätt. Elevernas beskrivningar visar att både undervisningens upplägg och möjligheten att få stöd har betydelse.

När eleverna anger vad som är viktigt för att må bra framträder kompisar, bra lärare och en lugn arbetsmiljö särskilt tydligt. Vad som betonas mest varierar mellan sammanställningarna.

⁴² Se Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 12, p. 134 b, e, f, i och allmänna kommentar nr 14, p. 97

Förväntningar på fler elever och nya kamratrelationer

I samtliga fem sammanställningar framträder en positiv inställning till att få fler elever till skolan. Möjligheten att få nya kompisar återkommer genomgående. Elever beskriver att rasterna kan bli roligare, att det kan finnas fler att leka med och att den som saknar vänner kan få nya kontakter.

Även svaren om hur fler elever skulle påverka skolan är övervägande positiva. I en sammanställning framträder både uppfattningen att påverkan skulle bli ganska positiv och att förändringen inte skulle innebära någon större skillnad. Förväntningarna är därmed inte desamma i alla grupper.

Det finns också förväntningar om fler lärare, mer hjälp och möjligheter att dela upp eleverna i grupper. Svaren beskriver vad eleverna hoppas på vid en förändring. De visar inte i sig hur bemanningen eller undervisningen kommer att organiseras.

Oro för arbetsro, hjälp och förändrade grupper

Den positiva inställningen till nya skolkamrater förekommer tillsammans med frågor och oro. Elever beskriver att det kan bli många i klassen, högre ljudnivå och svårare att få arbetsro. Det finns också oro för om alla kommer att få den hjälp de behöver.

Att lära känna nya personer kan upplevas som både spännande och svårt. I svaren finns farhågor om att bli ensam eller hamna utanför och om hur nya elever kommer att bemöta andra. Några svar beskriver att förändringar i sig kan vara jobbiga.

I en sammanställning framgår att eleverna inte vet hur många nya elever det gäller eller vad förändringen skulle innebära för den egna klassen. Den osäkerheten behöver beaktas när svaren tolkas. Elevernas bedömningar har gjorts utan att alla delar av den möjliga förändringen har varit kända.

Ett tryggt och varmt välkomnande

Att nya elever ska känna sig välkomna framhålls som mycket viktigt i samtliga sammanställningar. Trygghet och möjligheten att snabbt få kompisar framträder särskilt tydligt som betydelsefulla delar av mottagandet.

Eleverna lämnar konkreta förslag på hur de nya eleverna kan välkomnas. Det handlar om att hälsa, visa runt, bjuda in till lekar, göra gemensamma aktiviteter och se till att ingen blir ensam. De föreslår också att skolans regler förklaras och att eleverna får hjälp att lära känna varandra.

Samtidigt uppmärksammar eleverna praktiska förutsättningar. De nämner behov av lärare, bänkar, stolar, klädhängare och platser i matsalen. Det finns önskemål om mindre undervisningsgrupper och om att gruppernas sammansättning ses över när fler elever börjar.

Information och möjlighet att påverka

Eleverna vill att vuxna lyssnar på dem och pratar med dem innan förändringar genomförs. Ett svar uttrycker detta som "att prata med eleverna först och inte bara göra det". Andra svar handlar om att barnen ska få vara med och påverka och att vuxna behöver tänka på vad som blir bäst för alla.

Eleverna betonar också att planeringen inte ska stressas fram. De vill att vuxna beaktar hur fler elever påverkar lektionerna, tryggheten och den egna klassen. Information och delaktighet framstår därmed som viktiga delar av en eventuell förändring.

6.1.7 Sammanfattande bedömning av elevernas perspektiv vid Näsby skolan

Elevernas svar visar en övervägande positiv inställning till att ta emot fler elever. Förväntningarna gäller framför allt nya kamratrelationer och fler att leka och umgås med. Samtidigt värdesätter eleverna tillgången till lärare och hjälp, arbetsro och trygga relationer. Dessa förutsättningar behöver tas till vara när mottagandet planeras.

Kamratrelationer och ett gemensamt mottagande

Elevernas vilja att välkomna nya skolkamrater ger en god utgångspunkt för mottagandet. Förslagen om gemensamma aktiviteter, visningar av skolan och att bjuda in till lek kan användas i planeringen. Eleverna vid Näsby skolan kan därigenom vara delaktiga i att skapa ett välkomnande sammanhang.

Svaren har en tydlig koppling till önskemål från eleverna i Sangis om trygghet och kamratrelationer. Möjligheten för eleverna att följas åt till Näsby skolan kan skapa kontinuitet, medan gemensamma aktiviteter kan underlätta nya kontakter mellan skolornas elever.

Även elever som redan går på Näsby skolan kan behöva stöd när grupper och relationer förändras. Planeringen behöver därför beakta befintliga kamratrelationer och risken för utanförskap vid båda skolorna. Ansvar för ett tryggt mottagande ligger hos de vuxna och de som planerar utbildningen.

Undervisning, arbetsro och tillgång till stöd

Elevernas svar visar vad de upplever fungerar väl i undervisningen och vad de vill förbättra. Tillgång till hjälp, tydliga genomgångar, hjälpmedel och möjligheten att arbeta i mindre grupper är betydelsefulla delar av deras nuvarande skolsituation.

Öron för större grupper, högre ljudnivå och otillräcklig hjälp behöver beaktas när bemanning och undervisningsorganisation planeras. Att eleverna ryms i skolans lokaler är en del av mottagningsförutsättningarna. Därutöver behöver organisationen ge utrymme för stöd, arbetsro och undervisning utifrån den samlade elevgruppens behov.

Önskemålen om bättre arbetsro och bemötande gäller även dagens verksamhet. Elevernas önskemål behöver därför hanteras både i skolans ordinarie arbete och vid planeringen av ett eventuellt mottagande.

Skolmiljö och praktiska förutsättningar

Elevernas synpunkter visar att mottagandet berör hela skoldagen. Klassrum, matsal, raster och gemensamma utrymmen behöver fungera även med fler elever. Planeringen behöver omfatta möbler och utrustning, rastaktiviteter, vuxennärvaro och hur skolans utrymmen används.

Elevernas uppgifter ger konkreta utgångspunkter för att kontrollera mottagandet ur deras perspektiv. Uppgifterna behöver följas upp tillsammans med skolans bedömningar av lokaler, bemanning och organisation.

Betydelse för den fortsatta bedömningen

Elevernas positiva förväntningar och vilja att välkomna nya skolkamrater är en gynnsam förutsättning för ett mottagande. Samtidigt visar svaren vilka risker och behov som beaktas vid eventuellt beslut.

Synpunkterna behöver användas för att precisera åtgärder för arbetsro, tillgång till hjälp, grupporganisation, kamratrelationer och gemensamma utrymmen. Därefter ingår de i den samlade bedömningen tillsammans med eleverna i Sangis skolas perspektiv och utredningens övriga underlag.

Frågorna till Näsby skolans elever gäller deras skolsituation och ett möjligt mottagande av fler elever. Svaren ska därför förstås utifrån detta sammanhang och inte som ett ställningstagande till eventuell nedläggning av Sangis skola.

Fortsatt delaktighet och återkoppling

Elevernas frågor om antalet nya elever och vad förändringen innebär för den egna klassen behöver besvaras när planeringen har konkretiserats. Informationen behöver vara tydlig med vad som är beslutat, vad som fortfarande utreds och vad eleverna kan påverka.

Oavsett vilket beslut som fattas ska eleverna få återkoppling om vad det innebär och hur deras synpunkter har beaktats. Om förändringen genomförs behöver elevernas erfarenheter av undervisningen, arbetsron, stödet och gemenskapen följas upp. Uppföljningen ska ge underlag för att upptäcka och åtgärda problem vid mottagandet.

6.2 Risk- och konsekvensanalyser

Fyra risk- och konsekvensanalyser har tagits fram inför den föreslagna flytten av undervisningen från Sangis skola till Näsby skolan. Underlagen avser Sangis skola, Näsby skolans årskurser F–3, Näsby skolans årskurser 4–6 och utbildningsförvaltningen.

Samtliga skolenheter har utgått från förvaltningens grundmaterial. Skolornas underlag redovisas därför med särskild uppmärksamhet på tillägg och ändringar i riskbeskrivningar, kommentarer och bedömningar av sannolikhet och konsekvens. Gemensamma formuleringar ska förstås mot denna bakgrund och utgör därför inte fyra oberoende bedömningar.

Analyserna omfattar konsekvenser för elever, personal, vårdnadshavare och lokalsamhälle samt för den mottagande skolans verksamhet. Kommentarer beskriver också möjliga förbättringar och förutsättningar för att begränsa riskerna.

Risk- och konsekvensanalyserna på skolenheterna har genomförts av skolenheternas personal under ledning av skolenhetens rektor.

6.2.1 Sangis skola

Organisatoriska möjligheter

Sangis skolas underlag behåller grundmaterialets beskrivning av möjliga förbättringar genom en samlad verksamhet. Det gäller bland annat fler kollegor, gemensam planering, fördelning av arbetsuppgifter och minskad sårbarhet vid frånvaro. Även möjligheterna att organisera undervisningsgrupper och stöd samt samarbetet med elevhälsan finns kvar i underlaget.

Elevernas skolsituation

Sangis skola kompletterar beskrivningen av längre resvägar med att möjligheterna till aktiva skoltransporter minskar. Underlaget uppmärksammar därmed att fler elever kan behöva ersätta gång eller cykling med skolskjuts. Skolan lyfter också försämrad tillgänglighet till elljusspår, fotbollsplan, grönområden och utomhuspedagogik.⁴³

Till beskrivningen av risken att elevers behov inte uppmärksammas fogas en risk för ökad mobbning och kränkningar. Tillägget breddar grundmaterialets beskrivning av behovet av vuxennärvaro, uppföljning och stöd.

Riskvärdena har inte ändrats jämfört med förvaltningens underlag. Tilläggen innebär ändå att fler konsekvenser behöver beaktas i den fortsatta bedömningen.

⁴³ Utomhuspedagogik innebär att använda närmiljön, naturen och utemiljön som en aktiv del av undervisningen

Personal och genomförande

Personalen efterfrågar besked om vem som ansvarar för det praktiska genomförandet av flytten. Kommentaren synliggör ett behov av att klargöra arbetsuppgifter, ansvar och resurser för omställningen.

Vårdnadshavare och lokalsamhälle

Beskrivningarna och riskvärdet för vårdnadshavare och lokalsamhälle är oförändrade. Underlaget omfattar bland annat längre avstånd till skolan, färre spontana kontakter och skolans betydelse för ortens gemenskap och identitet.

Tilläggen om aktiva skoltransporter och tillgång till närmiljön visar samtidigt att förändringen berör hur eleverna använder och rör sig i sitt närområde.

6.2.2 Näsby skolan

Organisatoriska möjligheter

Näsby skolans underlag behåller huvudsakligen grundmaterialets beskrivning av organisatoriska möjligheter. Det klargörs att ett större utbud av aktiviteter främst kan innebära en förbättring för eleverna från Sangis skola.

Kommentaren tydliggör att förändringens möjliga fördelar kan skilja sig mellan skolorna. För elever och personal vid Näsby skolan behöver bedömningen därför utgå från hur den befintliga verksamheten påverkas av mottagandet.

Elevernas skolsituation

I underlaget för F–3 kompletteras bedömningen av risken att elevers behov inte uppmärksammas. Där framhålls att kommunen har gemensamma rutiner för hög frånvaro, stöd, extra anpassningar samt analys och uppföljning av elevernas kunskaper. Rutinerna beskrivs som desamma oavsett skolans storlek. Riskvärdena är oförändrade jämfört med grundmaterialet.

I underlaget för årskurs 4–6 bedöms risken för förlorad trygghet och närhet samt längre resvägar vara högre än i förvaltningens analys. För trygghet och närhet bedöms både sannolikheten och konsekvensen ett steg högre. För längre resvägar bedöms båda två steg högre.

I underlaget för årskurs 4–6 bedöms förlust av trygghet och närhet samt längre resvägar vara mer sannolika och få större konsekvenser för eleverna än i förvaltningens analys.

Ändringarna visar att dessa risker bedöms som större i underlaget för årskurs 4–6. De högre skattningarna har inte följts av motsvarande ändringar i kommentarerna.

Personal och genomförande

Underlaget för årskurs 4–6 innehåller även högre bedömningar av riskerna för personalen och den mottagande skolan. För personalen anges sannolikhet 2 och konsekvens 2, jämfört med förvaltningens 1 respektive 1. För den mottagande skolan anges 3 för både sannolikhet och konsekvens, jämfört med 1 respektive 1.

Ändringarna gäller områden som omfattar arbetsbelastning under omställningen, lokaler, gemensamma utrymmen, gruppstorlekar, stödresurser och schemaläggning. Underlaget specificerar inte vilka av dessa delar som ligger bakom de högre bedömningarna. Dessa områden behöver klargöras för att åtgärderna ska kunna riktas mot de förhållanden som har föranlett ändringarna.

Underlaget för F–3 innehåller inga motsvarande ändringar av riskvärdena.

Vårdnadshavare och lokalsamhälle

I underlaget för årskurs 4–6 ifrågasätts att kontakten mellan vårdnadshavare och personal skulle bli mindre personlig. Även beskrivningen av ett större behov av planerad kommunikation och digitala informationskanaler ifrågasätts, med hänvisning till att lärplattformen SchoolSoft redan används.

Underlaget efterfrågar också ett förtydligande av på vilket sätt skolan fungerar som mötesplats för lokalsamhället. Kommentaren hänvisar till begränsningar för obehörigas tillträde till skolområdet. Riskvärdet för vårdnadshavare och lokalsamhälle har inte ändrats.

6.2.3 Utbildningsförvaltningen

Organisatoriska möjligheter

Förvaltningens grundmaterial beskriver flera möjliga förbättringar genom en samlad verksamhet. En större personalgrupp bedöms kunna ge bättre möjligheter till gemensam planering, kollegialt lärande och fördelning av arbetsuppgifter. Beroendet av enskilda medarbetare kan minska, vilket kan underlätta hanteringen av frånvaro och vakanser.

Underlaget lyfter också möjligheter till närmare samarbete mellan lärare och elevhälsa samt större flexibilitet att organisera undervisning och stöd. Förbättringarna förutsätter att bemanning, arbetstid och stödresurser planeras för den samlade elevgruppens behov.

Elevernas skolsituation

Förvaltningen identifierar risker för förlust av trygghet och närhet, längre resvägar, förändrade kamratrelationer och att elevers behov inte uppmärksammas tillräckligt.

Förändrade sociala relationer har riskvärdet 6, vilket är det högsta värdet bland de elevrelaterade riskerna i grundmaterialet.

Kommentarerna hänvisar bland annat till tillgången till vuxna, en planerad övergång och systematisk uppföljning av närvaro, mående och kunskapsutveckling som förutsättningar för att begränsa riskerna.

Bedömningen av resvägarna utgår från att avståndet mellan skolorna är cirka 17 kilometer. För att bedöma konsekvenserna för enskilda elever behöver detta kompletteras med uppgifter om faktisk restid, väntetid och skoldagens samlade längd.⁴⁴

Personal och genomförande

Riskerna för personalen och den mottagande skolan har båda riskvärdet 1. Kommentarerna uppmärksammar samtidigt osäkerhet, arbetsbelastning under omställningen och risken att kunskap om elever och fungerande arbetssätt går förlorad.

Förvaltningen bedömer att information, delaktighet, strukturerad överlämning och ett aktivt arbetsmiljöarbete kan begränsa riskerna. Anpassningar av lokaler, scheman, gruppindelning och resursfördelning anges som viktiga för mottagandet.

De låga riskvärdena behöver läsas tillsammans med dessa förutsättningar. Underlaget visar inte att de beskrivna anpassningarna redan är genomförda eller att riskerna har följts upp efter åtgärder.

Vårdnadshavare och lokalsamhälle

Riskerna för vårdnadshavare och lokalsamhälle har riskvärdet 6. Förvaltningen uppmärksammar längre avstånd, färre spontana möten och risken för minskad upplevelse av delaktighet. Även skolans betydelse för lokal identitet, gemenskap och framtidstro behandlas.

Information, dialog och fungerande kontaktvägar bedöms kunna underlätta omställningen. Konsekvenserna av att skolans verksamhet lämnar orten behöver dock bedömas även när kommunikationen fungerar väl.

⁴⁴ Uppgifter om restid och väntetid bygger på framtida upphandlingar och kan inte analyseras ytterligare i denna utredning

6.2.4 Sveriges Lärare

Sveriges Lärare har gett återkoppling på den riskbedömning som delats. Sveriges Lärare anför att de gärna ser att riskbedömning struktureras utifrån fyra riskområden: psykosociala arbetsmiljö, fysisk arbetsmiljö, organisatorisk arbetsmiljö samt hot och våld.

Vidare anför Sveriges Lärare att riskerna behöver beaktas före, under och efter personalförflyttning och under hela övergångsperioden. Det bör gälla tills verksamheten etablerat fungerande rutiner, tydliga ansvarsområden och en stabil organisation. Sveriges Lärare efterfrågar också en detaljerad tidplan inför förflyttning.

Nedan presenteras de riskområden som Sveriges Lärare önskar ingå i risk- och konsekvensanalysen.

Psykosocial arbetsmiljö

Sveriges Lärare har identifierat att det finns risk för ökad psykosocial belastning före, under och efter personalförflyttning samt under efterföljande övergångsperiod.

Oro och osäkerhet inför förändring kan leda till ökad stress, psykisk ohälsa, stressrelaterade besvär, försämrat samarbete, konflikter, minskad trivsel och ökad korttidsfrånvaro. På den mottagande skolan föreligger risk för ökad psykisk belastning när personalen samtidigt behöver hantera elevernas reaktioner på förändring och sina egna känslor och behov i samband med omställningen.

Sveriges Lärare ser också att det kan finnas risk för motsättningar och samarbetssvårigheter mellan befintliga arbetsgrupper och den inflyttande personalen. Det kan påverka arbetsklimatet och på sikt leda till ökad personalomsättning.

Sveriges Lärare har riskbedömt området med sannolikhet 3, konsekvens 3.

Fysisk arbetsmiljö

Sveriges Lärare har identifierat att det finns risk för bristande utrymme och försämrade fysiska arbetsförhållanden till följd av ökat antal elever och medarbetare i de befintliga lokalerna.

Om det är för trånga eller otillräckliga lokaler kan det leda till försämrad arbetsro, ökad ljudnivå, trängsel och svårigheter att genomföra arbetsuppgifter på ett ändamålsenligt sätt. Sveriges Lärare nämner att det exempelvis kan avse klassrum, personalrum, arbetsrum, grupprum och matsal. Det kan medföra ökad psykisk och fysisk belastning, sämre återhämtning och försämrade förutsättningar för både undervisning och samarbete mellan kollegor.

Sveriges Lärare har riskbedömt området med sannolikhet 3, konsekvens 3.

Organisatorisk arbetsmiljö

Sveriges Lärare har identifierat att det finns risk för oro i personalgruppen som kan leda till en upplevelse av minskad trygghet, delaktighet och möjlighet att påverka arbetssituationen. Det kan påverkas av otydlighet och osäkerhet kring organisation, arbetsuppgifter, ansvarsfördelning och anställningsförhållanden i samband med förändringen.

För tillkommande personal finns risk för bristande introduktion, otydliga förväntningar och svårigheter att komma in i den nya organisationen.

Om tidsplan, information och ansvarsfördelning är otydligt eller oklart kan det bidra till att skapa osäkerhet, arbetsbelastning och stress. Det kan få konsekvensen att planering, samordning och samarbete mellan medarbetare och ledning försvåras.

Sveriges Lärare har riskbedömt området med sannolikhet 3, konsekvens 2.

Hot och våld

Sveriges Lärare har identifierat att det finns ökad risk för hotfulla situationer, våld och otrygghet till följd av att elever från olika skolor och elevgrupper sammanförs i en ny miljö.

Förändrade grupsammansättningar, nya sociala relationer och otydliga rutiner kan öka risken för konflikter, hotfulla situationer och fysiska incidenter. Det kan medföra att personalen behöver hantera fler incidenter och krissituationer än tidigare. Det kan öka den psykiska belastningen och skapa otrygghet på arbetsplatsen.

Sveriges Lärare har riskbedömt området med sannolikhet 3, konsekvens 3.

6.2.5 Sammanfattande bedömning av likheter och skillnader

Gemensam utgångspunkt och skilda bedömningar

Skolenheternas analyser bygger på förvaltningens grundmaterial. Sangis skola och Näsby skolans F–3 har behållit riskvärdena men tillfört kommentarer. Näsby skolans årskurs 4–6 och Sveriges Lärare bedömer flera risker som större än förvaltningen.

Sveriges Lärare tillför synpunkter på psykosocial, fysisk och organisatorisk arbetsmiljö samt hot och våld. Synpunkterna gäller före, under och efter flytten, tills verksamheten har fungerande rutiner och en stabil organisation.

Skillnader i riskbedömningen

Näsbyskolans årskurs 4–6 bedömer förlust av trygghet och närhet, längre resvägar samt risker för personalen. Sveriges Lärare lyfter stress, samarbetssvårigheter, otydlig ansvarsfördelning och belastningen på den mottagande skolans personal och lokaler. Att eleverna ryms i lokalerna visar inte i sig att utrymmena räcker för undervisning, planering, samarbete och återhämtning.

Sangis skola lyfter minskade möjligheter att gå och cykla till skolan, försämrad tillgång till närmiljön, risk för mobbning och kränkningar samt oklart ansvar för flytten. Tilläggen behöver beaktas även om riskvärdena är oförändrade.

Skillnaderna behöver klargöras. Det behöver framgå vilka förhållanden bedömningarna avser och om planerade åtgärder har räknats in. Bedömningsskalor och riskvärden behöver kontrolleras före en direkt jämförelse.

Samband med elevernas perspektiv

Elever vid Sangis skola betonar kamratrelationer, välbekanta lärare och närhet till skolan. Elever vid Näsbyskolan lyfter arbetsro, tillgång till hjälp, gruppstorlek och information om förändringen. Samma frågor återkommer i riskanalyserna. Elever vid Näsbyskolan uppmärksammar också behovet av fler möbler, hängare, platser för måltider och mer utrymme i klassrummen. Elevernas tankar har stora likheter med de synpunkter som Sveriges Lärare lämnat.

En gemensam övergång och erbjudandet om placering vid Näsbyskolan till samtliga lärare från Sangis kan bidra till kontinuitet. Planeringen behöver ta till vara dessa möjligheter och samtidigt beakta behoven hos elever och personal vid Näsbyskolan.

Fortsatt hantering och uppföljning

En samlad verksamhet kan förbättra förutsättningarna för samarbete och arbetsfördelning. Omställningen kan samtidigt öka arbetsbelastningen. De långsiktiga möjligheterna behöver därför skiljas från riskerna under övergången.

Genomförandet behöver en detaljerad tidsplan, tydlig ansvarsfördelning och utrymme för introduktion och gemensam planering. Bemanning, undervisningsgrupper, stöd och användningen av lokaler behöver konkretiseras. Res- och väntetiderna är ännu inte kända. Begränsar bedömningen av skolresornas påverkan.

Inför en eventuell flytt behöver elever, vårdnadshavare och personal vid båda skolorna få tydlig och löpande information om vad som planeras, när olika moment ska genomföras och hur de berörs. De behöver ges möjlighet att lämna synpunkter och vara delaktiga i de delar av planeringen som berör dem, exempelvis mottagande, skolmiljö, skolresor och övergång.

Personalen behöver även vara delaktig i planeringen av arbetslag, arbetsfördelning och gemensamma rutiner. Samtliga behöver få återkoppling om hur deras synpunkter har beaktats.

Riskerna behöver kopplas till åtgärder, ansvariga och tidsramar. Uppföljningen ska omfatta båda skolornas elever och personal och fortsätta under hela övergångsperioden, tills fungerande rutiner och en stabil organisation har etablerats. Riskbedömningarna behöver uppdateras när planeringen ändras eller nya uppgifter tillkommer.

6.3 Information till och synpunkter från arbetstagarorganisationer

Den 14 oktober 2026 lämnade arbetsgivaren information enligt 19 § medbestämmandelagen om den pågående skolstrukturutredningen och förslaget, som innebär att flytta undervisningen från Sangis skola till Näsbysskolan.⁴⁵ Samtliga arbetstagarorganisationer var inbjudna till mötet. Representanter för Kommunal och Sveriges Lärare deltog.

6.3.1 Arbetsgivarens information

Arbetsgivaren redogjorde för svårigheter att rekrytera och behålla behörig personal samt för återkommande vakanser, hög arbetsbelastning och bristande kontinuitet. Även begränsade möjligheter till kollegialt stöd och verksamhetens sårbarhet vid frånvaro lyftes. Dessa förhållanden beskrevs som skäl för att pröva en mer samlad organisation.

6.3.2 Arbetstagarorganisationernas synpunkter

De närvarande fackliga parterna bedömer att arbetsmiljön, utifrån den nuvarande arbetssituationen och arbetsorganisationen, är mycket utmanande och inte långsiktigt hållbar. Parterna framhöll särskilt att vakanta tjänster har medfört ökad arbetsbelastning och stress för befintlig personal. Den kommande arbetsmiljöenkäten bedömdes kunna ge ytterligare underlag för fortsatt analys.

Synpunkterna belyser arbetsmiljörisker i den nuvarande organisationen. De behöver vägas samman med de risker som en förändring kan medföra, däribland de högre bedömningarna av personalkrisker och mottaganderisker i Näsbysskolans underlag för årskurs 4–6. Dessa redovisas i avsnitt 6.2.

De närvarande arbetstagarorganisationerna konstaterade även att rutinerna för utredningsprocessen hade följts enligt överenskommelsen. Anteckningen från informationstillfället redovisar synpunkter på arbetsmiljön och processen. Den ska inte förstås som ett dokumenterat godkännande av alternativ B eller som resultatet av en slutförd förhandling om förändringen.

⁴⁵ Lag (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet

6.4 Ekonomi

Detta avsnitt innehåller information om de ekonomiska poster som avser ekonomin vid Sangis skola. Avsnittet innehåller även förklaring om vad som ingår i de olika ekonomiska posterna.

Ekonomisk post	Kostnad (tkr)
Fritids (personal verksamhetsmedel)	804
Förskoleklass (personal, läromedel)	151
Administrativ kostnad	70
Kompetensutveckling	9
Drift av lokaler	1 775
Vaktmästare	3
Måltider åk F–9	0
Bibliotek grundskola	9
Undervisning åk 1–9	2 045
Resurs F–9	112
Specialpedagog grundskola	6
Total budget	4 984

Tabell 9. Ekonomisk framställning av kostnader för Sangis skola, framtagna av ekonomienheten Kalix kommun.

6.4.1 Förklaring av ekonomiska poster

Här förklaras de ekonomiska poster som ingår i den ekonomiska analysen för Sangis skola.

Ekonomisk post	Innehåll
Fritids	Personal (beräknas efter snittlön och antalet inskrivna elever), verksamhetsmedel
Förskoleklass	Personal (beräknas efter snittlön och antalet inskrivna elever), läromedel (beräknas på antalet inskrivna elever)
Administrativ kostnad	Verksamhetsmedel (samma på alla skolor)
Kompetensutveckling	Verksamhetsmedel (beräknas per anställd)
Drift av lokaler	Internhyra, kapitalkostnadsmedel internhyra, lokalvård. I hyran ingår även el och uppvärmning
Vaktmästare	Verksamhetsmedel (samma på alla skolor)
Måltider åk F–9	Budget finns centralt, ej på skolenhetsnivå. debiteras per antalet portioner.
Bibliotek grundskola	Verksamhetsmedel (samma på alla skolor)
Undervisning åk 1–9	Personal (beräknas efter snittlön och antalet inskrivna elever), läromedel (beräknas på antalet inskrivna elever)
Resurs F–9	Fri resurs (fördelas på snittlön och inskrivna elever)
Verksamhetsmedel	Övriga kostnader

Tabell 10. Förklaring av ekonomiska poster.

6.4.2 Kostnader som påverkas vid eventuell skolnedläggning

En avveckling av undervisningen vid Sangis skola förändrar kostnaderna för lokaler, skolskjuts och mottagande. Personal, undervisning och stöd behöver samtidigt organiseras för elevernas fortsatta skolgång vid Näsby skolan. Sangis skolas nuvarande budget kan därför inte likställas som en möjlig besparing.

Den redovisade lokalkostnaden uppgår till 1 775 tkr. Om lokalen överförs till kommunens lokalbank kan utbildningsnämndens kostnad minska, medan kostnader för fastigheten kvarstår inom kommunen.

Kostnaden för skolskjuts innebär en stor osäkerhetsfaktor. Det beror på att befintliga turer behöver upphöra samtidigt som nya turer måste upphandlas.⁴⁶

Den samlade beräkningen behöver omfatta tillkommande och bortfallande transportkostnader, mottagande och omställning, eventuella förändringar i bemanning samt kvarstående fastighetskostnader.⁴⁷ Även en eventuell fritidshemslösning närmare elevernas bostäder behöver beaktas.⁴⁸ Sammantaget kan därför kommunal nettobesparing inte säkerställas. De ekonomiska osäkerheterna behöver därför beaktas vid eventuellt beslut enligt förvaltningens förslag.

Ett eventuellt beslut enligt förvaltningens förslag kan även innebära att vårdnadshavare väljer att placera sina barn vid en annan skolenhet, än den som huvudmannen anvisar till.⁴⁹ Det kan också få konsekvenser för utbildningsnämndens ekonomi i de fall vårdnadshavare väljer en enskild huvudman. Om en elev börjar i en fristående grundskola ska hemkommunen lämna bidrag till den enskilda huvudmannen för elevens utbildning. Bidraget består av ett grundbelopp och i vissa fall ett tilläggsbelopp.⁵⁰

⁴⁶ Se avsnitt 6.4.3

⁴⁷ Det är inte möjligt att tydligt beräkna vad det ekonomiska utfallet skulle bli. Det beror framförallt på osäkerhet av framtida upphandlingar avseende skolskjuts.

⁴⁸ Gäller de elever vars vårdnadshavare arbetspendlar till Haparanda kommun

⁴⁹ 10 kap. 30 § skollagen

⁵⁰ 10 kap. 37–39 §§ skollagen.

6.4.3 Konsekvenser för skolskjuts

En flytt av undervisningen från Sangis skola till Näsby skolan förändrar behovet av skolskjuts. Nedan redovisas uppskattade kostnadsminskningar och kostnadsökningar enligt underlag från teknisk försörjning, Kalix kommun. Beloppen anges i 2026 års prisnivå, utan framtida indexhöjningar. Möjligheten att ändra trafiken och tidpunkten för kostnadsförändringarna beror på gällande avtal.

Uppgifterna om skolskjuts har tagits fram av teknisk försörjning, Kalix kommun.

Minskade kostnader

Konsekvens	Besparing (tkr)
Två upphandlade turer	-618
Borttagning av linje 305	-1 000
Ändring av linje 305	Går inte att bedöma i dagsläget, se fotnot nedan

Tabell 11. Minskade kostnader för skolskjuts

Två upphandlade turer bedöms kunna tas bort. Ytterligare kostnadsminskningar beror på om linje 305 kan tas bort eller ändras. Besparingen behöver därför bedömas utifrån den trafiklösning som väljs.

Ökade kostnader

Konsekvens	Kostnad (tkr)
Tillkommande busskort för elever	+84
Skolskjuts för elever i Moån och Björkfors	150 – 300
Ny upphandlad buss	2 000 – 3 000 ⁵¹
Ny tur till Sangis ⁵²	100 – 200

Tabell 12. Ökade kostnader för skolskjuts

Flytten medför behov av busskort och nya eller ändrade skolskjutsturer. Den största uppskattade kostnaden avser en ny upphandlad buss. En eventuell ny tur till Sangis för högstadielävernas hemresa beror på hur linje 305 förändras.

⁵¹ Baseras på gällande kontrakt med motsvarande sträcka

⁵² Avser hemresa för elever på högstadiet. Förutsätter att linje 305 kan tas bort eller ändras.

Samlad bedömning

Underlaget pekar på potentiellt ökade nettokostnader för skolskjuts. Beloppen är grova uppskattningar och beror på vilka befintliga turer som kan upphöra, vilka nya turer som behövs och när avtalen medger förändringar. Utfallet av upphandlingar och elevernas framtida skolplaceringar är inte kända.

Res- och väntetiderna är inte beräknade. Utredningen kan därför inte ange hur mycket elevernas dagar förlängs eller hur påverkan fördelas mellan olika elever. Avståndet mellan skolorna beskriver inte hela resan från bostaden och ger inte tillräckligt underlag för att bedöma väntetider, återhämtning eller möjligheten att delta i fritidsaktiviteter.

Flytten påverkar också familjernas möjligheter att samordna skola, fritidshem och arbete. Det gäller bland annat familjer som arbetspendlar mot Haparanda. Planeringen utgår från att berörda elever kan erbjudas fritidshem vid Näsbysskolan. Möjligheten till en lösning närmare bostaden behöver undersökas. Någon sådan lösning är inte fastställd och eventuella merkostnader ingår inte i beräkningarna.

Osäkerheterna bör ingå i den samlade bedömningen. När en möjlig trafiklösning har tagits fram behöver konsekvenserna för elevernas vardag och kommunens kostnader bedömas på nytt.

6.5 Lokalsamhälle och geografi

En flytt av undervisningen från Sangis skola till Näsbysskolan påverkar både elevernas och familjernas vardag och skolans funktion i lokalsamhället. Konsekvenserna behöver därför belysas utifrån såväl tidsgeografiska som kulturgeografiska perspektiv.⁵³

Översynen från 2025 beskriver hur skolans placering påverkar möjligheten att samordna vardagens aktiviteter. Den belyser också skolans betydelse för lokala relationer, traditioner och tillhörighet.

Ur ett tidsgeografiskt perspektiv innebär flytten att elevernas skoldag och familjernas vardag behöver organiseras kring en annan plats, under tiden för skoldagen. Konsekvenserna beror på bostadens läge, skolskjutsens tider, behovet av fritidshem och vårdnadshavarnas arbetstider och pendlingsriktning. För familjer som arbetspendlar mot Haparanda kan lämning och hämtning vid Näsbysskolan innebära resor i motsatt riktning mot arbetsplatsen. Möjligheten att erbjuda fritidshem närmare bostaden behöver därför undersökas, vilket också behandlas i avsnitt 6.3.3 och som också har påverkan för tidsgeografien, se fotnot nedan.

⁵³ Tidsgeografi kan förstås som hur familjer ska få ihop vardagen. Kulturgeografi kan förstås som sociala band till en specifik plats.

Elevernas svar i barnkonsekvensanalysen visar vad närheten betyder i deras vardag. De uppskattar att kunna gå eller cykla till skolan. Inför ett skolbyte uttrycks oro för längre resor, skolskjuts och tidigare morgnar. Uppfattningarna varierar dock, och materialet visar inte att alla elever skulle påverkas på samma sätt. Önskemål om att resa med kompisar, ha en hållplats nära hemmet och undvika tidiga avgångar ger konkreta utgångspunkter för planeringen.

Ur ett kulturgeografiskt perspektiv berör flytten elevernas anknytning till skolan och Sangis. Eleverna beskriver en välbekant miljö där relationerna till lärare och kompisar skapar trygghet. Bland de äldre elevernas svar finns uttrycket att "vår barndom splittras sönder" och oro för att byn ska dö ut. Dessa svar visar vilken betydelse skolan har för de berörda elevernas identitet. De ska samtidigt förstås som uttryck för elevernas erfarenheter och farhågor, inte som belägg för ortens framtida utveckling.

I medborgardialogerna 2025 betonade deltagare i Sangis både undervisningens kvalitet och närheten till skolan. Kontinuitet i personalrelationer och möjligheten att förena skolgång med arbetspendling lyftes fram. Deltagare uttryckte också oro för ortens attraktivitet och för att förlora samlingslokalen och en mötesplats för föreningslivet. Synpunkterna visar vilka värden deltagarna förknippar med skolan. Att undervisningen flyttas innebär dock inte i sig att all annan användning av lokalerna upphör. Följderna för föreningsliv och mötesplatser behöver bedömas utifrån hur lokalerna ska användas framöver. Den bedömningen bör därför ligga på lämplig funktion eller nämnd inom Kalix kommuns organisation.

Sangis är utpekad som serviceort i kommunens översiktsplan. Planens inriktning är att behålla och stärka samhällsservicen i serviceorterna och främja närhet till bland annat skola.⁵⁴ Att undervisningen upphör i Sangis innebär att en lokal servicefunktion försvinner. Förslaget innebär därmed en målkonflikt med denna inriktning.

Sammantaget innebär flytten förändrade vardagsvillkor och att skolans funktion som lokal undervisningsplats upphör. Möjligheter till nya kamratrelationer och en fungerande övergång kan möta delar av elevernas behov, men ersätter inte närheten till skolan eller dess betydelse för orten. Dessa konsekvenser behöver vägas mot de förväntade förbättringarna i undervisningens förutsättningar. Avvägningen redovisas under analysfråga 2.

⁵⁴ Kalix översiktsplan 2040. Antagen av kommunfullmäktige 2025-06-16. Översiktsplanen vann laga kraft 2025-07-18.

<https://karta.kalix.se/portal/apps/storymaps/collections/e82183f2cdda407da92d3551d9686ed1>

7 Genomförda och kommande reformer inom skolväsendet

Regeringen genomför nu de största reformerna för skolan på 30 år.⁵⁵ Flera reformer har genomförts inom skolväsendet under de senaste åren. Samtidigt har andra förändringar beslutats som ska börja tillämpas under de kommande åren. Det finns också utredningsförslag som fortfarande bereds inom Regeringskansliet. Förändringarna berör bland annat undervisning, lärarnas arbetsförutsättningar, stöd till elever samt skolans ledning och organisation.

Förändringarna ställer krav på såväl skolsystemet som helhet som på huvudmän och enskilda skolor. På nationell nivå behöver regler, styrdokument och stöd för genomförandet samordnas. Huvudmännen behöver planera för bland annat bemanning, kompetensutveckling och resurser. Vid skolorna behöver rektorer och personal anpassa undervisning, rutiner och arbetssätt.

Många av förändringarna ska genomföras under en förhållandevis kort period. Regeringen har därför gett Skolverket i uppdrag att stödja införandet av flera av de beslutade reformerna. Stödet ska riktas till bland annat huvudmän, skolchefer, rektorer och lärare.

Förvaltningens rekommendation behöver därför ses mot bakgrund av kommande reformer och lagkrav.

⁵⁵ Pressmeddelande Regeringskansliet 2 februari 2026
<https://www.regeringen.se/artiklar/2026/02/regeringen-genomfor-de-storsta-reformerna-for-skolan-pa-30-ar/>

7.1 Översikt över reformerna

Tabellen visar ett urval av reformer och utredningsförslag som berör grundskolans verksamhet och organisation. Tabellen innehåller uppgifter om vad som förändras och när bestämmelsen börjar att gälla.

Reform eller utredningsförslag	Vad förändras?	Status och tidpunkt
Stärkta skolbibliotek (prop. 2023/24:164)	Elever ska som huvudregel ha tillgång till ett bemannat skolbibliotek på den egna skolenheten.	Bestämmelserna gäller sedan den 1 juli 2025.
En tioårig grundskola (prop. 2024/25:143)	Förskoleklassen ersätts av en ny årskurs 1 och lågstadiet blir fyraårigt. Ändrade behörighetsregler för lärare har också beslutats, med övergångsbestämmelser.	Den tioåriga grundskolan införs hösten 2028.
Nya läroplaner – för en stark kunskapsskola (prop. 2025/26:194)	Nya läroplaner och kursplaner införs med tydligare innehåll och större betoning på grundläggande kunskaper och färdigheter.	Börjar gälla den 1 juli 2028.
Förbättrat stöd i skolan (prop. 2025/26:195)	Stödundervisning införs och reglerna för stöd till elever förändras	Börjar gälla den 1 juli 2028.
Tid för undervisningsuppdraget (prop. 2025/26:196)	Tiden för undervisning, planering och uppföljning regleras. Även reglerna om bland annat kränkande behandling, utvecklingssamtal och information till vårdnadshavare förändras.	Ändringarna om kränkande behandling gäller sedan augusti 2026. Regleringen av undervisningsuppdraget börjar gälla den 1 juli 2027. Övriga ändringar följer 2028.
Ett likvärdigt betygssystem (prop. 2025/26:197)	En ny betygsskala och bedömningssamråd införs. Även beräkningen av meritvärden förändras, med nationella slutprov som en del av underlaget.	Införandet påbörjas 2028 och sker i flera steg med övergångsbestämmelser.
En förbättrad elevhälsa SOU 2025:113	Förslag om bland annat tydligare uppdrag, bemanning utifrån elevernas behov och regelbunden tillgång till elevhälsans professioner i skolans lokaler.	Utredningsförslag som bereds inom Regeringskansliet.
Rektor i fokus – förutsättningar för ett pedagogiskt ledarskap SOU 2026:4	Förslag om att stärka rektors möjligheter att leda och utveckla undervisningen. Förslagen gäller bland annat rektors ansvarsområde och huvudmannens stöd.	Utredningsförslag som bereds inom Regeringskansliet.

Tabell 13. Översikt över ett urval av genomförda och kommande reformer inom skolväsendet.

7.1.1 Stärkta skolbibliotek

Reformen *Stärkta skolbibliotek* (prop. 2023/24:164) syftar till att stärka elevernas tillgång till skolbibliotek som används som en resurs i undervisningen. Skolbiblioteken ska främja elevernas läsning samt deras medie- och informationskunnighet. Det innebär att verksamheten ska ha ett allsidigt utbud av tryckta och digitala medier som är anpassat till eleverna.

Elever ska som huvudregel ha tillgång till ett skolbibliotek på den egna skolenheten. Om det finns särskilda skäl får verksamheten tillhandahållas vid en annan skolenhet eller ett folkbibliotek. Skolbiblioteken ska vara bemannade i sådan omfattning att verksamhetens ändamål uppnås. Huvudmannen ska sträva efter att anställa personal med utbildning inom biblioteks- och informationsvetenskap eller annan relevant högskoleutbildning.

Huvudmannen ska också i en biblioteksplan beskriva hur skolbiblioteksverksamhetens ändamål ska uppnås. Bestämmelserna gäller sedan den 1 juli 2025.

7.1.2 En tioårig grundskola

Reformen *En tioårig grundskola* (prop. 2024/25:143) innebär att förskoleklassen ersätts av en ny årskurs 1. Eleverna börjar därmed grundskolan det år de fyller sex år. Lågstadiet blir fyraårigt och årskurs 10 blir grundskolans avslutande årskurs. Förskoleklassen upphör som egen skolform.

Syftet är att skapa en mer sammanhållen utbildning med större fokus på grundläggande färdigheter, som att läsa, skriva och räkna, från skolstarten. Motsvarande förändringar genomförs i anpassade grundskolan, specialskolan och sameskolan. För anpassade grundskolan innebär reformen också att eleverna får en sammanhållen skolgång från sex års ålder.

Reformen införs hösten 2028. Skolverket har fått i uppdrag att förbereda införandet och ta fram förslag till nya läroplaner. Arbetet omfattar därmed både förändringen av skolformerna och innehållet i utbildningen.

7.1.3 Nya läroplaner – för en stark kunskapsskola

Reformen *Nya läroplaner – för en stark kunskapsskola* (prop. 2025/26:194) syftar till att ge skolans kunskapsuppdrag en tydligare inriktning. För de obligatoriska skolformerna ska läroplanerna bli mer sammanhållna genom att skolans övergripande uppdrag, kursplaner och timplan ingår i samma läroplan.

Kursplanerna ska tydligare ange vilket innehåll undervisningen ska behandla, vad eleverna ska lära sig och när. Innehållet ska vara bättre anpassat till elevernas ålder och utveckling, med en tydligare progression mellan årskurserna. I de tidiga skolåren betonas grundläggande kunskaper och färdigheter.

Lärarens roll stärks genom att det tydliggörs att läraren leder och bestämmer över undervisningen. Fokus i bestämmelserna om elevernas kunskapsutveckling flyttas från uppfyllande av betygskriterier till vilka kunskaper eleverna tillägnar sig. De nya läroplanerna för grundskolan och motsvarande skolformer ska börja tillämpas 2028.

7.1.4 Förbättrat stöd i skolan

Reformen Förbättrat stöd i skolan innebär bland annat att stödundervisning införs i svenska, svenska som andraspråk och matematik. Förändringarna ställer krav på planering av kompetens, arbetstid och organisation för att elever ska få stöd utifrån sina behov.

Reformen har betydelse för bedömningen av skolstrukturens långsiktiga förutsättningar. Möjligheten att samordna personal kan underlätta organiseringen av stöd, men behöver omsättas i faktisk bemanning och tillgänglig tid. Riksdagen har beslutat om reformen och lagändringarna träder i kraft den 1 juli 2028.

7.1.5 Tid för undervisningsuppdraget

Reformen *Tid för undervisningsuppdraget* (prop. 2025/26:196) syftar till att ge lärare och förskollärare bättre förutsättningar att utföra sitt huvuduppdrag. Undervisningsuppdraget omfattar både undervisning och planering och uppföljning av undervisningen. Tiden för dessa delar regleras genom bestämmelser om undervisningstid och tid för planering och uppföljning.

Reformen omfattar även förändringar som ska minska administrationen. Utvecklingssamtal ska hållas minst en gång per läsår i stället för en gång per termin. Information om barnets eller elevens utveckling ska ges vid tidpunkter som personalen bestämmer. De skriftliga planerna ska fokusera på elevernas kunskapsutveckling.

Även reglerna om kränkande behandling förändras. All personal ska aktivt uppmärksamma och motverka kränkningar, trakasserier och sexuella trakasserier. Skyldigheten att informera rektorn omfattar allvarlig eller upprepad kränkande behandling samt alla fall där ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt av personal.

Förändringarna införs stegvis. Reglerna om kränkande behandling gäller sedan augusti 2026, regleringen av undervisningsuppdraget börjar gälla 2027 och övriga förändringar följer 2028.

Reformen innebär stora utmaningar för huvudmännen avseende att planera undervisningen under ledning av behöriga lärare.

7.1.6 Ett likvärdigt betygssystem

Reformen *Ett likvärdigt betygssystem* (prop. 2025/26:197) syftar till att betyg och meritvärden ska spegla elevernas kunskaper mer rättvisande och bli mer jämförbara mellan skolor. Reformen ska också motverka betygsinflation.

En betygsskala från 1 till 10 införs utan en särskild betygsgrens för godkänt. Lärarna sätter fortsatt betyg, men vid slutlig betygssättning i ett ämne ska de genomföra bedömningssamråd. Det innebär att lärare samråder om bedömningen inför betygssättningen.

Nationella slutprov införs i bland annat grundskolan och gymnasieskolan. Resultaten ska användas tillsammans med de lärarsatta betygen i en ny modell för att beräkna elevernas meritvärden. Modellen ska göra urvalet till gymnasieskolan och högre utbildning mer likvärdigt.

Införandet påbörjas 2028 och sker stegvis med övergångsbestämmelser för elever som redan befinner sig i slutet av sin utbildning. De första elevkullarna med meritvärden enligt den nya modellen lämnar grundskolan och gymnasieskolan 2031.

7.1.7 En förbättrad elevhälsa

Utredningen *En förbättrad elevhälsa* (SOU 2025:113) föreslår förändringar som ska tydliggöra elevhälsans uppdrag och ge elever en mer likvärdig tillgång till dess insatser. Uppdraget föreslås omfatta att skapa förutsättningar för och stödja elevernas lärande, hälsa och utveckling.

Utredningen föreslår att bemanningen vid varje skolenhet ska dimensioneras utifrån verksamhetens behov och att eleverna regelbundet ska ha tillgång till elevhälsans samtliga professioner på skolenheten. Elever föreslås också få rätt att inom en viss tid träffa elevhälsans personal för en bedömning av lättare fysiska och psykiska vårdbehov.

Förslagen omfattar fler och mer likvärdiga hälsobesök och hälsosamtal. Syftet är bland annat att främja hälsa och upptäcka behov av insatser tidigare. Samverkan med hälso- och sjukvården och socialtjänsten föreslås stärkas genom samverkansöverenskommelser och en samordnande funktion inom elevhälsan.

7.1.8 Rektor i fokus – förutsättningar för ett pedagogiskt ledarskap

Utredningen *Rektor i fokus – förutsättningar för ett pedagogiskt ledarskap* (SOU 2026:4) syftar till att stärka rektorernas pedagogiska ledarskap och minska omsättningen av rektorer. Utredningen föreslår att pedagogiskt ledarskap definieras i skollagen som ett ledarskap nära undervisningen, med fokus på kvalitet, utveckling och medarbetarnas professionella lärande.

Ett centralt förslag är att rektorns ansvarsområde inte får vara mer omfattande än att det pedagogiska ledarskapet går att utöva. Utredningen föreslår ingen gemensam gräns för antalet elever, medarbetare eller skolenheter. Huvudmannen ska i stället väga samman verksamhetens omfattning och komplexitet. Bland annat ska elevernas behov, antalet medarbetare, berörda skolformer och avstånd mellan enheter beaktas.

Huvudmannens ansvar föreslås också bli tydligare. Det omfattar att ge rektorn stöd, minska den administrativa bördan och skapa förutsättningar för professionell utveckling.

Även detta är utredningsförslag under beredning och inte beslutade bestämmelser.

7.2 Förutsättningar för att genomföra förändringarna

Reformerna berör flera delar av skolans verksamhet och ställer krav på såväl huvudmannen som enskilda skolor. Huvudmannen behöver planera och samordna genomförandet samt ge skolorna stöd. Huvudmannen ställs även inför utmaningar där det kommer att finnas ett behov av fler behöriga lärare som ansvarar för undervisningen. Personalen behöver tid för att sätta sig in i nya regler och styrdokument, utveckla arbetssätt och delta i kompetensutveckling.

Förändringarna påverkar verksamheten på olika sätt. Vissa innebär nya eller tydligare krav, medan andra syftar till att minska administrationen och frigöra tid för undervisningen. Den samlade påverkan beror därför på hur förändringarna genomförs och samordnas.

Reformerna ska genomföras samtidigt som den ordinarie verksamheten pågår och kommuner anpassar sin organisation till förändrade behov. Vissa reformer kan också kräva ökade personalresurser och förändrade arbetssätt. Huvudmannens planering behöver därför omfatta både reformerna och de anpassningar som behövs lokalt.⁵⁶

⁵⁶ SKR (2026)

8 Besvarande av analysfrågor och förvaltningens rekommendation

8.1 Besvarande av analysfrågor

Utredningens syfte är att analysera och bedöma vilka anpassningar och förändringar i grundskolans skolstruktur som behöver vidtas för att stärka kvalitet och likvärdighet i utbildningen. Utredningen avser särskilt upptagningsområden och verksamheter.

Utredningen ska besvara följande analysfrågor:

1. Vilka förändringar i grundskolans skolstruktur bedöms kunna stärka kvalitet och likvärdighet i utbildningen?
2. Vilka konsekvenser bedöms föreslagen förändring få?

8.1.1 Vilka förändringar i grundskolans skolstruktur bedöms kunna stärka kvalitet och likvärdighet i utbildningen?

Utbildningsförvaltningen bedömer att en flytt av undervisningen från Sangis skola till Näsby skolan bidrar till en mer likvärdig skolstruktur. Förändringen bedöms stärka elevernas förutsättningar för lärande och ge lärarna bättre förutsättningar att planera, genomföra och följa upp undervisningen.

Bedömningen utgår från nämndens uppdrag, skollagens bestämmelser och övriga styrdokument för utbildningen. Den grundas på kriterierna i avsnitt 4.2, jämförelsen av handlingsalternativen och den fördjupade konsekvensanalysen.

Åtgärden löser dock inte det övergripande problemet med att kommunens skolenheter har olika förutsättningar. Arbetet för att stärka kvalitet och likvärdighet behöver därför fortsätta inom hela skolorganisationen, trots föreslagen inriktning utifrån denna utredning.

Likvärdighet utifrån elevernas behov

Utbildningen ska vara likvärdig oavsett var den anordnas. Elevernas olika behov ska beaktas och utbildningen ska sträva efter att uppväga skillnader i deras förutsättningar. Huvudmannen ansvarar för att utbildningen följer författningarna och kommunen ska fördela resurser efter elevernas förutsättningar och behov.⁵⁷

Förarbetena framhåller att huvudmannens och professionens ansvar omfattar att anpassa verksamhetens organisation, resursfördelning, metoder och arbetssätt till barns och elevers skilda förutsättningar och behov.⁵⁸

Likvärdighet innebär därmed inte att skolorna ska organiseras på samma sätt eller tilldelas lika stora resurser. Skolstrukturens betydelse behöver bedömas utifrån vilka förutsättningar den ger för undervisning, stöd och långsiktig kompetensförsörjning.

Skolverkets lägesbedömning 2026 beskriver skillnader i förutsättningarna för god undervisning och i tillgången till behöriga lärare.⁵⁹ Sveriges kommuner och regioner (SKR) framhåller samtidigt att möjligheterna att organisera en likvärdig utbildning påverkas av bland annat demografi, geografi och tillgång till kompetens.⁶⁰

Utredningen visar skillnader mellan Kalix kommuns skolenheter i fråga om behörighet, bemanning och resursmarginal. Skillnaderna påverkar möjligheterna att organisera undervisning, stöd och lärarsamarbete.

Förutsättningarna vid Sangis skola

Utredningen visar att flera av de identifierade begränsningarna sammanfaller vid Sangis skola. Skolan har den lägsta redovisade andelen legitimerad och behörig personal bland kommunens jämförda skolenheter under samtliga läsår 2020/21–2025/26. Även den beräknade resursmarginalen är lägst under innevarande läsår.⁶¹

Undervisningen organiseras i två klasser, en för förskoleklass till årskurs 3 och en för årskurs 4–6. Få lärare ansvarar därmed för flera ämnen och årskurser samtidigt som övriga arbetsuppgifter behöver fördelas inom personalgruppen. Det betyder att undervisande personal behöver beakta fyra parallella bedömningsstöd inom ramen för samma klass. Därtill tillkommer det individuella anpassningar till varje elev.

⁵⁷ 1 kap. 4 och 9 §§ samt 2 kap. 8 och 8 b §§ skollagen

⁵⁸ Prop. 2009/10:165, s. 221 f

⁵⁹ Skolverket (2026)

⁶⁰ Sveriges kommuner och regioner (SKR). *En likvärdig förskola och skola i hela Sverige*
<https://skr.se/pressrum/paverkansarbete/enlikvardigforskolaochskolaihelasverige.9251.html>

⁶¹ Avsnitt 3.3.3–3.3.5

Översynen beskriver att det breda uppdraget försvårar schemaläggningen och ibland begränsar tiden för gemensam planering och sambedömning. Där redovisas också återkommande svårigheter att rekrytera legitimerade och behöriga lärare.⁶²

Den begränsade personalgruppen gör verksamheten känslig för frånvaro och vakanser. Uppgifterna om arbetsbelastning och stress förstärker bilden av att undervisningen bedrivs under organisatoriskt sårbara förhållanden.⁶³

Resursmarginalen visar inte ensam om resurserna motsvarar elevernas behov och behöver förstås i relation till skolans storlek och organisation. Sammantaget bedömer förvaltningen dock att den låga lärarbehörigheten, det begränsade bemanningsutrymmet och lärarnas breda uppdrag medför särskilda svårigheter att långsiktigt ge eleverna likvärdiga förutsättningar för undervisning av god kvalitet, jämfört med övriga skolenheter. Bedömningen avser de organisatoriska förutsättningarna och innebär inte ett ifrågasättande av personalens insatser eller ett generellt ställningstagande till små eller stora skolor. Elevernas svar visar att de uppskattar lärarna, tillgången till hjälp och den välbekanta miljön.⁶⁴

En flytt till Näsby skolan bedöms kunna möta dessa begränsningar genom att lärarkompetens samlas, arbetsuppgifter fördelas mellan fler lärare och samarbete mellan lärare i samma årskurs underlättas. Det är genom förbättringar av dessa förutsättningar som förändringen bedöms bidra till en mer likvärdig skolstruktur. Utfallet beror på hur bemanning, arbetstid och undervisningsgrupper organiseras.

Lärarkompetens, arbetsfördelning och undervisningens utveckling

Utbildningsförvaltningen bedömer att en samlad verksamhet vid Näsby skolan ger bättre organisatoriska förutsättningar för lärarna att utföra sitt uppdrag. Bedömningen gäller möjligheterna att fördela undervisning och övriga arbetsuppgifter, få stöd av kollegor och skapa utrymme för planering, uppföljning, efterarbete och gemensamt pedagogiskt arbete. Bedömningen grundas på de redovisade begränsningarna vid Sangis skola och möjligheterna att organisera arbetet inom en större personalgrupp.

Skolverket framhåller att en hållbar kompetensförsörjning förutsätter att huvudmännen både rekryterar och behåller behöriga lärare och använder den befintliga lärarkompetensen mer likvärdigt. Myndigheten beskriver hög arbetsbelastning och stress som vanliga orsaker till att lärare lämnar yrket.

⁶² Kalix kommun. (2025). *Översyn av grundskolans i Kalix kommun 2025*.

⁶³ Avsnitt 6.2–6.3; arbetstagarorganisationernas synpunkter vid information enligt 19 § MBL den 14 oktober 2026

⁶⁴ Avsnitt 6.1.4–6.1.5

Lärare behöver ges bättre möjligheter att fokusera på att planera, genomföra och följa upp undervisningen. Även rektorns förutsättningar för ett långsiktigt pedagogiskt ledarskap har betydelse för lärarnas arbete.⁶⁵

Skolverkets lärarprognos visar samtidigt olika utveckling för olika lärarkategorier och ger inte stöd för att förutsätta en generell framtida lärarbrist i alla årskurser. Förvaltningens bedömning grundas därför på de lokalt redovisade rekryteringssvårigheterna och organisatoriska begränsningarna vid Sangis skola, tillsammans med behovet av en långsiktigt hållbar kompetensförsörjning.

Regeringen betonar att hållbara arbetsvillkor är betydelsefulla för både undervisningens kvalitet och läraryrkets attraktivitet. Skillnader i arbetsförutsättningar kan påverka kvaliteten även när undervisningen bedrivs av behöriga och skickliga lärare.⁶⁶ Personalens kompetens behöver därför stödjas av en organisation som ger tillräckligt utrymme för undervisningsuppdragets olika delar⁶⁷.

En gemensam organisation vid Näsbyskolan bedöms ge bättre möjligheter att fördela undervisningen utifrån lärarnas behörighet och övriga arbetsuppgifter mellan fler medarbetare. Detta stärker förutsättningarna att organisera undervisningen i enlighet med huvudregeln om legitimerade och behöriga lärare.⁶⁸ Den planerade organisationen med parallella klasser ger också bättre möjligheter till samarbete mellan lärare som undervisar elever i samma årskurs.

För lärarna bedöms förändringen innebära bättre tillgång till kollegialt stöd, gemensam planering och sambedömning samt ämnesdidaktiska och allmänpedagogiska diskussioner. En bredare personalgrupp kan även underlätta arbetsfördelningen vid frånvaro och minska beroendet av enskilda medarbetare. Risk- och konsekvensanalysen identifierar motsvarande möjligheter till stöd, avlastning och minskad sårbarhet.

Förbättringarna förutsätter att samarbetet ges tid och struktur. Skolforskningsinstitutets forskningssammanställning lyfter betydelsen av tid, resurser och stöd från skolledningen för lärares lärande i kollegiala samarbeten.⁶⁹ Bemannings- och tjänsteplaneringen behöver därför säkerställa utrymme för både det individuella undervisningsuppdraget och det gemensamma arbetet.

⁶⁵ Skolverket (2025).

⁶⁶ Prop. 2025/26:196, s. 22 f och 35

⁶⁷ Jfr MBL 19 § där de fackliga parterna bedömer att arbetsmiljön, utifrån nuvarande arbetssituation är mycket utmanande och inte långsiktigt hållbar. Det innebär stress och ökad arbetsbelastning för personalen. Se avsnitt 6.3

⁶⁸ 2 kap. 13 § skollagen

⁶⁹ Skolforskningsinstitutet (2022), s. 15

Förvaltningen bedömer att en samlad organisation kan ge mer hållbara arbetsförhållanden genom bättre möjligheter till arbetsfördelning och kollegialt stöd. Risk- och konsekvensanalyserna visar samtidigt att bedömningarna av omställningens risker skiljer sig åt. Näsby skolans årskurs 4–6 anger högre risker för personalen och den mottagande verksamheten än förvaltningens grundmaterial.

De förväntade förbättringarna behöver därför prövas mot den konkreta bemanningen, arbetsbelastningen och tillgången till gemensam planeringstid vid Näsby skolan. Fördelarna kan inte förutsättas uppstå enbart genom att verksamheterna samlas.

För eleverna är förbättrade arbetsvillkor för lärarna betydelsefulla genom att de stärker förutsättningarna för väl förberedd undervisning, kontinuerligt lärarstöd och uppföljning av kunskapsutvecklingen där lärare kan få stöd av ämneskollegor. Förändringens värde omfattar därmed både lärarnas arbetssituation och elevernas möjligheter att få undervisning av god kvalitet.

Förmåga att möta förändrat elevunderlag och nya krav

SKR beskriver att kommunerna behöver anpassa verksamheten till färre barn och elever samtidigt som omfattande skolreformer ställer krav på personalresurser och förändrade arbetssätt.⁷⁰ Skolverket beskriver också hur minskande barnkullar påverkar skolväsendets organisation och hur små elevunderlag kan öka sårbarheten för förändringar.⁷¹

För Kalix behöver skolstrukturen bedömas utifrån både dagens behov och den uppdaterade elevprognosen. Färre födda barn förstärker behovet av långsiktig planering, men innebär inte att elevantalet minskar lika mycket eller samtidigt vid samtliga skolenheter. Förvaltningen bedömer att samlad bemanning ger större möjligheter att anpassa arbetsfördelning och undervisningsgrupper när elevunderlaget förändras.

Regleringen av lärarnas undervisningsuppdrag gör organiseringen av arbetstiden särskilt betydelsefull. Från den 1 juli 2027 regleras omfattningen av tiden för undervisning, planering och uppföljning. Vid fördelningen ska bland annat elevgruppernas storlek, antalet elever som läraren möter och elevernas behov av särskilt stöd beaktas.⁷²

Vid Sangis skola ska dessa krav mötas i en organisation där schemaläggning och gemensam planering redan beskrivs som utmaningar. Förvaltningen bedömer att samlad bemanning vid Näsby skolan ger bättre möjligheter att fördela arbetsuppgifter så att undervisningsuppdragets olika delar ryms. Bemanningen behöver samtidigt planeras utifrån arbetsbelastningen i den mottagande verksamheten.

⁷⁰ SKR (2026), s. 9 f

⁷¹ Skolverket (2026)

⁷² 3–4 och 8 §§ förordningen (2026:1487) om omfattning av tiden för lärares och förskollärares undervisningsuppdrag

Den tioåriga grundskolan och de nya läroplanerna börjar tillämpas från höstterminen 2028, med övergångsbestämmelser för vissa årskurser. Förändringarna kräver förberedelser som rör undervisningens innehåll, progression och organisation.⁷³ Tillgång till kollegor och gemensam planering bedöms ge bättre stöd i detta arbete.

Reformen om förbättrat stöd i skolan innebär bland annat tidig stödundervisning i svenska, svenska som andraspråk och matematik från den 1 juli 2028.⁷⁴ En samlad verksamhet bedöms ge större flexibilitet att organisera sådana insatser. Möjligheterna behöver omsättas i tillgänglig kompetens och avsatt tid utifrån elevernas behov.

Förvaltningen bedömer att förändringen även stärker huvudmannens förutsättningar att genomföra beslutade skolreformer.⁷⁵ En samlad verksamhet ger bättre möjligheter att samordna bemanning, kompetensutveckling och gemensam planering när nya krav ska omsättas i undervisningen. Organisationen bedöms också ge bättre beredskap inför ytterligare reformer. Genomförandet behöver samtidigt planeras så att elevernas undervisning och stöd upprätthålls under omställningen

Rektors förutsättningar och elevhälsans arbete

Rektorn ska leda och samordna det pedagogiska arbetet och verka för att utbildningen utvecklas. Elevhälsans arbete ska stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål och bedrivas i samverkan med lärare och övrig personal.⁷⁶

I rektorsutredningen behandlas hur huvudmannen kan stärka förutsättningarna för pedagogiskt ledarskap. Utredningen betonar att rektorns ansvarsområde behöver bedömas utifrån både omfattning och komplexitet. Bland annat har antalet medarbetare och elever, elevernas behov och avstånd mellan enheter betydelse.⁷⁷ I utredningen om en förbättrad elevhälsa föreslås behovsbaserad bemanningsplanering och regelbunden tillgång till elevhälsans professioner.⁷⁸ Betänkandena ger underlag för bedömningen av framtida organisatoriska behov. Deras förslag ska skiljas från redan beslutade bestämmelser.

⁷³ Prop. 2024/25:143, s. 170; prop. 2025/26:194, s. 170 ff och 176

⁷⁴ Prop. 2025/26:195. Lagändringar träder i kraft den 1 juli 2028.

⁷⁵ Se kapitel 7

⁷⁶ 2 kap. 9–10 och 25 §§ skollagen

⁷⁷ SOU 2026:4, s. 20 f och 228 f

⁷⁸ SOU 2025:113, s. 20 f

Förvaltningen bedömer att en samlad verksamhet kan underlätta rektorns samordning av arbetsfördelning, lärarsamarbete och undervisningens utveckling. Om sårbarheten i bemanningen minskar kan behovet av återkommande tillfälliga lösningar begränsas och mer utrymme skapas för pedagogisk ledning. Närmare samarbete mellan lärare och elevhälsa kan också underlätta arbetet med att uppmärksamma och möta elevernas behov.

Förbättringarna förutsätter att ledningsresurserna och elevhälsans insatser anpassas till den samlade verksamheten. En större elev- och personalgrupp innebär också ett större ledningsuppdrag, vilket behöver beaktas i planeringen.

Även skolbibliotekets verksamhet behöver ingå i mottagandet. Bestämmelserna ställer krav på bemanning i den omfattning som behövs för att skolbibliotekets ändamål ska uppnås.⁷⁹ Planeringen behöver säkerställa att verksamheten blir tillgänglig och kan användas i undervisningen för samtliga berörda elever.⁸⁰

Alternativens bidrag och genomförbarhet

En oförändrad skolstruktur innebär att de identifierade bemannings- och organisationsproblemen behöver hanteras inom befintliga skolenheter. Bemanning och undervisningsorganisation kan anpassas, men strukturen förändrar inte i sig skillnaderna i förutsättningar.

Alternativ B och C bedöms båda kunna ge bättre möjligheter att samla lärarkompetens och organisera samarbete på samma arbetsplats. Genomförbarheten skiljer dem åt. Innanbäckens skola saknar tillräcklig lokalkapacitet för att ta emot samtliga elever från Ytterbyns skola i den form som har prövats.⁸¹

Rektor har säkerställt att eleverna från Sangis ryms i Näsby skolans lokaler. Den tänkta organisationen omfattar två parallella klasser per årskurs. Det innebär att eleverna från både Sangis skola och Näsby skolan får undervisning i mindre undervisningsgrupper än i dag, och tillsammans med elever i samma ålder. Den uppdaterade prognosen anger sammanlagt 210 elever vid Näsby skolan och Sangis skola läsåret 2026/27. Antalet beräknas som högst bli 239 elever 2028/29 och uppgå till 236 elever 2031/32. Planeringen behöver därför omfatta hela prognosperioden.⁸²

Förvaltningen bedömer att alternativ B bäst förenar möjligheten att möta de dokumenterade bemannings- och organisationsproblemen med tillgång till mottagande lokaler. Förbättringarnas omfattning beror på hur bemanning, arbetstid och undervisningsgrupper utformas.

⁷⁹ 2 kap. 24 a–24 d §§ skollagen; prop. 2023/24:164, s. 41 f

⁸⁰ Prop. 2023/24:164, s. 23 och 31

⁸¹ Se alternativbeskrivningar och jämförelser i avsnitt 5.4–5.5

⁸² Baserat på tillgänglig elevprognos. Uppgifterna avser summan av prognoserna för Näsby skolan och Sangis skola

Förändringens betydelse för eleverna

Det avgörande skälet för rekommendationen är elevernas tillgång till undervisning av god kvalitet. Det är beroende av att lärarna har goda förutsättningar för planering, genomförande och efterarbete av lektioner samt tillgång till ämneskollegor.⁸³

En flytt till Näsby skola bedöms stärka dessa förutsättningar genom samlad bemanning, bredare lärarsamarbete och minskad sårbarhet. Åldershomogen undervisning och samarbete mellan lärare som undervisar samma årskurs bedöms ge bättre organisatoriska förutsättningar för planering, lärarstöd och uppföljning av elevernas kunskapsutveckling. I den tänkta organisationen kommer eleverna att undervisas i mindre undervisningsgrupper än idag. Det kan ställas i relation till elevernas svar vid Sangis skola och Näsby skola där det framkommer information att eleverna inte vill vara för många.

Forskning visar att samarbete mellan elever kring gemensamma uppgifter. Samarbetets utformning och uppgifterna har betydelse för resultatet.⁸⁴ Skolforskningsinstitutet beskriver hur lärare kan använda elevernas olika idéer för att stödja gemensamma resonemang i undervisningen.⁸⁵ Skolinspektionen framhåller också betydelsen av utforskande samtal och lärarens vägledning i dessa.⁸⁶ Eleverna kan samarbeta även i den nuvarande organisationen vid Sangis skola. Förvaltningen bedömer att den föreslagna organisationen kan ge fler möjligheter att variera elevsamarbeten och låta elever arbeta tillsammans med samma undervisningsinnehåll. Möjligheterna behöver omsättas i planerade uppgifter, gruppindelningar och stöd utifrån elevernas behov. Forskningsstödet avser samspelet i undervisningen och visar inte att en större skolenhet i sig ger bättre resultat.

Förvaltningen bedömer sammantaget att en flytt av undervisningen från Sangis skola till Näsby skola ger bättre organisatoriska förutsättningar för undervisningen och lärarnas arbete och bidrar till en mer likvärdig skolstruktur. Barnrättskommittén framhåller att tillgång till god utbildning är förenlig med barnets bästa. Kommittén lyfter särskilt välutbildade lärare och andra yrkespersoner, en barnanpassad miljö och lämpliga undervisnings- och lärandemetoder.⁸⁷ Det ger stöd för att tillmäta elevernas långsiktiga tillgång till god undervisning stor betydelse vid bedömningen av förändringen. Bedömningen av barnets bästa omfattar också elevernas relationer, skolresor, stödbehov och egna uppfattningar.⁸⁸

⁸³ 3 kap. 2 § skollagen; 5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185)

⁸⁴ Tenenbaum et al. (2020); jfr det eleverna uttrycker att undervisningen fungerar vid Sangis skola

⁸⁵ Skolforskningsinstitutet (2017)

⁸⁶ Skolinspektionen (2020)

⁸⁷ 1 kap. 10 § skollagen; Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 14, p. 79–84. Se även artiklarna 3.1, 28 och 29 i barnkonventionen.

⁸⁸ 1 kap. 10 § skollagen; Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 14, p. 79–84

8.1.2 Vilka konsekvenser bedöms föreslagen förändring få?

En flytt av undervisningen från Sangis skola till Näsby skolan bedöms kunna stärka förutsättningarna för undervisningen och lärarnas arbete. Förändringen innebär samtidigt skolbyte, förändrade resor och förlust av lokal skolservice. Även elever och personal vid Näsby skolan påverkas när verksamheten tar emot fler elever och arbetslag och undervisningsgrupper förändras.

Bedömningen omfattar båda skolornas elever och såväl övergången som konsekvenser över tid. Barnets bästa ska vara utgångspunkt och elevernas åsikter ingå i avvägningen. Positiva och negativa konsekvenser behöver bedömas med hänsyn till att elever kan påverkas på olika sätt.⁸⁹

Undervisning, stöd och kontinuitet

Barnkonsekvensanalyserna visar att det finns förhållanden vid båda skolorna som behöver bevaras. Elever vid Sangis skola uppskattar välbekanta lärare, tillgången till hjälp och en lugn arbetsmiljö. Elever vid Näsby skolan beskriver betydelsen av tydliga genomgångar, hjälpmedel, lärarstöd och möjligheten att arbeta i mindre grupper.⁹⁰

Elever vid Näsby skolan uttrycker oro för större grupper, högre ljudnivå och om alla kommer att få hjälp. De uppmärksammar också behovet av fler möbler, hängare, platser för måltider och mer utrymme i klassrummen. Synpunkterna behöver beaktas tillsammans med riskanalysernas bedömningar av lokaler, arbetsbelastning och stödresurser.⁹¹

Mottagandet behöver organiseras så att tillkommande behov möts och fungerande stöd för befintliga elever upprätthålls. Lokalkontrollen behöver därför kompletteras med planering av bemanning, stöd, fritidshem, måltider och gemensamma utrymmen utifrån elevantalet och elevernas behov under prognosperioden.

Skolenhetens rektor för Näsby skolan har säkerställt att eleverna ryms i Näsby skolans lokaler. Den tänkta organisationen omfattar två parallella klasser per årskurs. För att bedöma mottagandet som helhet behöver även bemanning, stöd, fritidshem, måltider och användningen av gemensamma utrymmen planeras utifrån elevantalet och elevernas behov under prognosperioden.

⁸⁹ 1 kap. 10 § skollagen; prop. 2017/18:186, s. 95 f; artikel 3 och 12 barnkonventionen

⁹⁰ Se avsnitt 6.1 och barnkonsekvensanalyserna för Sangis skola och Näsby skolan

⁹¹ Se Näsby skolans barnkonsekvensanalys samt risk- och konsekvensanalyser och Sveriges lärares synpunkter i avsnitt 6.2

Relationer, tillhörighet och en trygg övergång

Eleverna i Sangis skola betonar vikten av att behålla sina kamrater och de lärare som de känner och litar på. Förslaget möjliggör att samtliga elever tas emot vid Näsby skolan. Samtliga lärare vid Sangis skola erbjuds också placering där. Detta skapar förutsättningar för kontinuitet och för att kunskap om elevernas behov följer med.

Möjligheten innebär inte att samtliga nuvarande undervisningsgrupper eller lärarkontakter förblir oförändrade. Utfallet påverkas av skolval, bemanning och vilka lärare som accepterar erbjudandet. Viktiga relationer behöver därför beaktas i planeringen av grupper och arbetslag.

Näsby skolans elever ser överlag positivt på att få nya skolkamrater och beskriver hur de vill bidra till ett välkomnande mottagande. Gemensamma aktiviteter, visningar av skolan och möjligheter att lära känna varandra kan användas i planeringen. Samtidigt finns oro för utanförskap och förändrade relationer. Även de elever som redan går på Näsby skolan behöver därför omfattas av övergångsarbetet.

Förvaltningen bedömer att en planerad övergång kan begränsa risken för otrygghet och brutna relationer. Elever som behöver mer omfattande förberedelser behöver uppmärksammas särskilt. Åtgärderna kan däremot inte helt undanröja den sorg och saknad som kan följa av att lämna Sangis skola. Betydelsen av befintliga relationer och sociala sammanhang behöver ingå i bedömningen av barnets bästa.⁹²

Skolresor och familjernas vardag

Flytten innebär att elever som i dag går eller cyklar till Sangis skola kan bli beroende av skolskjuts. Sangis skolas riskanalys uppmärksammar också minskade möjligheter till aktiva skoltransporter och förändrad tillgång till närmiljöer för rörelse och utomhuspedagogik.⁹³

Res- och väntetiderna är ännu inte kända. Utredningen kan därför inte ange hur mycket elevernas dagar förlängs eller vilka elever som påverkas mest. Avståndet mellan skolorna ger inte tillräckligt underlag för att bedöma hela resan från bostaden, väntetider eller möjligheten till återhämtning och fritidsaktiviteter.

Barnkonsekvensanalysen vid Sangis visar varierande uppfattningar om längre resor. Vissa elever beskriver liten påverkan, medan andra uttrycker oro för tidigare morgnar, längre färdväg eller att börja åka buss. I riskanalysen från Näsby skolans årskurs 4–6 bedöms riskerna med längre resvägar som större än i förvaltningens grundmaterial.⁹⁴ Underlagen ger därför inte stöd för att generellt bedöma påverkan som liten.

⁹² Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 14, p. 79

⁹³ Se Sangis skolas risk- och konsekvensanalys, avsnitt 6.2.1

⁹⁴ Se barnkonsekvensanalysen för Sangis skola och riskanalysen från Näsby skolans årskurs 4–6, avsnitt 6.1–6.2

En möjlig trafiklösning behöver bedömas utifrån elevernas ålder, behov och samlade skoldag. Elevernas önskemål om att resa med kamrater och undvika alltför tidiga avgångar behöver beaktas. Rätten till skolskjuts prövas utifrån tillämpliga bestämmelser och den enskilda elevens förhållanden.⁹⁵

För familjer som arbetspendlar mot Haparanda kan hämtning och lämning vid Näsby skolans fritidshem innebära resor i motsatt riktning mot arbetet. Möjligheten till fritidshem närmare bostaden behöver undersökas. Någon sådan lösning är ännu inte fastställd och kan därför inte räknas som en åtgärd som redan begränsar konsekvenserna.

Personalens arbetsmiljö och rektors förutsättningar

Förändringen behöver bedömas i relation till arbetsmiljön i den nuvarande organisationen. Vid informationen enligt 19 § MBL den 14 oktober 2026 beskrev de närvarande företrädarna för Kommunal och Sveriges Lärare arbetsmiljön vid Sangis skola som mycket utmanande och inte långsiktigt hållbar. Vakanser, arbetsbelastning och stress framhölls särskilt.⁹⁶ Synpunkterna stärker bilden av behovet av förändrade arbetsförutsättningar, men innebär inte i sig ett ställningstagande för alternativ B, som innebär att undervisningen flyttas från Sangis skola till Näsby skolan.

En samlad personalgrupp bedöms ge bättre möjligheter till arbetsfördelning, kollegialt stöd och hantering av frånvaro. Samtidigt bedömer Näsby skolans årskurs 4–6 riskerna för personalen och mottagandet som större än förvaltningen. Sveriges Lärare lyfter risker för stress, samarbetssvårigheter, otillräckliga arbetsutrymmen och otydlighet kring organisation och ansvar. Även risker för hot och våld vid förändrade elevgrupper uppmärksammas. Sangis skola efterfrågar tydligt ansvar för det praktiska genomförandet.⁹⁷

De förväntade långsiktiga förbättringarna behöver vägas mot belastningen under övergången. Genomförandet behöver en detaljerad tidsplan, tydlig ansvarsfördelning och avsatt tid för introduktion, överlämning och gemensam planering. Riskerna behöver kopplas till åtgärder, ansvariga och uppföljning före, under och efter flytten, tills fungerande rutiner och en stabil organisation har etablerats.⁹⁸

Rektorns ledningsresurser och stöd behöver anpassas till den samlade verksamhetens omfattning och behov. Det gäller både arbetet under övergången och det långsiktiga ansvaret för en större elev- och personalgrupp. Rektorsutredningen betonar att ansvarsområdets omfattning och komplexitet behöver beaktas när förutsättningarna för pedagogiskt ledarskap bedöms.⁹⁹

⁹⁵ 9 kap. 15 b § och 10 kap. 32 § skollagen; Kalix kommuns regler för skolskjuts och elevresor

⁹⁶ Protokoll från information enligt 19 § MBL den 14 oktober 2026, redovisar i avsnitt 6.3

⁹⁷ Se risk- och konsekvensanalyser och Sveriges Lärares synpunkter i avsnitt 6.2

⁹⁸ Sveriges Lärares synpunkter, avsnitt 6.2.4; se även AFS 2023:1, 11 och 13 §§ om riskbedömning, åtgärder och kontroll av genomförda åtgärder

⁹⁹ SOU 2026:4, s. 20 f och 228 f

Verksamhet, ekonomi och genomförande

Genomförandet kräver samordnad planering av bemanning, undervisningsgrupper, elevhälsa, skolbibliotek, skolplaceringar, skolskjuts och fritidshem. Planeringen behöver omfatta både dagens elevgrupper och den prognostiserade utvecklingen.

Skolreformerna i kapitel 7 och strukturförändringen kräver båda tid och resurser. Genomförandet behöver därför samordnas så att introduktion och förändringsarbete ryms samtidigt som elevernas undervisning och stöd upprätthålls.¹⁰⁰

Kostnaderna för skolskjuts är osäkra och de ekonomiska underlagen behöver samordnas inför beslut. Minskade interna lokalkostnader för utbildningsnämnden innebär inte automatiskt en motsvarande besparing för kommunen som helhet. Någon kommunal nettobesparing är därför inte säkerställd. Rekommendationen grundas på förändringens bedömda bidrag till utbildningens förutsättningar. Ekonomin påverkar samtidigt möjligheten att genomföra förslaget och avsätta resurser för mottagandet.¹⁰¹

Lokalsamhälle och kommunal utveckling

Sangis skola är en utbildningsplats och en del av ortens gemenskap och identitet. Elevernas svar och medborgardialogerna visar betydelsen av närhet, relationer och lokal service. Att undervisningen upphör innebär en bestående förändring även om övergången till Näsbyskolan fungerar väl.

Förslaget innebär en målkonflikt med översiktsplanens inriktning för Sangis som serviceort. Information och dialog kan stärka delaktigheten men ersätter inte den skolservice som försvinner. Följderna för föreningsliv och mötesplatser behöver bedömas utifrån hur lokalerna används efter en eventuell avveckling av skolverksamheten.

Förvaltningen bedömer att möjligheten att stärka undervisningens långsiktiga förutsättningar talar för förändringen trots denna målkonflikt. Bedömningen innebär inte att konsekvenserna för orten saknar betydelse. De behöver hanteras inom kommunens samlade planering och vägas in av beslutsinstansen.

Delaktighet och återkoppling

Medborgardialoger, elevsamtal och kontakter med förvaltningen har tillfört kunskap om skolans betydelse och förändringens möjliga konsekvenser. Elevsamtalen har också påverkat vilka frågor som behöver uppmärksammas i mottagandet.

¹⁰⁰ Se kapitel 7; SKR (2026), s. 9 f.

¹⁰¹ Se kapitel 6

Näsbysskolornas elevers positiva inställning gäller ett möjligt mottagande av fler elever. Den ska inte tolkas som ett ställningstagande till avvecklingen av Sangis skola. På motsvarande sätt behöver önskemålen från elever vid Sangis skola om att behålla skolan redovisas tillsammans med deras tankar om hur en eventuell övergång kan göras trygg.¹⁰²

Inför en eventuell flytt behöver elever, vårdnadshavare och personal vid båda skolorna få tydlig och löpande information om vad som planeras, när olika moment ska genomföras och hur de berörs. De behöver ges möjlighet att lämna synpunkter och vara delaktiga i de delar av planeringen som berör dem, exempelvis mottagande, skolmiljö, skolresor och övergång. Personalen behöver även vara delaktig i planeringen av arbetslag, arbetsfördelning och gemensamma rutiner.

Elever, vårdnadshavare och personal behöver få återkoppling om beslutet, hur deras synpunkter har beaktats och vilka frågor de fortsatt kan påverka. Eleverna ska få information och återkoppling i former som är begripliga och anpassade till deras ålder och förutsättningar.¹⁰³

Barnets bästa och den samlade avvägningen

Förvaltningen tillmäter elevernas långsiktiga tillgång till undervisning och stöd stor betydelse. Barnrättskommittén framhåller betydelsen av god utbildning, välutbildade lärare och en barnanpassad miljö. Detta stödjer att undervisningens förutsättningar beaktas, men avgör inte vilken skolstruktur som bäst tillgodoser elevernas intressen.¹⁰⁴

För elever vid Sangis skola bedöms samlad bemanning och lärarsamarbete kunna stärka undervisningens förutsättningar. En gemensam övergång och erbjudandet om placering till samtliga lärare kan bidra till att bevara viktiga relationer. Samtidigt kvarstår förlusten av närhet och den välbekanta skolmiljön.

För elever vid Näsbysskolan innebär förändringen möjligheter till nya kamratrelationer, men också risker för arbetsro, tillgång till hjälp och utrymme. Mottagandet behöver därför tillgodose båda skolornas elevers behov. De förväntade förbättringarna kan inte förutsättas vara desamma för alla elever.¹⁰⁵

Förvaltningen bedömer utifrån tillgängligt underlag att alternativ B ger de bästa samlade möjligheterna att möta de identifierade bemannings- och organisationsproblemen. Möjligheten att stärka undervisningens långsiktiga förutsättningar väger enligt förvaltningens bedömning tyngre än skälen för att behålla undervisningen vid Sangis skola.

¹⁰² Se barnkonsekvensanalyserna för Sangis skola och Näsbysskolan, avsnitt 6.1

¹⁰³ Artikel 12 barnkonventionen; Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 12, p. 45 och 134 a, e och i gällande elevernas information, delaktighet och återkoppling

¹⁰⁴ Barnrättskommitténs allmänna kommentarer nr 14, p. 79–84; Artiklarna 3.1 och 28 barnkonventionen

¹⁰⁵ Se barnkonsekvensanalyserna och risk- och konsekvensanalyserna i avsnitt 6.1–6.2

Bedömningen innehåller kvarstående osäkerheter. Resornas faktiska påverkan och mottagandets organisation är ännu inte fullt klarlagda. Riskanalyserna visar också skilda bedömningar av belastningen på elever och personal. Den fortsatta beredningen behöver precisera dessa frågor och pröva om nya uppgifter påverkar rekommendationen och bedömningen av barnets bästa.

Beslutet behöver redovisa hur barnets bästa och elevernas åsikter har beaktats. Om beslutet avviker från elevernas önskemål behöver skälen framgå. Om andra intressen ges företräde framför vad som bedöms vara barnets bästa behöver detta motiveras särskilt.¹⁰⁶

8.2 Förvaltningens rekommendation

Utifrån jämförelsen av alternativen och den samlade konsekvensbedömningen rekommenderar utbildningsförvaltningen att:

1. undervisningen vid Sangis skola flyttas till Näsby skolan och att Sangis skola avvecklas,
2. upptagningsområdena anpassas till flytten av undervisningen från Sangis skola till Näsby skolan.

Alternativ B bedöms bäst förena möjligheten att möta de identifierade bemannings- och organisationsproblemen med tillgång till mottagande lokaler. Förändringen bedöms stärka förutsättningarna för elevernas undervisning och lärarnas arbete samt bidra till en mer likvärdig skolstruktur. Den undanröjer dock inte samtliga skillnader mellan kommunens skolenheter.

Förändringen innebär samtidigt negativa konsekvenser för berörda elever och familjer samt förlust av lokal skolservice i Sangis. Bedömningen av barnets bästa, hur elevernas åsikter har beaktats och avvägningen mot övriga konsekvenser och målkonflikten med översiktsplanen redovisas i avsnitt 8.1.2.

Inför beslut och genomförande

Inför beslut behöver kvarstående frågor om skolresor, mottagande och fritidshemmets organisation preciseras. De ekonomiska konsekvenserna behöver redovisas samlat. Någon säkerställd kommunal nettobesparing ligger inte till grund för rekommendationen. Nyttillkomna uppgifter behöver bedömas utifrån om de påverkar rekommendationen eller förutsättningarna för genomförandet.

Om förändringen beslutas ska utbildningsförvaltningen ta fram en genomförandeplan. Förvaltningen ska involvera personal och berörda arbetstagarorganisationer i arbetet och ge eleverna möjlighet att påverka de delar av planeringen som berör dem. Elever, personal och vårdnadshavare ska få löpande information.

¹⁰⁶ Prop. 2017/18/186, s. 96; Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 14, p. 97

Uppföljning och fortsatt planering

Förändringen ska följas upp mot i förväg fastställda kriterier som utgår från utredningens mål. Utgångsläget behöver dokumenteras. Uppföljningen ska omfatta tillgång till lärarkompetens och stöd, lärarnas arbetsförutsättningar, elevernas trygghet och arbetsro, skolresor samt ekonomiskt utfall. Genomförandeplanen ska ange ansvar och tidpunkter för återrapportering till utbildningsnämnden.

Utbildningsnämnden behöver även följa elevutvecklingen och kompetensförsörjningen inom hela skolorganisationen. Om förutsättningarna förändras kan ytterligare strukturförändringar, inklusive avveckling av skolenheter, behöva prövas. Varje förslag behöver föregås av en ny bedömning av alternativ och konsekvenser, där barnets bästa ingår.

Om förändringen genomförs behöver det som fungerar väl vid båda skolorna tas till vara. Elevernas viktiga relationer och personalens kunskap om elevernas behov ska ingå i planeringen av den gemensamma verksamheten.

Referenser

- Arbetsmiljöverket. (2023). *Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd om systematiskt arbetsmiljöarbete – grundläggande skyldigheter för dig med arbetsgivaransvar*. AFS 2023:1. Arbetsmiljöverket
- Bardach, E. (2012). *A practical guide for policy analysis: The eightfold path to more effective problem solving* (4th ed.). SAGE
- Bardach, E., Patashnik, E. M. (2016). *A practical guide for policy analysis: The eightfold path to more effective problem solving* (5th ed.). SAGE
- European Commission. (2015). *Monitoring and evaluation of European Cohesion Policy. Guidance document on ex-ante evaluation*. European Commission
- FN:s kommitté för barnets rättigheter (Barnrättskommittén). (2013). *Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 14 om Barnets rätt att i första hand få beaktat vad som bedöma vara barnets bästa*. CRC/C/GC/14. Barnrättskommittén.
- FN:s kommitté för barnets rättigheter (Barnrättskommittén). (2009). *Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 12 om Barnets rätt att bli hörd*. CRC/C/GC/12. Barnrättskommittén.
- Förordning (2026:1487) om omfattning av tiden för lärares och förskollärares undervisningsuppdrag. SFS 2026:1487
- Förvaltningslag. SFS 2017:900
- Hammond, J. S., Keeney, R. L., Raiffa, H. (2015). *Smart Choices. A Practical Guide to Making Better Decisions*. Harvard Business School Press
- Kalix kommun. (2025). *Översyn av skolstruktur i Kalix kommun 2025*. Kalix kommun
- Karlsson, O. (1999). *Utvärdering – mer än metod*. Kommentus
- Kommunallag. SFS 2017:725
- Lag (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet. SFS 1976:580
- Lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter. SFS 2018:1197
- Lundin Karphammar, M. (2019). *Implementering av barnkonventionen – med hjärta och hjärna*. Studentlitteratur
- Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (LGR 22). SKOLFS 2010:37
- Patton, C. V., Sawicki, D. S., Clark, J. J. (2013). *Basic Methods of Policy Analysis and Planning*. Pearson

- Prop. 2025/26:197: *Ett likvärdigt betygssystem*
- Prop. 2025/26:196. *Tid för undervisningsuppdraget*
- Prop. 2025/26:195. *Förbättrat stöd i skolan*
- Prop. 2025/26:194. *Nya läroplaner – för en stärkt kunskapsskola*
- Prop. 2024/25:143: *En tioårig grundskola*
- Prop. 2023/24:164. *Stärkta skolbibliotek*
- Prop. 2017/18:186. *Inkorporering av FN:s konvention om barnets rättigheter.*
- Singer, A. (2024). *Barnets bästa. Om barns rättsliga ställning i familj och samhälle* (åttonde upplagan). Norstedts juridik
- Skolforskningsinstitutet. (2022). *Lärares professionella utveckling och lärande i kollegiala samarbeten*. Rapport 2022:2. Skolforskningsinstitutet
- Skolforskningsinstitutet. (2017). *Klassrumsdiallog i matematikundervisningen – matematiska samtal i helklass i grundskolan*. Rapport 2017:01. Skolforskningsinstitutet
- Skolförordning*. SFS 2011:185
- Skolinspektionen. (2023). *Huvudmäns och rektorers ansträngningar för att öka andelen behöriga lärare i grundskolan*. Tematisk kvalitetsgranskning. Skolinspektionen.
- Skolinspektionen. (2020). *Matematikundervisningen i årskurserna 4–6. Interaktion i klassrummet*. Tematisk kvalitetsgranskning. Skolinspektionen
- Skollag*. SFS 2010:800
- Skolverket. (2026). *Skolverkets bedömning av läget i skolväsendet 2026*. Rapport 2026:5. Skolverket
- Skolverket. (2025). *Lärarprognos 2024*. Rapport 2025:2. Skolverket
- Skolverket. (2024). *Elevers rätt till delaktighet och inflytande*. Skolverket
- SOU 2026:4. *Rektor i fokus – förutsättningar för ett pedagogiskt ledarskap*
- SOU 2025:113. *En förbättrad elevhälsa*
- SOU 2018:79. *Analys och utvärderingar för effektiv styrning*.
- SOU 1997:116. *Barnets bästa i främsta rummet. FN:s konvention om barnets rättigheter för verkligas i Sverige*
- Statsrådsberedningen. (2000). *Kommittéhandboken Ds 2000:1*. Regeringskansliet

- Sveriges kommuner och regioner (SKR). (2026). *Ekonomirapporten maj 2026. Om kommunernas och regionernas ekonomi*. SKR
- Sveriges kommuner och regioner (SKR). (2023). *Barnkonsekvensanalys. Stödmaterial till fördjupad bedömning av barnets bästa*. SKR
- Tenenbaum, H. R., Winstone, N. E., Leman, P.J., Avery, R. E. (2020). How effective is peer interaction in facilitating learning? A meta-analysis. *Journal av Educational Psychology*, 112(7), 1303–1319.
<http://dx.doi.org/10.1037/edu0000436>
- Walker, W. E. (2000). Policy analysis: A systematic approach to supporting policymaking in the public sector. *Journal of Multi-Criteria Decision Analysis*, 9(1–3), 11–27. [https://doi.org/10.1002/1099-1360\(200001/05\)9:1/3%3C11::AID-MCDA264%3E3.0.CO;2-3](https://doi.org/10.1002/1099-1360(200001/05)9:1/3%3C11::AID-MCDA264%3E3.0.CO;2-3)

Barnkonsekvensanalys – prövning av barnets bästa

Enligt skollagen och barnkonventionen ska barnets bästa vara utgångspunkt för all verksamhet. Barnkonsekvensanalyser är ett verktyg för att omsätta lagstiftningen i handling. Det är också ett sätt att systematisera arbetet och säkerställa att barnet bästa provas i beslut som berör dem.

Graden av ett besluts påverkan på barn ska vara den vägledande principen för när man avgör om en barnkonsekvensanalys behöver göras och hur omfattande bedömningen och dokumentationen ska vara

Påverkar i hög grad	› Barnkonsekvensanalys görs
Påverkar i låg grad	› Enkel prövning görs (t ex i annan utredning eller enklare dokument)
Påverkar inte alls	› Dokumentation av beslut att inte pröva barnets rätt
Uppenbar påverkan	› Utvärdering sker i det dagliga arbetet

Ärende	Fördjupad utredning av grundskolans skolstruktur (Sangis)
Diariennr	UBN-2026-00030 60
Enhet	Utbildningsförvaltningen
Datum	Slutligt sammanställd 2026-10-27

Bakgrund

Vad är frågeställningen?
Vilket eller vilka barn berörs?
Vad är anledningen till att inleda en utredning att pröva barnets bästa?
Historik/nulägesbeskrivning?
Vem ska besluta i frågan?

Vad är frågeställningen?

Barnkonsekvensanalysen prövar hur förslaget att flytta undervisningen från Sangis skola till Näsby skolan påverkar eleverna vid Sangis skola. Förslaget innebär att Sangis skola avvecklas och att upptagningsområdena anpassas mot Näsby skolan, som blir upptagningsområdets anvisade skola.

Prövningen gäller om förändringen, jämfört med en oförändrad skolstruktur, sammantaget bedöms stärka elevernas förutsättningar för undervisning av god kvalitet. Bedömningen omfattar också trygghet, relationer, stöd, skolresor, fritidshem och anknytning till skolan och lokalsamhället.

Utbildningen ska vara likvärdig och ta hänsyn till elevernas olika behov. Barnets bästa ska vara utgångspunkt, och elevernas inställning ska så långt som möjligt klarläggas. Huvudmannen ansvarar för utbildningen och kommunen ska fördela resurser efter elevernas förutsättningar och behov (1 kap. 4, 9 och 10 §§ samt 2 kap. 8 och 8 b §§ skollagen).

Vilket eller vilka barn berörs?

Analysen avser eleverna vid Sangis skola, inklusive elever som deltar i fritidshemmets verksamhet. Även kommande elevgrupper inom upptagningsområdet berörs.

Eleverna vid Näsby skolan påverkas genom mottagandet. Deras perspektiv behandlas i en separat barnkonsekvensanalys. De båda analyserna behöver ingå i det samlade beslutsunderlaget.

Vad är anledningen till att inleda en utredning att pröva barnets bästa?

Förslaget förändrar elevernas skolgång och vardag. Eleverna lämnar en välbekant miljö och kan få förändrade resor, undervisningsgrupper och vuxenkontakter. Samtidigt bedöms en gemensam verksamhet kunna stärka bemanning, lärarsamarbete och kontinuitet i undervisningen.

Prövningen ska klarlägga hur dessa möjligheter och negativa konsekvenser påverkar eleverna. Den ska också visa hur deras åsikter har beaktats och varför förvaltningens rekommendation kan avvika från önskemål om att behålla skolan (artikel 3.1 och artikel 12 i barnkonventionen; 1 kap. 10 § skollagen; prop. 2017/18:186, s. 96).

Historik och nulägesbeskrivning

Den fördjupade utredningen bygger vidare på översynen av skolstrukturen från 2025. Underlagen visar att skolenheterna har olika förutsättningar för lärarbehörighet, bemanning, undervisningsorganisation och lärarsamarbete.

Flera av begränsningarna sammanfaller vid Sangis skola. Skolan har den lägsta redovisade lärarbehörigheten bland de jämförda skolenheterna under läsåren 20/21–25/26 och den lägsta beräknade resursmarginalen 26/27. Undervisningen organiseras i två klasser, F–3 och 4–6. Översynen beskriver svårigheter med schemaläggning, ibland begränsad tid för gemensam planering och sambedömning samt återkommande rekryteringssvårigheter (Kalix kommun, 2025, s. 38–39; Kalix kommun, 2026, kap. 3 och avsnitt 8.1.1).

Risk- och konsekvensanalyserna och informationen från arbetstagarorganisationerna tillför uppgifter om arbetsbelastning, stress och sårbarhet vid frånvaro. Dessa förhållanden påverkar personalens möjligheter att långsiktigt upprätthålla undervisning och stöd (Kalix kommun, 2026, avsnitt 6.2–6.3).

Eleverna beskriver samtidigt trivsel, tillit till lärarna och god tillgång till hjälp. Bedömningen gäller därför organisationens förutsättningar och innebär inte ett ifrågasättande av personalens insatser eller elevernas positiva erfarenheter.

Vem ska besluta i frågan?

Enligt den planerade beslutsordningen ska kommunfullmäktige ta ställning till förslaget efter beredning. Barnkonsekvensanalyserna ska ingå i beslutsunderlaget. (5 kap. 1–2 §§ kommunallagen 2017:725)

Beslutsmotiveringen behöver visa hur elevernas åsikter och bedömningen av barnets bästa har påverkat ställningstagandet. Ett beslut som avviker från elevernas önskemål behöver motiveras. Det ska skiljas från en situation där andra intressen ges företräde framför det som bedömts vara barnets bästa (prop. 2017/18:186, s. 96; Barnrättskommittén, 2013, p. 97).

Inledning

Vilket/vilka barn ska tillfrågas i ärendet?
På vilket sätt ska vi beakta barnets ålder och mognad i denna utredning?
Vad ska vi fråga barnet/barnen?
Hur ska vi fråga barnet/barnen?
Vilka andra aktörer behöver involveras?
Vilken samverkan finns kring frågan?
Finns det risk att barnet/grupper av barn inte får sina rättigheter tillgodosedda i frågan? (t.ex. föräldrarnas förmåga, nyanländ, socioekonomisk bakgrund, funktionsnedsättning, ålder, övriga diskrimineringsgrunder)

Vilka barn ska tillfrågas i ärendet?

Utredningen redovisar svar från förskoleklass och årskurserna 1–6 vid Sangis skola. Svaren har sammanställts tematiskt och används kvalitativt. De visar vilka uppfattningar som uttryckts, inte hur stor andel av samtliga elever som har en viss uppfattning (Kalix kommun, 2026, avsnitt 6.1.4–6.1.5).

På vilket sätt ska vi beakta barnets ålder och mognad i denna utredning?

Information, frågor och samtalsformer behöver anpassas till elevernas ålder, språk och individuella förutsättningar. Eleverna behöver förstå vad förslaget innebär och vad som ännu inte är beslutat.

Även yngre elevers konkreta beskrivningar av kamrater, lärare, resor och skolmiljö ska ingå i bedömningen. Åsikterna ska tillmätas betydelse utifrån ålder och mognad (1 kap. 10 § skollagen; artikel 12 i barnkonventionen).

Vad ska vi fråga barnen?

Frågorna ska belysa elevernas nuvarande skolsituation och deras tankar om en eventuell förändring. Samtalen har, bland annat, belyst:

- vad eleverna uppskattar i sin nuvarande skola,
- vad som hjälper dem att lära och känna trygghet,
- vilka relationer de vill behålla,
- förväntningar och farhågor inför ett skolbyte,
- närhet och skolresor,
- vad som behövs för en trygg övergång.

Hur ska vi fråga barnet/barnen?

Samtalen har genomförts i grupper av tidigare och nuvarande rektor (Jfr Barnombudsmannen som använder barnreferensgrupper i framtagandet av material).

Eleverna ska kunna avstå från att svara och vid behov lämna synpunkter enskilt eller på annat sätt. Barnrättskommittén betonar att deltagandet ska vara informerat, frivilligt, tillgängligt och anpassat till barnen (Barnrättskommittén, 2009, p. 89 och 134).

Vilka andra aktörer behöver involveras och vilken samverkan finns kring frågan?

Rektorer, lärare, elevhälsa och fritidshemspersonal behöver bidra med kunskap om elevernas behov. Vårdnadshavarnas uppgifter är särskilt viktiga för bedömningen av resor, fritidshem och familjernas vardag. Personal med ansvar för skolskjuts och lokaler behöver konkretisera genomförandet. Det ska finnas möjlighet att kontakta utbildningsförvaltningen vid eventuella frågor.

Vuxnas uppgifter kompletterar elevernas perspektiv men ersätter inte deras egna åsikter.

Underlaget omfattar elevsamtal, medborgardialogerna från 2025, risk- och konsekvensanalyser samt information och dialog med arbetstagarorganisationer.

Riskanalyserna utgår från samma grundmaterial. Gemensamma formuleringar är därför inte fyra oberoende bedömningar. Skolornas tillägg och avvikande riskbedömningar behöver uppmärksammas särskilt (Kalix kommun, 2026, avsnitt 6.2).

Finns det risk att barnet/grupper av barn inte får sina rättigheter tillgodosedda i frågan?

Ja. Förändrade miljöer, resor och relationer kan påverka elever olika. Elever med stödbehov eller särskilt behov av kontinuitet och förutsägbarhet kan behöva individuella övergångsåtgärder. Behoven får inte döljas av en positiv bedömning för elevgruppen som helhet.

Planeringen behöver säkerställa fortsatt stöd, tillgängliga miljöer och fungerande vuxenkontakter (artiklarna 2 och 23 i barnkonventionen; 3 kap. 2 § skollagen).

Kartläggning – inhämtande och beskrivning av synpunkter av berörda

Vilket underlag används?

Bedömningen grundas på översynen från 2025, den fördjupade utredningen, sammanställningen av elevernas svar, risk- och konsekvensanalyserna samt redovisade synpunkter från arbetstagarorganisationerna.

Forskningsunderlag om lärarsamarbete används för att belysa vilka förutsättningar som kan stödja undervisningens utveckling. Det behöver kopplas till den organisation som faktiskt planeras vid Näsby skolan (Skolforskningsinstitutet, 2022).

Vad säger lagstiftningen och barnkonventionen i frågan?

Utbildningen ska vara likvärdig och ge eleverna den ledning och stimulans de behöver. Huvudmannens och rektors ansvar omfattar utbildningens genomförande, organisation och resursfördelning. Bestämmelserna ger stöd för att pröva förändringar av skolstrukturen men föreskriver inte att en viss skola ska avvecklas (1 kap. 9–10 §§, 2 kap. 8, 8 b och 10 §§ samt 3 kap. 2 § skollagen).

Artiklarna 3.1, 12, 28 och 29 i barnkonventionen är centrala för avvägningen mellan barnets bästa, elevernas åsikter och utbildningens förutsättningar. Artiklarna 2, 6 och 23 aktualiserar likabehandling, utveckling och individuella behov. Artikel 31 är relevant för vila, lek och fritid.

Vad säger skolans och kommunens styrdokument i frågan?

Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, Lgr22 anger att undervisningen ska anpassas till elevernas förutsättningar och behov. Likvärdig utbildning innebär inte att undervisningen ska utformas likadant eller att resurser ska fördelas lika. Läroplanen betonar också elevernas inflytande och samverkan vid övergångar. Vid en förändring behöver därför elevernas erfarenheter, viktiga relationer och behov av stöd tas till vara (Skolverket, 2022, del 1 samt avsnitt 2.3 och 2.5).

Nämndens avsikter med skolstrukturutredningen anger att skolorganisationen ska ge eleverna tillgång till kvalificerad personal, stabila arbetslag och fullvärdig elevhälsa. Undervisningen ska kunna planeras långsiktigt med rätt kompetenser. Skolstrukturen ska även möjliggöra kollegialt lärande, minska sårbarheten vid frånvaro och förbättra möjligheterna att rekrytera och behålla kvalificerad personal. Organisationen ska anpassas till nuvarande och framtida elevantal, och resurserna användas där de gör störst nytta för elevernas utbildning (Kalix kommun, 2026a, s. 1–2).

Dessa avsikter är direkt relevanta för de begränsningar som utredningen redovisar vid Sangis skola. Den låga lärarbehörigheten, det begränsade bemanningsutrymmet och sårbarheten vid frånvaro behöver bedömas tillsammans med lärarnas möjligheter till planering och samarbete. En gemensam verksamhet vid Näsby skolan bedöms kunna stärka dessa förutsättningar och därmed bidra till att uppfylla nämndens avsikter (Kalix kommun, 2026b, kap. 3 och avsnitt 8.1.1).

Avsikterna omfattar samtidigt pedagogiskt och socialt hållbara elevgrupper, trygga och inkluderande lärmiljöer samt stabilitet och förutsägbarhet för elever, vårdnadshavare och personal. Bedömningen behöver därför också omfatta elevernas tillit till lärarna, kamratrelationer och behov av en trygg övergång. Gemensam övergång och erbjudande om placering till samtliga lärare ger förutsättningar att bevara viktiga relationer, men undanröjer inte förlusten av närhet eller den välbekanta skolmiljön (Kalix kommun, 2026a, s. 1–2; Kalix kommun, 2026b, avsnitt 6.1.4–6.1.5 och 8.1.2).

Utredningen redovisar även en målkonflikt med översiktsplanens inriktning för serviceorten Sangis. Möjligheten att stärka undervisningens förutsättningar behöver därför vägas mot förlusten av lokal skolservice och följderna för elevernas vardag och anknytning till platsen (Kalix kommun, 2025, avsnitt 2.4–2.5; Kalix kommun, 2026b, avsnitt 6.4 och 8.1.2).

Vad tillför forskning och beprövad erfarenhet?

Forskning om kollegiala samarbeten ger stöd för att uppmärksamma organisatoriskt stöd, tid och fungerande samarbetsformer. Den visar inte att en större skola automatiskt ger bättre undervisning (Skolforskningsinstitutet, 2022).

Översynens kultur- och tidsgeografiska perspektiv belyser skolans betydelse för platsanknytning och vardagsliv. Cederings forskning om skolnedläggningar i Ydre uppmärksammar barns relationer, rörelsemönster och fritidsaktiviteter. Cedering och Wihlborg visar hur skolans läge och tider samspekar med familjernas vardag (Cedering, 2016; Cedering & Wihlborg, 2020; Kalix kommun, 2025, s. 15–17).

För Sangis innebär detta att bedömningen behöver omfatta hela dagen och anknytningen till platsen. Forskningen visar vilka samband som bör undersökas, inte vilka följder som säkert kommer att uppstå i Sangis.

Vilka nyckeltal och organisatoriska förutsättningar är relevanta?

Elevprognosen anger 44 elever vid Sangis skola 26/27 och 41 elever 31/32. Den redovisade lärarbehörigheten är 51,1 procent 25/26 och resursmarginalen 0,50 lärartjänst 26/27. Måtten beskriver organisatoriska förutsättningar, inte kvaliteten i varje elevs undervisning (Kalix kommun, 2026, kap. 3).

Den planerade gemensamma organisationen omfattar två parallella klasser per årskurs och bedöms i utredningen möjliggöra mindre undervisningsgrupper. Planeringen behöver redovisa elevantal, bemanning och stöd per grupp. Det sammanlagda elevantalet beräknas som högst bli 239 elever 28/29. Det behöver beaktas i mottagandet (Kalix kommun, 2026, kap. 3 och avsnitt 8.1.1).

Vad bedöms barnens behov vara?

Eleverna behöver tillgång till en likvärdig undervisning och stöd som fungerar över tid. De bedöms också behöva trygga vuxenkontakter, kamratrelationer, arbetsro och en förutsägbar vardag.

Vilka åsikter har eleverna?

Eleverna uppskattar lärarna, hjälpen, kamraterna och den välbekanta miljön. Tilliten till lärarna har betydelse för att våga delta och be om hjälp.

Att behålla kamrater återkommer i samtliga årskursgrupper. Det finns oro för ensamhet och att vänner hamnar på olika skolor, men också förväntningar på nya kamrater, fler lärare och mer stöd. Eleverna uppskattar att kunna gå eller cykla. Längre resor, bussåkning och tidigare morgnar väcker oro. Resornas betydelse beskrivs dock olika. Elever föreslår bland annat att få resa med kompisar och ha en hållplats nära hemmet.

Äldre elever uttrycker stark anknytning till skolan och uppväxtmiljön. Svaren innehåller sorg över att skolan kan försvinna, oro för ortens framtid och uppgifter om en namninsamling. Dessa farhågor behöver tas på allvar utan att beskrivas som säkerställda framtida följder (Kalix kommun, 2026, avsnitt 6.1.4–6.1.5).

Vilka åsikter har personalen?

Sangis skolas riskanalys uppmärksammar minskade möjligheter att gå och cykla, försämrad tillgång till närmiljön samt risker för mobbning och kränkningar. Personalen efterfrågar också tydligt ansvar för flytten.

Vid informationstillfället enligt 19 § medbestämmandelagen den 14 oktober 2026 beskrev närvarande representanter för Kommunal och Sveriges Lärare den nuvarande arbetsmiljön som mycket utmanande och inte långsiktigt hållbar. Det belyser nuläget men innebär inte ett dokumenterat godkännande av alternativ B eller en slutförd förhandling om förändringen (Kalix kommun, 2026, avsnitt 6.2–6.3).

Analys och bedömning av barnets bästa

Steg 1 – vad bedöms vara barnets bästa?

Elevernas bästa omfattar långsiktigt fungerande och likvärdig undervisning och stöd, trygga relationer och en fungerande vardag (1 kap. 9 § skollagen). Barnrättskommittén framhåller utbildningens betydelse och lyfter välutbildade lärare, barnanpassade miljöer och lämpliga undervisningsmetoder. Punkt 79 ger stöd för att pröva dessa förutsättningar men avgör inte valet av skolenhet (Barnrättskommittén, 2013, p. 79).

Vid Sangis skola sammanfaller dokumenterade begränsningar i behörighet, bemanningsutrymme och lärarsamarbete. Förvaltningen bedömer att en gemensam verksamhet vid Näsby skolan ger bättre möjligheter att möta dessa begränsningar genom samlad lärarkompetens, arbetsfördelning och samarbete mellan lärare i samma årskurs.

Elevernas positiva erfarenheter talar samtidigt för att bevara relationer och fungerande arbetssätt. En gemensam övergång och erbjudande om placering till samtliga lärare ger förutsättningar för kontinuitet. Det säkerställer dock inte att alla elever väljer samma skola eller att alla lärare följer med.

Hur påverkas eleverna på kort och lång sikt?

På kort sikt innebär skolbytet en omställning som kan påverka trygghet, koncentration och tillhörighet. Introduktion, vuxenkontakter och överlämning behöver därför planeras utifrån individuella behov.

På längre sikt bedöms den gemensamma organisationen stärka förutsättningarna för undervisning och stöd. Förlusten av närhet och förändrade resor kan samtidigt bli varaktiga. En väl genomförd övergång undanröjer inte dessa konsekvenser eller elevernas anknytning till den tidigare skolmiljön.

Tillgodoser förslaget barnets rättigheter enligt artiklarna 2, 3, 6 och 12?

Förslaget har en tydlig inriktning mot att stärka utbildningsförutsättningarna. För att detta ska komma samtliga elever till del behöver mottagandet anpassas till olika stödbehov och förutsättningar. Det gäller även elever som kan få särskilda svårigheter med skolbyte, nya miljöer eller resor.

Elevernas åsikter har tillfört kunskap om relationer, trygghet, stöd och skolresor. Synpunkterna har beaktats genom inriktningen mot gemensam övergång och möjligheten till fortsatt kontakt med välbekanta lärare. Elevernas önskemål om att behålla skolan kvarstår samtidigt som ett argument mot förändringen.

Eleverna behöver få återkoppling om hur deras synpunkter har påverkat bedömningen och varför rekommendationen kan avvika från deras önskemål. Detta är en del av en dokumenterad prövning, inte ett krav på att eleverna ska instämma i slutsatsen (prop. 2017/18:186, s. 96; barnrättskommitténs allmänna kommentar nr. 12).

Hur har elevernas åsikter beaktats?

Önskemålen om kamrat- och lärarkontinuitet motsvaras av inriktningen mot gemensam övergång och erbjudande om placering till lärarna. Önskemålen om trygghet och någon att prata med behöver styra introduktion och vuxennärvaro. Synpunkterna på skolresor behöver ingå i trafikplaneringen.

Önskemålen att behålla Sangis skola har beaktats. Förvaltningens anser att en flytt av undervisningen från Sangis skola till Näsby skolan medför att den gemensamma organisationen bättre kan möta de dokumenterade begränsningarna i elevernas långsiktiga utbildningsförutsättningar. När kommunfullmäktige eventuellt fattar beslut i frågan ska eleverna få återkoppling om beslut, hur elevernas åsikter har beaktats och om vilka delar av genomförandet de fortsatt kan påverka (artikel 12 i barnkonventionen; Barnrättskommittén, 2013, p. 97).

Hur bedöms alternativen?

En oförändrad skolstruktur bevarar närheten och den välbekanta miljön. Bemannings- och organisationsproblemen behöver då hanteras inom befintliga skolenheter. Anpassningar är möjliga, men underlaget visar kvarstående begränsningar.

Alternativ B ger möjlighet att samla verksamheten vid Näsby skolan och organisera undervisningen i parallella årskurser. Det förenar därmed möjligheten att möta problemen med tillgång till mottagande lokaler. Den andra prövade sammanslagningen kan inte genomföras i prövad form på grund av otillräcklig mottagningskapacitet (Kalix kommun, 2026, avsnitt 5.4–5.5).

Alternativ C, att flytta undervisningen från Ytterbyn till Innanbäcken, bedöms inte kunna genomföras på grund av kapaciteten vid mottagande skola.

Det är denna kombination av identifierade behov, organisatoriska möjligheter och genomförbarhet som ligger till grund för att förvaltningen rekommenderar föreslagen inriktning.

Steg 2 – hur vägs barnets bästa mot andra intressen?

Utbildningens förutsättningar har stor vikt eftersom de påverkar elevernas återkommande tillgång till undervisning och stöd. Samtidigt ska trygghet, relationer, resor och fritid ingå i bedömningen. Långsiktiga fördelar får inte användas för att lämna konkreta negativa följder obeaktade (Barnrättskommittén, 2013, p. 80–84).

Personalens arbetsmiljö och kompetensförsörjningen har betydelse även för eleverna. Lokal service och översiktsplanens inriktning är ytterligare intressen. Förvaltningens rekommendation grundas på de bedömda utbildningsförutsättningarna, inte på en säkerställd kommunal nettobesparing.

Vilka åtgärder behövs?

Planeringen behöver omfatta:

- viktiga kamratrelationer och kontinuitet i vuxenkontakter,
- besök, introduktion och utsedda kontaktpersoner,
- överlämning av kunskap om undervisning och stöd,
- fungerande resor och fritidshem,
- information, delaktighet och återkoppling,
- uppföljning av trygghet, stöd, närvaro och vardag.

Åtgärderna begränsar risker men ersätter inte motiveringen av beslutet. Om andra intressen ges företräde framför det som bedömts vara barnets bästa ska detta och skälen anges uttryckligen (prop. 2017/18:186, s. 96).

Vilka positiva och negativa konsekvenser har identifierats?

De främsta bedömda förbättringarna gäller gemensam planering, sambedömning, tillgång till kollegor och minskad sårbarhet vid frånvaro. Dessa förutsättningar kan ge lärarna bättre möjligheter att planera, genomföra och följa upp undervisningen. Eleverna får också möjlighet till fler kamratkontakter.

De främsta negativa konsekvenserna gäller förlust av närhet, en välbekant skolmiljö och lokal skolservice. Skolbytet medför risker för trygghet, relationer och kontinuitet. Resor och fritidshem kan påverka vardagen, medan mottagandet kan belasta personal och gemensamma utrymmen vid Näsby skolan.

En gemensam övergång och erbjudanden om placering till lärarna ger förutsättningar att bevara relationer. Dessa åtgärder undanröjer dock inte samtliga negativa konsekvenser.

Det finns vårdnadshavare som arbetspendlar till Haparanda kommun. Det behöver inför besluts tas i beaktande hur plats vid fritidshemmet kan lösas så det blir bra lösningar för de familjer som blir berörda.

Bedömning och förslag till beslut

Förvaltningen bedömer att alternativ B bäst förenar möjligheten att möta Sangis skolas dokumenterade bemannings- och organisationsproblem med genomförbarhet. En gemensam verksamhet bedöms stärka elevernas långsiktiga förutsättningar för undervisning av god kvalitet och ge lärarna bättre förutsättningar för planering, samarbete och sambedömning.

Elevernas tillit till lärarna, kamratrelationer och anknytning till skolan har vägts in. Gemensam övergång och erbjudande om placering till samtliga lärare ger möjlighet att bevara viktiga relationer. Närheten till skolan och den välbekanta platsen går däremot förlorade.

Utifrån tillgängligt underlag bedömer förvaltningen att den föreslagna inriktningen är förenlig med barnets bästa. Bedömningen förenar kravet på likvärdig utbildning med en prövning av elevernas behov och åsikter. Den innebär inte att varje elev får en förbättrad situation i alla avseenden (1 kap. 9–10 §§ skollagen; artiklarna 3.1, 12 och 28 i barnkonventionen; Barnrättskommittén, 2013, p. 79–84).

Res- och väntetider samt delar av mottagandet och fritidshemmets organisation återstår att klarlägga. Uppgifterna behöver prövas mot slutsatsen före beslut. Om de visar mer omfattande negativa konsekvenser måste avvägningen omprövas.

Förvaltningen rekommenderar att undervisningen vid Sangis skola flyttas till Näsby skolan, att Sangis skola avvecklas och att upptagningsområdena anpassas. Vid beslut om förändring ska åtgärderna konkretiseras i en genomförandeplan.

Beslut och uppföljning

Ärendet tas upp i kommunfullmäktige februari 2027.

Efterföljande uppföljningen av eventuellt beslut ska särskilt visa hur eleverna från Sangis påverkas. Uppföljningen bör omfatta de delar som ingår i den fördjupade utredningen.

Utgångsläget bör dokumenteras före förändringen. En första uppföljning föreslås under den första terminen och en samlad utvärdering efter det första läsåret. Ansvar och återrapporering fastställs i genomförandeplanen, som tas vid efter eventuellt beslut i fullmäktige.

Barnkonsekvensanalys – prövning av barnets bästa

Enligt skollagen och barnkonventionen ska barnens bästa vara utgångspunkt för all verksamhet. Barnkonsekvensanalyser är ett verktyg för att omsätta lagstiftningen i handling. Det är också ett sätt att systematisera arbetet och säkerställa att barnet bästa provas i beslut som berör dem.

Graden av ett besluts påverkan på barn ska vara den vägledande principen för när man avgör om en barnkonsekvensanalys behöver göras och hur omfattande bedömningen och dokumentationen ska vara

Påverkar i hög grad	› Barnkonsekvensanalys görs
Påverkar i låg grad	› Enkel prövning görs (t ex i annan utredning eller enklare dokument)
Påverkar inte alls	› Dokumentation av beslut att inte pröva barnets rätt
Uppenbar påverkan	› Utvärdering sker i det dagliga arbetet

Ärende	Fördjupad utredning av grundskolans skolstruktur (Näsbyn)
Diariernr	UBN-2026-00030 60
Enhet	Utbildningsförvaltningen
Datum	Slutligt sammanställd 2026-10-27

Bakgrund

Vad är frågeställningen?
Vilket eller vilka barn berörs?
Vad är anledningen till att inleda en utredning att pröva barnets bästa?
Historik/nulägesbeskrivning?
Vem ska besluta i frågan?

Vad är frågeställningen?

Barnkonsekvensanalysen prövar hur mottagandet av elever från Sangis skola påverkar eleverna som redan går på Näsbyskolan. Prövningen omfattar undervisning, stöd, relationer, arbetsro, undervisningsgrupper och användningen av skolans miljöer.

Näsbyskolans elever behåller sin skola men kan möta förändrade grupper, vuxenkontakter och rutiner. Deras behov ska tillgodoses även när verksamheten förändras (1 kap. 4, 9 och 10 §§ skollagen).

Vilket eller vilka barn berörs?

Analysen avser eleverna vid Näsby skolan, inklusive elever som deltar i fritidshemmet. Även kommande elevgrupper berörs av hur verksamheten organiseras.

Eleverna från Sangis ingår i planeringen av den gemensamma verksamheten, men deras perspektiv behandlas i en separat barnkonsekvensanalys.

Vad är anledningen till att inleda en utredning att pröva barnets bästa?

Mottagandet kan ge nya kamratkontakter och bättre möjligheter till lärarsamarbete. Samtidigt kan förändringen påverka tillgången till hjälp, arbetsro, stöd och gemensamma utrymmen.

Förbättrade förutsättningar för eleverna från Sangis får inte förutsättas innebära motsvarande förbättringar för Näsby skolans elever. Deras situation behöver prövas särskilt (artikel 3.1 i barnkonventionen; 1 kap. 10 § skollagen).

Historik och nulägesbeskrivning

Översynen 2025 beskriver tillgång till erfarna lärare, samarbete och möjligheter att dela undervisningsgrupper vid Näsby skolan. Den redovisar även omfattande stödbehov och svårigheter med vikarier. Mottagandet behöver därför planeras med hänsyn till både befintliga styrkor och behov (Kalix kommun, 2025, s. 34–35).

Den uppdaterade prognosen anger 153 elever vid Näsby skolan 26/27 och 188 elever 31/32 utan tillskottet från Sangis. Organisationen behöver därmed anpassas till elevutvecklingen även utan den föreslagna flytten (Kalix kommun, 2026, kap. 3).

Vem ska besluta i frågan?

Enligt den planerade beslutsordningen ska kommunfullmäktige ta ställning till förslaget efter beredning. Barnkonsekvensanalysen för Näsby skolan ska redovisas som ett eget underlag.

Kommunfullmäktige beslutar i ärenden av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt för kommunen. Beredning och ansvarsfördelning ska även följa kommunens tillämpliga reglementen (5 kap. 1–2 §§ kommunallagen).

Inledning

Vilket/vilka barn ska tillfrågas i ärendet?
På vilket sätt ska vi beakta barnets ålder och mognad i denna utredning?
Vad ska vi fråga barnet/barnen?
Hur ska vi fråga barnet/barnen?
Vilka andra aktörer behöver involveras?
Vilken samverkan finns kring frågan?
Finns det risk att barnet/grupper av barn inte får sina rättigheter tillgodosedda i frågan? (t.ex. föräldrarnas förmåga, nyanländ, socioekonomisk bakgrund, funktionsnedsättning, ålder, övriga diskrimineringsgrunder)

Vilka barn ska tillfrågas i ärendet?

Utredningen redovisar fem sammanställningar från elevsamtal vid Näsbyskolan. Svaren används kvalitativt. Antalet sammanställningar är inte samma sak som antalet deltagande elever och visar inte hur stor andel av samtliga elever som har en viss uppfattning (Kalix kommun, 2026, avsnitt 6.1.6–6.1.7).

På vilket sätt ska vi beakta barnets ålder och mognad i denna utredning?

Eleverna behöver få begriplig information om mottagandet och hur den egna skoldagen kan påverkas. Frågor och samtalsformer behöver anpassas till ålder, språk och individuella förutsättningar.

Konkreta synpunkter om hjälp, sittplatser, kamrater och ljudnivå beskriver viktiga delar av elevernas vardag och ska ingå i bedömningen (1 kap. 10 § skollagen; artikel 12 i barnkonventionen).

Vad ska vi fråga barnen?

Frågorna ska belysa elevernas nuvarande skolsituation och deras tankar om en eventuell förändring. Samtalen har, bland annat, belyst:

- trivsel och trygghet i den nuvarande skolan,
- vad som hjälper eleverna att lära,
- möjligheter och farhågor med fler elever,
- grupper, hjälp och skolans utrymmen,
- hur nya elever kan välkomnas,
- behov av information och delaktighet.

Eleverna ska kunna uttrycka både positiva förväntningar och oro. Frågorna ska gälla deras egen situation som elever vid den mottagande skolan

Hur ska vi fråga barnet/barnen?

Samtalen har genomförts klassvis (Jfr Barnombudsmannen som använder barnreferensgrupper i framtagandet av material).

Eleverna ska kunna avstå från att svara och vid behov lämna synpunkter enskilt eller på annat sätt. Barnrättskommittén betonar att deltagandet ska vara informerat, frivilligt, tillgängligt och anpassat till barnen (Barnrättskommittén, 2009, p. 89 och 134).

Vilka andra aktörer berörs och vilken samverkan behövs?

Rector, lärare, elevhälsa, fritidshem och personal med ansvar för lokaler och måltider behöver konkretisera mottagandet. Vårdnadshavarnas kunskap om elevernas behov kompletterar elevernas egna uppgifter.

Underlaget omfattar skolans riskanalyser för F–3 och 4–6 samt förvaltningens och Sveriges Lärares synpunkter. Skolornas analyser utgår från samma grundmaterial. Tillägg och avvikande riskbedömningar behöver därför framgå tydligt (Kalix kommun, 2026, avsnitt 6.2).

Finns det risk att barnet/grupper av barn inte får sina rättigheter tillgodosedda i frågan?

Ja. Förändrade grupper och rutiner kan särskilt påverka elever med stödbehov eller behov av förutsägbarhet. Befintliga stödinsatser får inte trängas undan när mottagandet organiseras.

Även tillgången till lugna miljöer och vuxenstöd behöver säkerställas. Bedömningen ska uppmärksamma individuella behov, inte enbart skolans sammanlagda kapacitet (artiklarna 2 och 23 i barnkonventionen; 3 kap. 2 § skollagen).

Kartläggning – inhämtande och beskrivning av synpunkter av berörda

Vilket underlag används?

Bedömningen grundas på översynen från 2025, den fördjupade utredningen, sammanställningen av elevernas svar, risk- och konsekvensanalyserna samt redovisade synpunkter från arbetstagarorganisationerna.

Forskningsunderlag om lärarsamarbete används för att belysa vilka förutsättningar som kan stödja undervisningens utveckling. Det behöver kopplas till den organisation som faktiskt planeras vid Näsby skolan (Skolforskningsinstitutet, 2022).

Vad säger lagstiftningen och barnkonventionen i frågan?

Kraven på likvärdig utbildning, ledning och stimulans, elevhälsa samt trygghet och studiero gäller även Näsby skolans befintliga elever när verksamheten förändras (1 kap. 9–10 §§, 2 kap. 25 §, 3 kap. 2 § och 5 kap. 3 § skollagen).

Artiklarna 3.1, 12, 28 och 29 i barnkonventionen är centrala för bedömningen. Artiklarna 2, 6 och 23 aktualiserar individuella behov och likabehandling. Artikel 31 är relevant för raster, lek och fritidshem.

Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, Lgr22 (SKOLFS 2010:37) betonar anpassning till elevernas behov, elevinflytande och samverkan vid övergångar. Fungerande stöd och kunskap om eleverna behöver därför tas till vara (Skolverket, 2022, del 1 och avsnitt 2.3 och 2.5).

Utbildningsnämndens uppdrag gäller kvalitet och likvärdighet. Uppdraget omfattar att bedöma mottagandets betydelse för Näsby skolans elever, inte enbart förbättringarna för eleverna från Sangis (Kalix kommun, 2026, avsnitt 1.2 och 8.1.2).

Vad säger skolans och kommunens styrdokument i frågan?

Lgr22 anger att undervisningen ska anpassas till elevernas förutsättningar och behov. Likvärdig utbildning innebär inte att undervisningen ska utformas likadant eller att resurser ska fördelas lika. Läroplanen betonar också elevernas inflytande och samverkan vid övergångar. Mottagandet behöver därför organiseras så att även Näsby skolans befintliga elever får undervisning och stöd utifrån sina behov och ges möjlighet att påverka frågor som berör deras skolmiljö (Skolverket, 2022, del 1 samt avsnitt 2.3 och 2.5).

Nämndens avsikter med skolstrukturutredningen anger att eleverna ska ha tillgång till kvalificerad personal, stabila arbetslag och fullvärdig elevhälsa. Skolstrukturen ska möjliggöra långsiktig undervisningsplanering, kollegialt lärande och minskad sårbarhet vid frånvaro. Elevgrupperna ska vara pedagogiskt och socialt hållbara och lärmiljöerna trygga, inkluderande och främja studiero och kunskapsutveckling (Kalix kommun, 2026a, s. 1).

För Näsby skolans elever innebär detta att mottagandet behöver bedömas utifrån den samlade verksamhetens bemanning, undervisningsgrupper, stöd och lärmiljöer. Den planerade organisationen med parallella klasser bedöms kunna stärka lärarsamarbetet och möjliggöra mindre undervisningsgrupper. För att bidra till nämndens avsikter behöver dessa möjligheter omsättas i en organisation som fungerar för både befintliga och tillkommande elever (Kalix kommun, 2026b, avsnitt 8.1.1–8.1.2).

Avsikterna anger också att organisationen ska dimensioneras för nuvarande och framtida elevantal och skapa stabilitet och förutsägbarhet över tid. Resurser och lokaler ska användas utifrån elevernas utbildning och det faktiska elevunderlaget. Näsby skolans elevers synpunkter på hjälp, arbetsro, gruppstorlek, utrymmen och information är därför centrala för att bedöma om mottagandet uppfyller avsikterna. Planeringen behöver bevara fungerande stöd och rutiner samt visa hur skolan kan möta behoven under hela prognosperioden (Kalix kommun, 2026a, s. 1–2; Kalix kommun, 2026b, avsnitt 6.1.6–6.1.7 och 6.2).

Målkonflikten med översiktsplanens inriktning för Sangis gäller förslaget som helhet. I denna barnkonsekvensanalys ligger tyngdpunkten på mottagandets betydelse för Näsby skolans elever. Deras positiva förväntningar på fler skolkamrater ska inte tolkas som ett ställningstagande till avvecklingen av Sangis skola (Kalix kommun, 2026b, avsnitt 6.1.6–6.1.7 och 8.1.2).

Vad tillför forskning och beprövad erfarenhet?

Forskning om kollegiala samarbeten ger stöd för att organisera tid, ledning och fungerande former för professionellt lärande. Parallella klasser kan ge möjligheter till samarbete, men fler elever och lärare innebär inte automatiskt bättre undervisning (Skolforskningsinstitutet, 2022).

Översynens kultur- och tidsgeografiska perspektiv uppmärksammar skolans betydelse för relationer och vardagsliv. För Näsby skolans elever gäller frågan hur välbekanta platser, vuxenkontakter och aktiviteter påverkas av mottagandet. De ska inte tillskrivas Sangiselevernars förlust av närskola eller längre resor (Cedering, 2016; Cedering & Wihlborg, 2020; Kalix kommun, 2025, s. 15–17).

Vilka nyckeltal och organisatoriska förutsättningar är relevanta?

Den sammanlagda prognosen för skolorna är 206 elever 26/27, som högst 239 elever 28/29 och 236 elever 31/32. Mottagandet behöver planeras för hela perioden.

Utredningen beskriver två parallella klasser per årskurs och bedömer att organisationen möjliggör mindre undervisningsgrupper. Förväntningen behöver beläggas med elevantal och bemanning per grupp. Ett större elevantal på skolan ska skiljas från fler elever i den egna klassen (Kalix kommun, 2026, kap. 3 och avsnitt 8.1.1–8.1.2).

Samtliga lärare från Sangis ska erbjudas placering vid Näsby skolan och samtliga elever vid Sangis skola ska erbjudas placering vid Näsby skolan.

Vad bedöms barnens behov vara?

Eleverna behöver tillgång till en likvärdig undervisning och stöd som fungerar över tid. De bedöms också behöva trygga vuxenkontakter, kamratrelationer, arbetsro och en förutsägbar vardag.

Vilka åsikter har eleverna?

Eleverna beskriver i huvudsak trivsel och trygghet. De uppskattar kamrater, lärare och aktiviteter. Tydliga förklaringar, hjälpmedel och arbete i mindre grupper lyfts som stöd för lärandet.

Det finns samtidigt synpunkter på arbetsro, ljudnivå i matsalen, kamraters beteende och rastaktiviteter samt önskemål om mindre mobbning och mer hjälp. Dessa uppgifter gäller nuläget och behöver hanteras även utan ett mottagande.

I samtliga fem sammanställningar finns positiva förväntningar på nya skolkamrater. Elever ser också möjligheter till fler lärare och mer hjälp. Samtidigt finns oro för ljudnivå, fler elever i klassen, mindre hjälp och att någon blir ensam eller utanför.

Eleverna uppmärksammar behov av lärare, bänkar, stolar, hängare och måltidsplatser. De föreslår att välkomna nya elever, visa skolan och bjuda in till aktiviteter. Vuxna ansvarar för att introduktionen fungerar.

Eleverna vill få information och bli tillfrågade. I en sammanställning framgår att de inte visste hur många elever som skulle komma eller hur den egna klassen skulle påverkas. Svaren behöver förstås mot denna begränsning (Kalix kommun, 2026, avsnitt 6.1.6–6.1.7).

De positiva förväntningarna gäller mottagandet. De är inte ett ställningstagande till avvecklingen av Sangis skola.

Vilka åsikter har personalen?

Näsbyskolans F-3 framhåller betydelsen av fungerande rutiner för stöd, frånvaro och uppföljning. Underlaget för 4-6 bedömer flera risker för personal och mottagande verksamhet som större än i grundanalysen.

Sveriges Lärare uppmärksammar bland annat stress, trängsel, otydligt ansvar och samarbetssvårigheter. Dessa risker behöver kopplas till åtgärder och uppföljning. Att eleverna ryms i lokalerna visar inte ensamt att undervisning, stöd och gemensamma utrymmen fungerar för hela elevgruppen (Kalix kommun, 2026, avsnitt 6.2.2-6.2.5).

Analys och bedömning av barnets bästa

Steg 1 – vad bedöms vara barnets bästa?

För Näsbyskolans elever omfattar barnets bästa fortsatt tillgång till undervisning och stöd av god kvalitet, arbetsro, trygga relationer och en fungerande skolmiljö.

Barnrättskommitténs betoning av välutbildade lärare, barnanpassade miljöer och lämpliga undervisningsmetoder är relevant för både den pedagogiska organisationen och lokalernas användning. Punkt 79 ger inte stöd för att förutsätta förbättringar enbart därför att skolan får fler elever och medarbetare (Barnrättskommittén, 2013, p. 79).

Den planerade organisationen bedöms ge möjligheter till mindre undervisningsgrupper och samarbete mellan lärare i parallella klasser. Detta kan stärka undervisningen. Samtidigt behöver elevernas befintliga behov av stöd och arbetsro tillgodoses under omställningen.

Hur påverkas eleverna på kort och lång sikt?

På kort sikt kan förändrade grupper, rutiner och vuxenkontakter skapa frågor eller oro. Introduktionen kan ta personalens tid i anspråk. Tillgången till hjälp behöver därför följas särskilt.

På längre sikt kan eleverna få fler kamratkontakter och undervisning som stöds av bredare lärarsamarbete. Ökad användning av lokaler och gemensamma utrymmen kan samtidigt bli varaktig. Planeringen behöver därför omfatta hela prognosperioden.

Tillgodoser förslaget barnets rättigheter enligt artiklarna 2, 3, 6 och 12?

Förslaget behöver genomföras så att Näsbyskolans befintliga elever får fortsatt tillgång till undervisning, stöd och en trygg skolmiljö. Förändrade grupper, rutiner och användning av lokaler behöver bedömas utifrån elevernas olika behov. Särskild uppmärksamhet behöver riktas mot elever som behöver kontinuitet, förutsägbarhet eller individuellt stöd.

Elevernas synpunkter på arbetsro, hjälp, gruppstorlek och utrymmen ska ingå i planeringen av mottagandet. Deras positiva förväntningar på nya skolkamrater innebär inte att de har tagit ställning till avvecklingen av Sangis skola eller till alla förändringar i den egna verksamheten.

Eleverna behöver få begriplig information om den planerade organisationen, möjlighet att lämna ytterligare synpunkter och återkoppling om hur dessa har beaktats. På så sätt kan deras delaktighet fortsätta när förslagets praktiska innebörd blir tydligare (artiklarna 2, 3.1, 6 och 12 i barnkonventionen; Kalix kommun, 2026b, avsnitt 6.1.6–6.1.7).

Hur bedöms de alternativa förslagen?

Förvaltningen bedömer att alternativ B bäst förenar möjligheten att möta de dokumenterade bemannings- och organisationsproblemen med genomförbarhet i närtid. Näsby skolan kan enligt lokalkontrollen ta emot eleverna från Sangis. Motsvarande mottagningskapacitet saknas för alternativ C, flytt från Ytterbyn till Innanbäcken, i den form som har prövats i utredningen.

Bedömningen innebär inte att oförändrad skolstruktur saknar fördelar eller att förbättringar inom befintlig organisation är omöjliga. Skälet att förorda alternativ B är dess bedömda möjligheter att förändra de organisatoriska förutsättningar som har identifierats som begränsande vid Sangis skola.

Hur har elevernas åsikter beaktats?

Elevernas synpunkter har tydliggjort vilka frågor som behöver lösas i mottagandet: tillgång till hjälp, arbetsro, fungerande undervisningsgrupper och tillräckliga utrymmen. Den planerade organisationen med parallella klasser bedöms kunna möta önskemål om mindre undervisningsgrupper. Bemanning, stöd och användning av lokaler behöver konkretiseras för att visa hur övriga behov tillgodoses.

Elevernas förslag om att välkomna nya skolkamrater, visa skolan och ordna gemensamma aktiviteter behöver tas till vara i introduktionen. Vuxna ansvarar för att alla elever får stöd att komma in i den gemensamma verksamheten.

Önskemålen om information och att bli tillfrågade innebär att eleverna behöver få återkoppling och möjlighet att lämna synpunkter när gruppindelning och andra praktiska frågor konkretiseras. Dessa delar återstår att genomföra och ska följas upp (Kalix kommun, 2026b, avsnitt 6.1.6–6.1.7; Barnrättskommittén, 2013, p. 97).

Hur bedöms alternativen?

Alternativ A innebär att Näsby skolan inte genomgår den omställning som mottagandet medför. Skolans organisation behöver ändå anpassas till den prognostiserade elevutvecklingen och elevernas behov.

Alternativ B innebär möjligheter till nya kamratkontakter, parallella klasser och bredare lärarsamarbete. Samtidigt behöver mottagandet organiseras så att befintliga elevers stöd, arbetsro och viktiga relationer tas till vara.

Förvaltningen bedömer sammantaget att alternativ B bäst förenar möjligheten att möta de dokumenterade problemen vid Sangis skola med genomförbarhet. För Näsby skolans elever förutsätter bedömningen att bemanning, undervisningsgrupper och skolmiljö planeras för hela elevgruppens behov. Alternativ C, Ytterbyn till Innanbäcken, innebär inte detta mottagande och kan enligt utredningen inte genomföras i prövad form (Kalix kommun, 2026b, avsnitt 5.4–5.5 och 8.1.1–8.1.2).

Steg 2 – hur vägs barnets bästa mot andra intressen?

Förslaget ska möta dokumenterade problem vid Sangis skola och bidra till en mer likvärdig skolstruktur. Det är ett viktigt utbildningsintresse. Samtidigt får Näsby skolans elevers behov av undervisning, stöd och trygghet inte förbises.

Bedömningen behöver därför visa hur båda elevgruppernas behov tillgodoses. En förbättring för den ena gruppen är inte tillräcklig motivering för att acceptera otillräckligt stöd eller en olämplig skolmiljö för den andra (1 kap. 9–10 §§ skollagen; Barnrättskommittén, 2013, p. 80–84)

Vilka åtgärder behövs?

Planeringen behöver:

- säkerställa befintliga elevers undervisning och stöd,
- utforma grupper med hänsyn till arbetsro och relationer,
- konkretisera användningen av klassrum, grupprum, matsal och fritidshem,
- avsätta tid för introduktion och samordning,
- ge eleverna information och möjlighet att påverka,
- följa upp elevernas erfarenheter och åtgärdernas effekt.

Om andra intressen bedöms väga tyngre än det som identifierats som elevernas bästa ska skälen anges uttryckligen. Riskbegränsande åtgärder ersätter inte denna motivering (prop. 2017/18:186, s. 96).

Vilka positiva och negativa konsekvenser har identifierats?

De främsta bedömda förbättringarna gäller lärarnas möjligheter till gemensam planering, sambedömning och kollegialt stöd. Den planerade organisationen med parallella klasser bedöms möjliggöra mindre undervisningsgrupper och minska sårbarheten vid frånvaro. Eleverna får också möjlighet till fler kamratkontakter, vilket de själva lyfter som positivt.

De främsta riskerna gäller arbetsro, tillgång till hjälp och stöd samt förändrade grupper och relationer. Fler elever på skolan kan öka belastningen på klassrum, grupprum, matsal och fritidshem. Omställningen kan också öka personalens arbetsbelastning och begränsa tiden för eleverna. Elevernas frågor om hjälp, gruppstorlek och utrymmen har tydliga beröringspunkter med personalens riskbedömningar.

Förbättringarna förutsätter att bemanning, undervisningsgrupper och lokaler planeras utifrån hela elevgruppens behov. Befintliga stödinsatser och viktiga relationer behöver tas till vara. Tydlig information, elevdelaktighet och en planerad introduktion kan begränsa riskerna, men behöver följas upp för att säkerställa att mottagandet fungerar även för Näsby skolans befintliga elever (Kalix kommun, 2026b, avsnitt 6.1.6–6.1.7, 6.2 och 8.1.2).

Bedömning och förslag till beslut

Förvaltningen bedömer att mottagandet vid Näsby skolan kan genomföras på ett sätt som är förenligt med de befintliga elevernas bästa. Den planerade organisationen ger möjligheter till mindre undervisningsgrupper, bredare lärarsamarbete och nya kamratrelationer.

Elevernas positiva förväntningar har vägts samman med deras synpunkter på hjälp, arbetsro, grupper och utrymmen. Dessa frågor återkommer i personalens riskbedömningar och behöver därför vara tydliga utgångspunkter för mottagandet.

Bedömningen förutsätter att bemanning, stöd och skolmiljö planeras för hela elevgruppen. Den innebär inte att mottagandet är en säkerställd förbättring för varje elev. Tillgången till likvärdig utbildning behöver bedömas tillsammans med elevernas individuella behov och uttryckta erfarenheter (1 kap. 9–10 §§ skollagen; artiklarna 3.1, 12 och 28 i barnkonventionen; Barnrättskommittén, 2013, p. 79–84).

Förvaltningen föreslår att Näsby skolan tar emot eleverna från Sangis inom ramen för alternativ B. Inför beslut behöver den planerade bemanningen, grupporganisationen, stödet och användningen av lokaler redovisas. Nyttillkomna uppgifter ska prövas mot bedömningen av barnets bästa.

Beslut och uppföljning

Ärendet planeras att behandlas av kommunfullmäktige i februari 2027. Efter beslut kompletteras dokumentet med beslutsdatum, paragraf och beslutets innehåll.

Uppföljningen ska särskilt visa hur mottagandet har påverkat de elever som gick på Näsby skolan före förändringen. Den ska omfatta undervisning och stöd, arbetsro, trygghet, relationer, undervisningsgrupper och användningen av skolans miljöer. Även elevernas information, delaktighet och erfarenheter av mottagandet ska följas upp.

Utgångsläget dokumenteras före förändringen. En första uppföljning föreslås under den första terminen och en samlad utvärdering efter det första läsåret. Ansvar och återslagrapportering fastställs i genomförandeplanen. Problem som uppmärksammas ska hanteras löpande.